

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΔΕΚΑΕΤΕΡΟΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1900

28 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1911

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΘΩΜΑ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ

Λάζαρος Σῶχος.

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Παλιές Ἀγάπες, ποίημα.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΩΤΗΡΙΑΔΗ

Μία ἀρχαία ἑλληνικὴ πόλις.

ΕΜΕΡΣΟΝ

Πνευματικοὶ Νόμοι, μεταφραστὴς Θ. Χ. Φλωρεᾶς, τέλος.

ΝΙΚΟΥ Ι. ΚΑΤΡΑΜΑΔΑΚΗ

Δημοτικὰ Τραγοῦδια. — Πουλὰκι στὰ ξένα.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ Δ. ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥ

Ὁ Μαγεμένος, παράδοσις.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΣ ΟΝΤΟΥ

Μαρή - Κλαίρ, μυθιστόρημα, συνέχεια.

ΝΙΚΟΥ Α. ΒΕΗ

Νεοελληνικά δημῶδη ἄσματα ἐκ χειρογράφων κωδίκων.

— Ἡ συνέχεια τῶν Περιεχομένων εἰς τὴν ἐπομένην σελίδα.

ΕΓΓΡΑΦΑΙ: Δι' ἑν ἔτος Δρ.-Φρ. 25. — Δι' ἑξ μῆνας Δρ.-Φρ. 12.50.

ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ: Δρ.-Φρ. 2 κατὰ μῆνα. Ἡ πρώτη δόσις Δρ.-Φρ. 3.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΙΔΙΚΗ | Δι' ἑν ἔτος Δρ.-Φρ. 10. — Δι' ἑξ μῆνας Δρ.-Φρ. 5.
διὰ τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς σπουδαστὰς | ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ Δρ.-Φρ. 1 κατὰ μῆνα.

Αἱ ΕΓΓΡΑΦΑΙ ΑΡΧΙΖΟΥΝ ΤΗΝ 15 ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΗΡΟΝΟΝΤΑΙ

ΤΑ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ» ἐκδίδονται τὴν 15 καὶ 30 ἐκάστου μηνός.

Ἐκαστον ἔτος ἀποτελεῖται ἀπὸ 2 τόμους: ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου καὶ ἀπὸ 15 Ἀπριλίου. Τὸ τμήμα τῆς ἐγγραφῆς ἀποστέλλεται διὰ ταχυδρομ. ἢ τραπεζικῆς ἐπιταγῆς πρὸς τὸν κ. Κίμωνα Μιχαηλίδην, διευθυντὴν «Παναθηναίων» Ἀθήνας.

Ἀθῆναι, ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35

Ἐκαστον Τεύχος Δραχ. 1

ΑΘΗΝΑΙ
ΕΤΟΣ ΙΑ'

ΤΕΥΧΟΣ 250

Συνέχεια Περιεχομένων :

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

Λόγοι και Ἀντίλογοι ὑπὸ Παύλου Νιρβάνα.—Τὰ Ὑπὲρ καὶ τὰ Κατὰ.—Τὰ βιβλία ὑπὸ Θ. Β.—Ἀρχαιολογικά.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Ὁ λόγος τοῦ κ. Μαβίλλη καὶ τοῦ κ. Ε. Βενιζέλου ἐν τῇ βουλῇ διὰ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα.—Τὸ νοσοκομεῖον τοῦ Ὁρους τῶν Ἐλαιῶν.—Οἱ λευκοὶ καρκίνοι.—Καθημερινὰ Νέα.—Νεαὶ ἐκδόσεις.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Λάξαρὸς Σῶχος, ἐκτὸς τοῦ κειμένου.—3 εἰκόνες ἀπὸ τὴν Νέαν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν πόλιν.—Εὐρώτας καὶ Ταῦγε-
τος, Σπάρτη.—Σκηὴ ἀγροτική, Θεσσαλία, φωτογραφίαι Μπουσσινά.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ

Ἐκδομένη ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Δρος Ι. ΖΕΡΒΟΥ

Τοιστοί

Μετ. Σ. Φραγκοπούλου

Ἡ νέα ζωὴ

Τὸ πλέον ὁξυοσπαστικὸν κοινωνιολογικὸν ἔργον τοῦ Τοιστόη εἶναι «Ἡ νέα ζωὴ» ποῦ ἐξετάζει μὲ ἱσοφειὰ χρώματα τὰς σημερινὰς κοινωνίας, εἰκο-
νίζει θαυμαστά τὴν ἀθλιότητα τῶν ἐργατικῶν τάξεων, βαίνουσιν ἀπὸ τοῦ
κακοῦ εἰς τὸ χειρότερον, διδάσκει δὲ τὴν ἀπλοποίησιν τῶν κοινωνικῶν συν-
θηκῶν καὶ τὸν φυσικὸν καὶ ἀγροτικὸν βίον ὡς τὸ μόνον μέσον σωτηρίας
ἀπὸ τῆς ἀθλιότητος. Δρ. 2.50

Β. Dangennes

Μετ. Η. Οικονομοπούλου

Ἡ θέλησις

Ὅτι σχετικὸν μὲ τὴν ἀσκήσιν καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς θελήσεως καὶ ὅσα
εἶναι τὰ ἐξ αὐτῆς ὠφελήματα τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς κοινωνίας, περιελήφθη-
σαν εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο. Μεθοδικὰ ταξινομημένα καὶ ἐρμηνευμένα, μὲ
ἀφηγηματικὴν δὲ καὶ χάριν, παρετέθησαν αἱ περὶ θελήσεως γνώμαι ἀρχαί-
ων καὶ νέων σοφῶν μαζί μὲ τὰ διδάγματα τῆς κοινωνικῆς πείρας. Δρ. 3.—

Jhon Caird

Μετ. Π. Γρατσιάτου

Ἡ φιλοσοφία τῆς θρησκείας

Ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ μεταφυσικὴ δικαιολογία τῆς θρησκείας ἐπὶ τῇ βάσει
τῆς ἀνέκδοτης σκέψεως τῆς ἀνθρωπότητος καὶ σύμφωνα μὲ τὰς νεωτέρας
γνώσεις διατυπῶνται σαφῶς καὶ μεθοδικῶς εἰς τὸ φιλοσοφικὸν τοῦτο ἔργον,
θεωρουμένον ὑπὸ τῆς κριτικῆς ὡς κλασσικὸν εἰς τὸ εἶδος του. Δρ. 3.—

Ἰω. Ζερβού Ἱστορία τῆς ιδέας

Ἡ ἐξέλιξις τῶν ἀνθρωπίνων ιδεῶν, θεολογικῶς, μεταφυσικῶς καὶ ἐπιστη-
μονικῶς καὶ τὰ ἐξαγόμενα τῶν ιδεῶν τούτων εἰς θρησκευτικὰς πίστεις, εἰς ἠθι-
κὰ δόγματα καὶ εἰς τὰς ἄλλας κοινωνικὰς ἐφαρμογὰς διατυπώνονται εἰς τὰ δύο
βιβλία τοῦ ἔργου—τὸν Γαβατάριον καὶ τὸν Ἀστάρην—περιληπτικῶς καὶ κατὰ
τρόπους μεταφορικῶς, χωρὶς νὰ παραβλεφθῇ ἐκ τούτου ἡ ἀκρίβεια. Ὡς συνά-
θροισμα καὶ ἀνακρίβειος τῶν ἱστορουμένων ιδεῶν προκύπτει τέλος κεντρι-
κὴ φιλοσοφικὴ ἰδέα, ἐξηγουσα, συναρμολογούσα καὶ ἐνώνουνσα ὅλας τὰς ἀνέκδο-
τους κοινωνικὰς πίστεις καὶ φιλοσοφικὰς δοξασίας. Δρ. 4.—

Ε. Haeckel

Μετ. Α. Φαρμακοπούλου

Ὁ Μονισμὸς

Ἐξετάζων ἀπὸ βιολογικῆς ἀπόψεως καὶ ἰδίως σύμφωνα μὲ τὴν κρατοῦ-
σαν θεωρίαν τῆς ἐξέλιξεως ὁ Καϊκελ τὴν κίνησιν, τὴν σύνθεσιν καὶ τὴν ἀνά-
πτυξιν τῆς ὕλης παρουσιάζει τὸν Μονισμὸν, ἥτοι τὴν ἀπλὴν καὶ ἐξ ἐνὸς στοι-
χείου σύστασιν τῆς ὕλης ὡς τὴν μόνην πραγματικὴν καὶ ἐναργῶς ἀληθῆ φιλο-
σοφικὴν περὶ τοῦ κόσμου ἀντίληψιν. Δρ. 2.—

V. Hugo

Μετ. Γε. Βουτσινά

Φιλοσοφία καὶ φιλολογία

Μὲ ὁξυδερκεῖαν καὶ μὲ δύναμιν εἰς ὕψος ἐναργῆς καὶ ποιητικὸν ὁ Οὐγκώ
διερευνᾷ εἰς αὐτὸ τὸ ἔργον του τὴν παγκόσμιον σκέψιν ὡς πρὸς τὴν καλλιτεχνι-
κὴν ἰδίως ἐκδήλωσιν αὐτῆς. Ἡ ἀνάλυσις τοῦ ἔργου τοῦ Αἰσχύλου κατὰ συμ-
παράβολον μὲ τὸ ἔργον τοῦ Σαίξπηρ ἐκτενίζονται περιλαμβάνον γενικὴν
ἐπισκόπησιν τοῦ ἀρχαίου ιδεώδους καὶ τοῦ νεωτέρου. Δρ. 2.50

300 ΔΡΑΧ. ΒΙΒΛΙΑ ΑΓΟΡΑΖΕΤΕ ΠΛΗΡΟΝΟΝΤΕΣ ΑΝΑ 15 ΔΡ. ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ
Ζητήσατε Τιμολόγιον Βιβλίων (ἑξαεὶς).

ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ
Ζ. ΣΚΑΡΔΙΑΚΟΥ
Ὁδὸς Πρασινοῦ 10

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ
ΚΑΛΛΙΚΟΥΝΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ
Τόμος Α', Δραχ. 20

ΘΕΟΦ. Μ. ΧΑΛΚΩΜΑΤΑΣ

ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΗΣ

ΤΗΣ Α.Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ Α.Β.Υ. ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ

ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΑΓΓΛΙΑΣ ΚΑΙ ΓΑΛΛΙΑΣ

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 21Α

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ THOMSON HUSTON.—ΕΔΡΑ: ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΜΕΤΟΧΑΣ: ΔΡΑΧ. 10,000,000. ≡ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ: ΦΡ. ΧΡ. 10,000,000

Κεντρικὸν Ἐργοστάσιον ἐν Νέῳ Φαλήρῳ.—Σταθμοί: Ἐν Ἀθήναις, Πειραιεὶ, Νέῳ Φαλήρῳ
καὶ Κηφισσίᾳ.—Ἡλεκτρικὴ κίνησις τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ Σιδηροδρόμου καὶ τῶν Τροχιο-
δρόμων Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ Περιχώρων.—Προνόμιον φωτισμοῦ δι' ἡλεκτρισμοῦ καὶ ἀερίου:
Πειραιῶς, Πατρῶν, Σύρου, Καλαμῶν, Ἀργοστολίου, Χαλκίδος.—Ἡλεκτρικὸς Τροχιδρόμος Πατρῶν.

Ἐγκαταστάσεις φωτισμοῦ καὶ κινητηρίου δυνάμεως καὶ ἐν γένει πᾶσα ἐργασία σχετιζομένη μὲ
τὸν ἡλεκτρισμόν.—Ἡ Ἑταιρία προμηθεύει παντὸς εἶδους ὕλικά ἡλεκτρισμοῦ, ἰδίᾳ ὄργανα καὶ
μηχανὰς **Thomson Houston** τῶν ὁποίων εἶναι ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

ΤΑΝΤΑΛ

Ἡλεκτρικοὶ λαμπτήρες οἰκονομίας ἐκ μετάλλου Tantal 70% οἰκονομία
ἐπὶ τῆς καταναλώσεως τοῦ ἡλεκτρικοῦ ρεύματος.

ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

Α. Δ. ΖΑΧΑΡΙΟΥ & ΣΑΣ

27—ΟΔΟΣ Γ' ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ—27

ΖΥΘΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟΝ "Ο ΠΛΑΤΩΝ,"

→ ΟΔΟΣ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΗ ←

ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ
ΔΙΑ ΚΥΡΙΟΥΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΑΣ

ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ

ΡΑΦΕΙΑ

ΑΝΔΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΦΟΡΕΜΑΤΩΝ

ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ ΚΤΛ. ΚΤΛ.

ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΗΤΟΙ

ΑΠΟΙΚΙΑΚΑ ΕΔΩΔΙΜΑ ΠΟΤΑ ΚΛ.

ΕΙΣ ΤΗΝ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΝ ΕΝΩΣΙΝ

ΟΔΟΣ ΒΟΥΛΗΣ—ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ

ΠΩΛΗΣΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΠΟΛΙΤΑΣ—ΤΙΜΑΙ ΩΡΙΣΜΕΝΑΙ

ΦΑΝΕΛΛΕΣ ΣΩΒΡΑΚΑ
ΚΑΛΤΣΕΣ ΚΟΥΒΕΡΤΕΣ
ΜΑΛΛΙΝΑ ΑΓΓΛΙΚΑ

ΠΡΩΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Δ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΚΗ

ΠΡΩΗΝ ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΗ

76—ΑΘΗΝΑΙ ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ—76

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,"

Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ

44—ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ—44

Ὅλα τὰ ἑλληνικὰ βιβλία

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

ΚΑΘΕ συνδρομητής των «Παναθηναίων» ο οποίος ἐγγράφει ΕΝΑ νέον συνδρομητήν ἐτήσιον καὶ συν-
αποστέλλει τὸ τίμημα τῆς ἐγγραφῆς, λαμβάνει ὡς
δῶρον ΟΚΤΩ δραχμῶν βιβλία ἐκ τοῦ κατωτέρω
καταλόγου.

Τὰ βιβλία ἀποστέλλονται *ἐλεύθερα ταχυδρ. τελῶν*.
Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν βιβλίων τοῦ καταλόγου μας, ἀνα-
λαμβάνομεν ν' ἀποστέλλομεν ὅ,τι δῆποτε βιβλίον μᾶς
ζητηθῇ μὴ ὑπερβαῖνον τὰς Δρ.— Φρ. 8 διὰ κάθε νέαν
ἐτησίαν ἐγγραφὴν.

Κάθε συνδρομητής μας ἔχει βεβαίως ἓνα στενὸν
φίλον ἢ συγγενὴ φιλιανθρώστῃν, διατεθειμένον νὰ
ὑποστηρίξῃ τὸ ἔργον ἐνὸς περιοδικοῦ. Αὐτὸν τὸν
φίλον ἢ συγγενὴ ἄς θελήσῃ νὰ τὸν ἐγγράφῃ εἰς τὰ
«Παναθηναία». Ὅ,τι ζητοῦμεν ἀπὸ τοὺς συνδρο-
μητὰς μας εἶναι ἐλάχιστον διὰ κάθε ἕναν χωριστὰ.
ΜΕΓΙΣΤΗ δὲ μὴ θὰ ᾔῃαι ἢ ἐκ τοῦ συνόλου ἐνίσχυσις
τῶν «Παναθηναίων» καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς πρόοδος καὶ
βελτίωσις τοῦ περιοδικοῦ.

Πρὸς δρ. 1 ἑκάστον

Ν. Ἐπισκοπόπουλος: Ἐρημὸς ψυχῆς, δράμα.
Κώστας Λαδόπουλος: Χαμένη εὐτυχία, δράμα.
Σπύρος Μελάς: Ὁ Γυῖος τοῦ Ἰσκιου, δράμα.
Κίμων Μιχαηλίδης: Σὰν Ζωὴ καὶ σὰν Παραμῦθι.
Α. Μαυρουδῆ: Τραγούδια.
Παντελὴ Χόρν: Μελάγρα, δράμα.
Παῦλος Νιρβάνας: Γλωσσικὴ αὐτοβιογραφία.
Ἀρχιτέκτων Μάρθας, δράμα.
Τέχνη καὶ Φρενοπάθεια.
Παγὰ Λαλέουσα, ποιήματα.
Τὸ Χελιδόνι, δράμα.
Μαρία Πενταγιώτισσα, δράμα.
Τραγούδια τοῦ Σπιτιοῦ.

Γ. Στρατήγης: Λεύκωμα «Παναθηναίων» 20 καλλιτεχν. εἰκόνες.

* Ἁγίς Θέρος: Δημοτικὰ Τραγούδια, εἰκονο-
γραφημένα Δρ. 3.
Τόμοι τῶν «Παναθηναίων» χαρτόδετοι 1ος, 2ος, 4ος, 6ος,
7ος, 8ος, 9ος, 11ος, 13ος Δρ. 4.
Μυθιστορήματα καὶ Ληγῆματα—Ἐκδ. Παναθην. » 4.

ΜΙΧΑΗΛ Β. ΜΑΝΟΥΣΟΣ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ
ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ:

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΦΩΝΗ ΜΕ ΠΙΑΝΟ (ΕΚΔΟΣΙΣ ΛΕΪΦΙΑΣ)

α') Ποίσεις Μαλακάση:
Στὴν ἀνέμη καρφωμένα... Δρ. 1.—
Τραγουδάκι... 1.—
Στὴ νῆσο πέρα ὁ πύργος τῆς Ἀθώρης... 1.—
β') Ποίσεις Ἀλεξ. Πάλλη:
Μολιβιάτισσα... Δρ. 1.—
Μισογυνισσά... 1.—
Ρουμेलιώτισσα... 1.50
Ἀφροδίτη... 1.50
Χαῖντε Χοῦρδε... 1.—
Μικρούλα... 1.50

* Ὅλα μαζί ἕνας τόμος δρ. 5

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ ΜΑΝΤΙΚΑ

ΕΝ ΑΜΙΣΩ:

Α. Γ. ΜΑΥΡΟΥΚΑΚΗΣ

ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ — ΨΥΧΙΑΤΡΟΣ

71 — Ὀδὸς Ἀκαδημίας — 71

ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Κ. ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ ΚΑΙ ΘΡ. ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΟΥ ΜΟΥΣΙΚΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ, 15 ΣΤΟΑ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ

Συλλογὴ τῶν μεγάλων κλασικῶν. — Μουσικὴ δι' ὅλα τὰ ὄργανα εἰς μεγίστην ποικι-
λίαν. — Ὅλα τὰ νεώτερα ἔργα (Succés). — Ὅργανα μουσικά. — Πιάνα. — Χορδαὶ ἀρίστης
ποιότητος. — Ἐξαρτήματα ὀργάνων. — Χαρτὶ μουσικῆς Γαλλίας καὶ Γερμανίας ὅλων τῶν
πενταγράμμων. — Μελάνη καὶ πέννες μουσικῆς. — ΤΜΗΜΑ ΠΑΡΑΓΕΛΙΟΔΟΧΙΚΟΝ.

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΔΙ' ὍΛΑ ΤΑ ὄργανα

ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

Γ. Ν. ΠΑΠΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

ΡΑΠΤΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Ὀδὸς Σταδίου 11 — Ἐν Ἀθήναις

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ — ΜΕΓΕΘΥΝΣΕΙΣ

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ 10. Παρὰ τῇ Πλατείᾳ Συντάγματος

ΜΕΓΑ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ, ΧΗΜΕΙΟΝ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΙΚΟΝ

Α. ΦΩΚΑ

Φαρμακοποιὸς Α' τάξεως τῆς ἀνωτάτης Φαρμακευτικῆς
Σχολῆς τῶν Παρισίων

Ἀκριβεστάτη ἐκτέλεσις ὅλων τῶν συνταγῶν
ὑπὸ προσωπικοῦ ἀπαρτιζομένου ὑπὸ ἐπι-
στημόνων φαρμακοποιῶν. — Γαλλικαὶ καὶ
Ἀγγλικάι εἰδικότητες (Spécialités). —
Πρόσφατα μεταλλικὰ ὕδατα. — Ἀπολυμάνσεις
καὶ ἀποστειρώσεις διὰ τελειοτάτων συσκευῶν
καὶ κλιβάνων. — Τεχνητὸς ὁρρός.

Ὅλα τὰ εἶδη τῶν χημικῶν ἀναλύσεων. —
Ἀναλύσεις ὑδάτων μετὰ μικροβιολογικῆς
ἐρεῦνης. — Μικροβιολογικὸν ἐργαστήριον
τέλειον.

ΤΜΗΜΑ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΙΚΟΝ

Ὅλα τὰ φαρμακευτικὰ εἶδη εἰς τιμὰς ἀκαταγώνιστους

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ
ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΚΑΙ ΞΥΛΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΡ. ΠΑΪΟΥ
ΟΔΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ
ΑΡ 55 Α
ΑΘΗΝΑΙ

ΒΡΑΒΕΥΘΕΝ ΕΝ Τῇ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΟΥ ΒΟΡΩΣ 1907
ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΕΝ ΑΝΑΤΟΛῃ
ΜΕ ΤΑ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΑΧΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ
ΤΗΣ
ΑΥΛΗΣ ΤΗΣ Α.Β.Υ.
ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ
ΤΗΣ Α.Β.Υ.
ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΗΠΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΟΙΝΟΙ ΚΑΙ ΚΟΝΙΑΚ ΚΛΑΟΥΣ

Παρακαταθήκη οἶνων παλαιῶν ἄνω
τῶν 5 ἐτῶν ἐπιδορπίων καὶ ἱαματικῶν
Μαυροδάφνη, Μαλβασία, Ἀχαιοὶ
ὡς καὶ ἐπιτραπέζιων οἶνων
Δεμέστιχα λευκὸς καὶ μέλας Μορέα
καὶ Καλάβρυτα.

ΚΟΝΙΑΚ «Royal» τοῦ 1887.
» «Des Princes» τοῦ 1890.
» «Τῶν 2 Στεμμάτων» τοῦ 1895
» «Τοῦ Στέμματος» τοῦ 1900

Ζητήσατε Τιμολόγια

ΧΡ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Γενικὸς ἀντιπρόσωπος τῆς ἐν Πάτραις Οἰνοποιτικῆς Ἑταιρίας

«Η ΑΧΑΪΑ», — ΑΘΗΝΑΙ — Ὀδὸς Νίκης 1

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΕΙΣ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΗ

ΥΠΟ ΙΩΑΝΝΟΥ ΟΛΥΜΠΙΟΥ

Α' Τόμος Φρ. 12

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῶν «Παναθηναίων» Φρ. 10
ἀποστέλλομεν μαζί μὲ τὴν παραγγελίαν

La vraie ondulation Marcel.

ΔΩΡΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

Τόμοι ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ: Ὅλη ἡ σειρά, τόμοι 20, ἐλεύθεροι ταχυδρομικῶν τελῶν Δρ.—Φρ. 225

Ἡ ὅλη σειρά, τόμοι 20, πωλεῖται καὶ κατὰ δόσεις μηνιαίας ἐκ . . . Δρ.—Φρ. 25

Κατὰ τὴν πληρωμὴν ἐκάστης δόσεως ἀποστέλλονται δύο τόμοι. Οὕτω μὲ τὸν 20^{ον} τόμον θὰ ἔχῃ ἀποσπληρωθῇ ἡ ἀξία ὅλων, ἦτοι. . . . Δρ.—Φρ. 250

Οἱ τοιοῦτο 5^{ος} καὶ 14^{ος}, τῶν ὁποίων ὀλίγιστα ἀπομένουν ἀντίτυπα, ἀποστέλλονται εἰς τὸν κατά δόσεις ἀγοραστὴν κατὰ τὴν πληρωμὴν τῆς τελευταίας δόσεως.

<i>Παύλου Νιρβάνα :</i>	Γλωσσική αὐτοβιογραφία.—Ἐκδοσις «Παναθηναίων» . . . πρὸς Δρ.—Φρ.	0.50	ἀντί 1
	Παγὰ Λαλέουσα, ποιήματα.—Ἐκδοσις «Παναθηναίων» . . . » » »	1	ἀντί 2
	Ἀρχιτέκτων Μάρθας, δρᾶμα.—Ἐκδοσις «Παναθηναίων» . . . » » »	1	ἀντί 2
	Τὸ Χελιδόνι, δρᾶμα.—Ἐκδοσις «Παναθηναίων» . . . » » »	1	ἀντί 2
	Μαρία Πενταγιώτισσα, δρᾶμα » » » » »	1	ἀντί 2
	Τέχνη καὶ Φρενοπάθεια » » » » »	0.50	ἀντί 1
	Ὅταν σπᾷση τὰ δεσμά του » » » » »	1.20	ἀντί 2

Κίμωνος Μιχαηλίδης: Σὰν Ζωὴ καὶ Σὰν Παραμῦθι, διηγήματα καὶ εἰκόνες. — Ἔκδο-
σις «Παναθηναίων» 1 ἀντὶ 2

Σπύρου Μελά : Ὁ Γυιὸς τοῦ Ἰσκιου, δρᾶμα.—Ἐκδοσις «Παναθηναίων» . . . 1 ἀντὶ 2

*Α. Θέρου : «Δημοτικά Τραγούδια», εικονογραφημένα » » » 2.50 αντί 3

Γ. Στρατήγη : Τραγούδια τοῦ Σπυτιοῦ, ποιήματα.—Ἐκδ. «Παναθηναίων». » » » 1 ἀντί 3

N. Επισκοποπούλου: Ἐρημες ψυχές, δραῖμα.—Ἐκδοσις «Παναθηναίων» » » » 1 ἀντὶ 2

Δεύκωμα τῶν «Παναθηναίων»	1	ἀντὶ 2
-------------------------------------	---	--------

'Αλ. Φωτιάδης :	'Ανοιχτά Μυστικά, ποιήματα.—'Εκδοσις «Παναθηναίων».	»	»	»	1	ἀντὶ 2
-----------------	---	---	---	---	---	--------

Παντελῆ Χόρν :	Μελάχρα, δροῦμα.—"Εκδοσις « Παναθηναίων » » » » » 0.50 ἀντὶ 1
----------------	---

"Ολα τὰ τεύγη τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ὑπερτιμημένα.

TEÏA KYANOY ΣΤΑΥΡΟΥ
BLUE CROSS TEA

Εἶνε τὰ ἀρίστη τῶν *Τεῖων*, συσκευάζονται εἰς πακέτα καὶ κυτία ἐν Λονδίῳ, ὑπὸ τὴν ἀμεσον ἐπιβληθῆν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Ζητεῖτε ἐπὶ ἐκάστου πακέτου ἢ κυτίου τὸν **ΚΥΑΝΟΥΝ ΣΤΑΥΡΟΝ**.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ εἰς τὰ πρώτην τάξεως Ἐδωδιμο-
πωλεία Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Βό-
λου, Πατρῶν, Σύρου, Ἀργοστολίου, Λαμίας καὶ Κρήτης.

Ἀντιπρόσωπος διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Κρήτην
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΚΟΛΛΑΣ.—Ἐν Πειραιεῖ (Στοὰ Ριζάρη).

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΝΤΟΚΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια

Τροποποιηθείσης της κλίμακος των τόκων των εις τραπεζικά γραμμάτια νέων εντόκων καταθέσεων εν όψει ή επί προθεσμία, δηλοποιείται, ότι από 15^η Απριλίου 1909 ή Έθνική Τράπεζα της Ελλάδος δέχεται παρά τε τῇ Κεντρικῇ Καταστήματι καί τοις Ὑποκαταστήμασιν αὐτοῖς καταθέσεις εἰς τραπεζ. γραμμάτια ἀποδοτέας ἐν όψει ή ἐν ώρισμένη προθεσμία επί τόκω:

1 $\frac{1}{2}$ τοις % κατ' έτος διά τας *έν όψει* άποδοτέας καταθέσεις μέχρι ποσού δρ. 10,000, πέρα του ποσού τούτου του τόκου όοιζόμενου είς 1 τοις % κατ' έτος μέχρι 50,000 δραχμών· πέρα δέ του ποσού τούτου είς $\frac{1}{2}$ τοις %. Αί καταθέσεις αΐται γίνονται δεκταί και είς άνοικτόν λογαριασμόν παραδιδόμενν τῷ καταθέτῃ βιβλιάριον λογαριασμοῦ καί βιβλιάριον έπιταγών.— 2 τοις % κατ' έτος διά τας καταθέσεις τās άποδοτέας μετά *έξ μήνας* τούλάχιστον. — 2 $\frac{1}{2}$ τοις % κατ' έτος διά τας καταθέσεις τās άποδοτέας μετά *έν έτος* τού-

λάχιστον. — 3 τοὶς % κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ δύο ἔτη τοὺλάχιστον. — 3 1/2 τοὶς % κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ τέσσαρα ἔτη τοὺλάχιστον. — 4 τοὶς % κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ πέντε ἔτη τοὺλάχιστον ὡς καὶ διὰ τὰς πέρα τῶν 5 ἐτῶν ἢ τὰς διαρκεί.

Καταθέσεις εἰς χουρόν.

Δέχεται ἔτι ἐντόκους καταθέσεις εἰς χρυσόν, ἥτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας Ἀγγλίας, ἀποδοτέας ἐν ὠρισμένῃ προθεσμίᾳ ἢ διαρκεῖς ἐπὶ τόκῳ :

1	$1\frac{1}{2}$	τοίς %	κατ' έτος δια καταθ. 6	μηνών τουλάχιστον
2	»	»	»	1 έτους
2	$1\frac{1}{2}$	» 0/0	» » »	2 έτών
3	»	» 0/0	» » »	4 έτών
4	»	» 0/0	» » »	5 έτών

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαί ἢ ἀνώνυμοι.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρο-
νται παρά τῃ Κεντρικῇ καταστάσει καὶ τῇ αἰτήσει
τοῦ καταθέτου παρὰ τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τρα-
πέζης εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις.

ΛΑΖΑΡΟΣ ΣΙΦΝΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

ΟΥΙΛΛΙΑΜ ΜΙΛΛΕΡ

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ ΦΡΑΓΚΟΚΡΑΤΙΑΣ ΕΝ ΤΕΛΛΑΔΙ
(1204-1566)

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ
ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΕΘΝ. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΜΕΤΑ ΠΡΟΣΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΕΩΝ

2 Τόμοι σχήμ. 8ου εξ 976 σελ. μετὰ 283 εικόνων, ὧν 4 ὁλοσέλιδοι, καὶ 4 ἐγχρώμων χαρτῶν.

Τιμᾶται δρ. 20.— Κομψῶς δεδεμ. δρ. 26.—

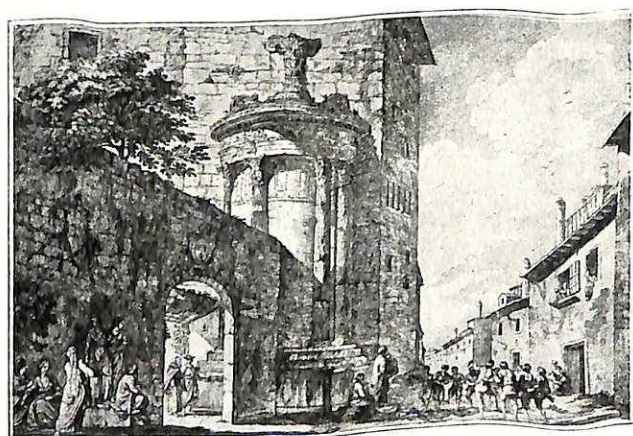
Ἡ συγγραφή, ἥς τὴν ἔκδοσιν ἀναγγέλλομεν, πληροῖ μέγα κενόν. Δὲν ἔλειπον μὲν μέχρι τοῦδε ἔρευναι περὶ τῆς φραγκοκρατουμένης Ἑλλάδος· ἀλλ' ἔλειπεν ὁμως ἡ ἱστορία τῶν ἐλληνικῶν χωρῶν ἐπὶ τῆς Φραγκοκρα-

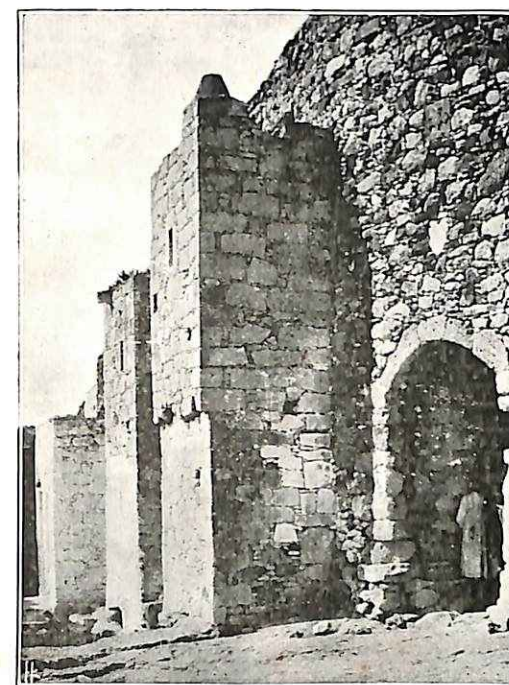
ΕΛΛΗΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

τίας συνεχής, περιλαμβάνουσα τὰς νεωτάτας τῶν ἐρευνῶν Ἑσπερίων καὶ Ἑλλήνων ἐρευνητῶν καὶ συγχρόνως ἔχουσα τὸ προσὸν νὰ δύναται νὰ ἀναγινώσκηται ἀκόπως καὶ εὐχαρίστως ὑπὸ πάντων. Τὸ μέγα τοῦτο κενὸν πληροῖ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Οὐίλλιαμ Μίλλερ, τοῦ ἐγκρίτου φίλου τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀρίστου γνώστου τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν, ὅς ἐπανειλημμένως διέτρεξεν ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον, μελετήσας ἐπιτοπίως τὸ παρὸν αὐτῶν ἐν σχέσει πρὸς τὸ παρελθόν.

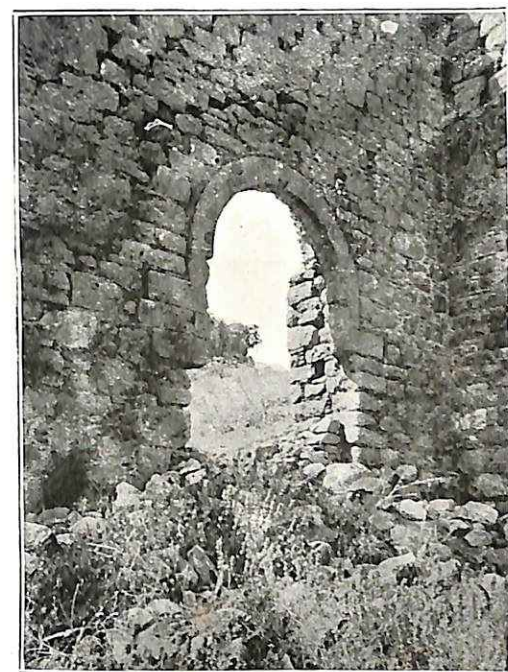
Μὲ τὸ ἀγγελλόμενον βιβλίον ἀνὰ χεῖρας ὁ Ἕλλην ἀναγνώστης θὰ γνωρίσῃ τὴν πολύπλοκον, περιπετειώδη καὶ ποιητικὴν πολλάκις ἱστορίαν τῶν χρόνων καθ' οὓς ἡ Ἑλλὰς ὑπέκυπτεν εἰς τοὺς Φράγκους. Δὲν θὰ ὁμιλῶμεν πλέον ἀορίστως περὶ **βενετικῶν** κάστρων. Οἱ Γάλλοι καὶ Ἰσπανοὶ δυνάσται τῆς Πελοποννήσου, οἱ Γάλλοι, Καταλώνιοι καὶ Φλωρεντινοὶ δοῦκες τῶν Ἀθηνῶν, οἱ Βενετοὶ κύριοι τῶν Κυκλάδων καὶ τῶν Ἰονίων νήσων δὲν θ' ἀντιπαρέρχονται πλέον πρὸ ἡμῶν ὡς κενὰ ὀνόματα, ὡς ἀπλαῖ σκιαί. Ὁ συγγραφεὺς τοὺς παριστάνει ἐνώπιον ἡμῶν τρόπον τινὰ ζῶντας καὶ κινουμένους. Βλέπομεν ὡς ἐν θεάτρῳ τὰς πολεμικὰς αὐτῶν κατακτήσεις καὶ τὰς πολιτικὰς συνελεύσεις, τοὺς ἔρωτας καὶ τὰς πανηγύρεις αὐτῶν. Τὰ ἡρειπωμένα κάστρα ἀναλαμβάνουσι ζωὴν καὶ ἀντηχοῦσιν ἐκ τῶν ἁσμάτων τῶν τρουβαδούρων, ἐκ τῶν βορῶν τῶν ἐορτῶν, ἐκ τῶν στεναγμῶν τῶν εἰς τὰς εἰρκτὰς αὐτῶν δεσμευομένων. Καὶ ὁ συγγραφεὺς δὲν παρουσιάζει εἰς ἡμᾶς μόνον τοὺς ὑπερηφάνους πορθητὰς τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν, τὰς μυθιστορικὰς αὐτῶν πολλάκις περιπετείας, τὰς τραγωδίας ἐνίοτε μεθ' ὧν συνδέεται ἡ τύχη αὐτῶν, τὴν ἱστορίαν τῶν Φράγκων προγόνων πολλῶν ἐντελῶς πλέον τὴν σήμερον ἐξελληνισθειῶν οἰκογενειῶν, ἀλλ' εἰκονίζει συγχρόνως μετ' ἀγάπης καὶ συμπαθείας τὰς τύχας τῶν δυναστευομένων καὶ τοὺς πατριωτικοὺς ἀγῶνας αὐτῶν ἐν ταῖς χώραις αἵτινες ἐστέναζον ὑπὸ τὸ βαρὺ βῆμα τοῦ Φράγκου κατακτητοῦ.

ΤΟ ΜΝΗΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΛΥΣΙΚΡΑΤΟΥΣ

ΑΝΑΤΟΛ. ΠΥΛΗ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ ΤΗΣ ΚΙΜΩΛΟΥ

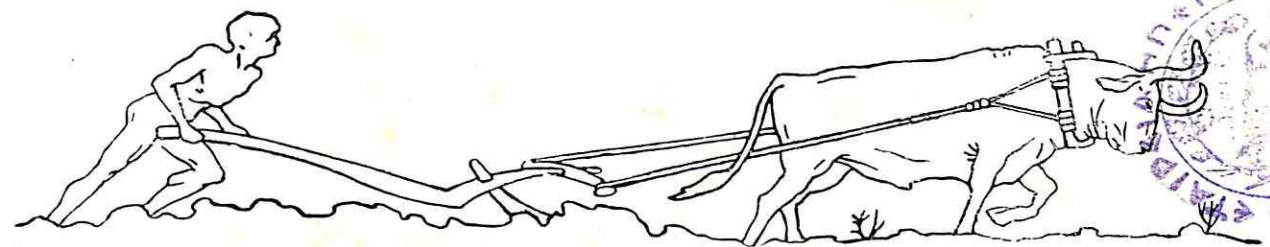
ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΙΡΚΤΗΝ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Εἰς τοὺς ἐκ τῶν Ἑσπερίων ἢ τοῦ Ἑξωτερικοῦ ἐμβάλλοντας
τὸ ἀντίτιμον ἀπ' ἐξέχουσιν πρὸς τὴν ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΝ ΤΗΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ἀποστέλλεται τὸ ἔργον ἐλεύθερον ταχυδρ. τελῶν.

Τοιοῦτον ὃν τὸ βιβλίον ὅπερ προσφέρομεν εἰς τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ χρησιμεύσῃ ὅχι μόνον ὡς περισπούδαστον ἱστορικὸν δίδαγμα, ἀλλὰ καὶ ὡς διδακτικώτατον ἐθνικὸν ἀνάγνωσμα.

Χάριν δὲ τῶν Ἑλλήνων ἀναγνωστῶν ὃ τε συγγραφεὺς καὶ ὁ μεταφραστὴς ἐφρόντισαν ν' αὐξήσωσι καὶ βελτιώσωσιν αὐτὸ διὰ προσθηκῶν οὕτως, ὥστε παρουσιάζομεν αὐτὸ ὡς δευτέραν ἐκδοσιν ἀνωτέραν τοῦ πρωτοτύπου, ἣν ἐπλουτίσαμεν καὶ διὰ διακοσίων ὀγδοήκοντα τριῶν εἰκόνων τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν τόπων περὶ ὧν γίνεται λόγος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς φραγκοκρατουμένης Ἑλλάδος.

Ἡ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ ΙΑ' 28 ΦΕ-
ΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1911

ΛΑΖΑΡΟΣ ΣΩΧΟΣ

Ότε πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἡμερῶν ὁ Λάζαρος Σῶχος μ' ἐπεσκέφθη εἰς τὸ ἐργαστήριόν μου, με κάποια ἱερὰ συγκίνησι, τοῦ ἔλεγα ὅτι μ' εὐχαρίστησι θὰ τοῦ ἔκαμνα τὴν ὥραία του κεφαλή. Ὁ Σῶχος τὸ ἐδέχθη καὶ με χαρὰ ἐπερίμενε τὴν δική του μορφή στὸν πηλὸ ἢ στὸ μάρμαρο. Μάταιη ἐλπίδα· ἡ μοῖρα, ποὺ διευθύνει τ' ἀνθρώπινα, τὸν ἐστέρησε μαζὶ με τόσα ἄλλα, ποὺ ὄνειρευότανε ἡ ὥραία του ψυχὴ, καὶ τὴ χαρὰ νὰ δῇ τὸ πρόπλασμα τῆς ἰδίας του προτομῆς ἀπὸ ἓνα συνάδελφό του.

Ὅπως καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες γλύπται, ἔτσι καὶ ὁ Σῶχος με τὸν ἀκράτητο πατριωτισμὸ του δὲν μπόρεσε νὰ συνθηκολογήσῃ ποτὲ με τὸ ἀμόρφωτο περιβάλλον, καὶ πότε ταιριαπρὸν μενος εἰς τὰ ξένα, πότε τρέχων γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς πατρίδας του, καὶ πότε συμβουλευὼν καὶ περιφρονῶν συγχρόνως τοὺς πάντας, δὲν κατώρθωσε νὰ συνεννοηθῇ καὶ νὰ δώσῃ ἐκεῖνο, ποὺ ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιά του τοῦ ἔλεγαν. Βέβαια ὁ θάνατος ἑνὸς γλύπτου δὲν θὰ συγκινήσῃ κανένα ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας ἐκείνους, ποὺ τὴν ζωὴν τὴν θεωροῦν ὡς ὑλικὴ ἀπόλαυσι τῶν αἰσθήσεων, χρειάζονται ἄλλα μάτια καὶ ἄλλαι διάνοιαι γιὰ νὰ κλάψουν τὸν ἄδικο θάνατο τῶν συντριμμένων ὑπάρξεων. Ὅλοι οἱ γλύπται τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος εἶναι συντρίμματα, σὰν τὰ σπασμένα ἀγάλματα τῆς Ἑλληνικῆς γλυπτικῆς. Ὁ Χαλεπὰς ἔτρελλάθη, καὶ ὅμως ποῖος ξέρει, ἂν ἐξοῦσε σὲ ἄλλο κόσμος, τί θὰ ἦτο ἡ μεγαλοφυΐα του. Ὁ Βιτσάρης ἀπέθανε ἀπὸ μαρasmus προτοῦ ἀκόμη ἰδῇ ἀναστημένο τὸ μεγάλο ἰδανικό, ποὺ εἶχε γιὰ τὴν ἑλληνικὴ γλυπτικὴ. Ὁ Φυτάλης, ποὺ μᾶς ἔδωκε τὸν Πατριόρχη καὶ τὸν Κανάρη, ἀπέθανε εἰς τὸ πτωχοκομεῖον. Καὶ ὁ Σῶχος ἐτελείωσε με τὸ παρίονο, πῶς τίποτα πιά δὲν συγκινεῖ τὴν Ἑλλάδα γιὰ τὴν γλυπτικὴ, ποὺ ὅλο ἓνα

σβύνει καὶ περιορίζεται εἰς τὰ χέρια τῶν ἀμαθεστέρων χειρωνακτῶν.

Ὁ Λάζαρος Σῶχος ἐγεννήθη τὸ 1852 εἰς τὸ χωρίον Ὑστέρνια τῆς Τήνου ἀπὸ πατέρα μαρμαρογλύπτῃ. Ἡ συνήθεια τῶν Τηνίων τοῦ νὰ σπουδάζουν τὰ παιδιὰ τοὺς τὴν τέχνην τοῦ πατρὸς καὶ νὰ τὴν τελειοποιοῦν, ἠνάγκασε τοὺς γονεῖς του νὰ τὸν στείλουν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν πλησίον ἑνὸς θείου του ἐπίσης μαρμαρογλύπτου, ὅπως τελειοποιηθῇ εἰς τὴν τέχνην· ἐκεῖ ὅμως ὁ νέος Λάζαρος εὗρε τὴν εὐκαιρίαν καὶ κατετάχθη εἰς κάποιαν σχολὴν σχεδίου. Ἐνῶ δὲ ἠκολούθει τὰ μαθήματα τῆς σχολῆς, ὁ πόθος τοῦ νὰ γίνῃ καλλιτέχνης τὸν κυριεύει, καὶ ἓνα πρωτὶ ἐγκαταλείπει τὸ ταπεινὸν ἐργαστήριον τοῦ θείου του, καὶ ἔρχεται εἰς Ἀθήνας με συστάσεις τινας πρὸς τὸν Δρόσην με τὰ ὥραιά του ὄνειρα καὶ χωρὶς λεπτόν. Ἐνῶ δὲ κατεγίνετο εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς τέχνης εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ Δρόση, ὁ ὁποῖος τὴν ἐποχὴν ταύτην κατεσκεύαζε τὰ ἀγάλματα τῆς Ἀκαδημίας, καὶ ἐβοήθει τοὺς μαρμαροτεχνίτας διὰ νὰ ἐξοικονομῇ τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἐφοῖτα καὶ εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον. Κατὰ καλὴν του τύχην, διήρχετο ἡμέραν τινα ἐξ Ἀθηνῶν ἡ κ. Ζαρίφη, ἡ ὁποία τὸν εἶχε γνωρίσει εἰς Κωνσταντινούπολιν· λαμβάνει ἐνδιαφέρον δι' αὐτόν, καὶ ἀναλαμβάνει δι' ἐξόδων τῆς νὰ τὸν σπουδάσῃ. Πράγματι ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ ἐν Ἀθήναις καὶ εἰς τὸ Παρίσι τοῦ ἔδιδε ἐπιχορήγησιν, ἕως ὅτου ἀνεδείχθη τέλειος καλλιτέχνης. Δὲν εἶνε ἡ στιγμή αὕτη κατάλληλος, ὅπως ἐξετασθῇ εὐρύτερον τὸ ἔργον τοῦ καλλιτέχνου τούτου, καὶ ποίαν ἐπίδρασιν ἔσχεν εἰς τὴν σύγχρονον Ἑλληνικὴν γλυπτικὴν· ὁ παρατηρῶν ὅμως τὴν προτομὴν τοῦ Νικολάου Ζαρίφη, ὀφείλει νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ὁ Λάζαρος Σῶχος δὲν ἦτο ἀπλῶς μόνον τυχαῖος τεχνίτης, ἀλλὰ με τὰς ἀρετάς, τὰς ὁποίας εἶχε διὰ τὴν πλαστικὴν, ἠδύνατο

νά διακριθῇ ἀναπτυσσόμενος εἰς ἄλλο περιβάλλον.

Ἡ γλυπτικὴ ἐν Ἑλλάδι δυστυχῶς τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη παρέμεινε στεῖρα ἰδέα. Οὐδεὶς ἐνδιαφέρεται πλέον δι' αὐτήν, ἀρκεῖ νὰ σημειωθῇ ὅτι τὰ τελευταῖα δέκα ἔτη, οὔτε ἓνα ἔργον γλυπτικὸν ἠγοράσθη παρ' Ἑλλήνων. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας δὲν ἦτο δυνατόν ἡ γλυπτικὴ νὰ κάμῃ θαύματα εἰς τὴν ἐξέλιξίν της, καὶ ἂν ὑπάρχῃ ἀκόμη κάποια ἰδέα ὅτι ἔχομεν γλυπτικήν, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τοὺς ὑπερανθρώπους ἀγῶνας τῶν γλυπτῶν μας.

Ὁ Σῶχος διαμείνων εἰς Παρισίους ἐπὶ μίαν εἰκοσαετίαν ἦτο ὁ ξεναγὸς τῶν Ἑλλήνων, ὁ θερμὸς πατριώτης, ποὺ πάντα πρόθυμος προσέφερε τὰς ὑπηρεσίας του πρὸς τὴν πατρίδα.

Τὸ σημαντικώτερον τῶν ἔργων του εἶνε ὁ ἀνδριὰς τοῦ Κολοκοτρώνη, ὁ ὁποῖος ἐστήθη εἰς τὸ Ναύπλιον. Τὸ χαλκοῦν αὐτὸ ἄγαλμα παρ' ὅλας του τὰς αἰσθητικὰς ἢ τεχνικὰς ἀτελείας σημειώνει ἓνα σημαντικὸν σταθμὸν εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς γλυπτικῆς. Ἡ Ἑλληνικὴ γλυπτικὴ εὐρίσκετο ἀκόμη συνεσφιγμένη εἰς τὰς ψευδεῖς κλασσικὰς παραδόσεις. Οἱ Ἕλληνες μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν των ἀπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν ἐνόμισαν ὅτι ἔπρεπε νὰ πετάξουν εὐθὺς εἰς τὴν μεγάλην Ἑλληνικὴν ἐποχὴν ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν πρόοδον τῆς πολιτισμένης ἀνθρωπότητος πρὸς τὴν Δύσιν, κανεῖς δὲν ἔβλεπε γύρω του καὶ τὸ πέταγμα αὐτὸ μὲ τὰ ψεύτικα φτερὰ δὲν ἠδύνατο παρὰ νὰ φέρῃ τὴν κατὰπτωσιν τῆς τέχνης. Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι μεμονωμένα ἀντιδράσεις ἐγένοντο· ὁ Διονύσιος Σολωμός, πνεῦμα ἐλεύθερον καὶ δυνατό, πολὺ ἔνωρις ἀντελήφθη σὲ τί κρημνοὺς θὰ ἐφέρετο τὸ ἔθνος, ἂν ἀκολουθοῦσε ἓνα τέτοιο δρόμο, ἀλλὰ τὸ κακὸ εἶχε πιά ῥιζώσει μέσα εἰς τὰς ἀμόρφωτες ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων.

Τοιοῦτοτρόπως, μόνος ὁ Σῶχος ἐξ ἐνστίκτου ὠδηγήθη παρ' ὅλην τὴν γύρω του κατάστασιν τῆς Ἑλληνικῆς γλυπτικῆς νὰ μελετήσῃ τὴν φυσιολογικὴν ὑπόστασιν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ νὰ μορφώσῃ ἓνα εἶδος τέχνης, διακοσμητικῆς μὲν ὡς ἐκ τῆς ἐπιδράσεώς της ἐκ τῆς Γαλλικῆς, ἀπὸ τὴν ὁποίαν προήλθε, ἀλλὰ πάντα προτιμωτέρας ἀπὸ τὰς ψευδελιδείξεις τῶν κακῶν μιμητῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλυπτικῆς. Τὴν ἐποχὴν ἀκριβῶς ταύτην εἶνε περιέργον ὅτι ἄνευ προγενεστέρων ἐργασίας ἢ συνειδήσεως τινὸς ἀναφαίνονται σχεδὸν ταυτοχρόνως, ὁ Χαλεπᾶς καὶ ὁ Βιτσάρης. Ἐνῶ δὲ ἦδη ὁ μοναδικὸς Φιλιππότης ἔκαμε τὸ μάρμαρον νὰ ἐκφράζῃ τὴν ζωὴν σὰν ἓνας ἀρχαῖος γλύπτης, μὲ τὰ τολμηρὰ ἐπίπεδα, τὰς εὐρείας ἐπιφανείας καὶ τὴν προσωπικὴν του τεχνουργίαν καὶ ἐκινδύνευε νὰ λησμονηθῇ ἀπὸ τοὺς

συγχρόνους του, οἱ ὁποῖοι τοῦ ἠρνήθησαν μίαν θέσιν εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον διὰ νὰ διδάξῃ τὴν ὑπέροχον τέχνην του, ὁ Σῶχος ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν ἔζησε πλησίον τοῦ Μερσιέ εἰς τὸ Παρίσι, ἐδιδάχθη τουλάχιστον τὸ πῶς νὰ βλέπῃ καὶ νὰ μιμῆται τὴν φύσιν κατ' εὐθείαν καὶ ὄχι πίσω ἀπὸ τὰ εἰδῶλα τῆς ἀρχαίας τέχνης.

Ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην ἡ τέχνη τοῦ Σώχου εἶνε καὶ θὰ παραμείνῃ χαρακτηριστικὴ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους.

Δὲν ἐξετάζω ἐδῶ, εἰάν, καὶ κατὰ πόσον εἶνε ἰδανικὴ ἢ πραγματικὴ, δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ προβάλλω ἐξ ἰδιοσυγκρασίας τὴν συμπάθειάν μου πρὸς τὴν μὲν ἢ πρὸς τὴν δέ, θὰ ἦτο δὲ γελοῖον νὰ ἀπαρνηθῶμεν τὰς ἀρετὰς ἑνὸς καλλιτέχνου, διότι δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὰς συμπάθειάς μας. Ὁ Σῶχος ἦτο γεννημένος καλλιτέχνης· εἰς ἄλλο περιβάλλον καὶ ὑπὸ ἄλλας συνθήκας θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκτυλιχθῇ ἡ τέχνη του εἰς μίαν εὐγενῆ ἀνθησιν, ὅπου ἡ ἁρμονικὴ διακόσμησις, τὴν ὁποίαν τόσον καλὰ ἐφήρμοζεν εἰς τὴν πλαστικὴν του, θ' ἀμιλλᾶτο πρὸς τὴν λεπτότητα τῶν αἰσθημάτων του. Ὁ Σῶχος ἐπέθανε πτωχότατος· διηγοῦνται ὅτι πολλὰ φορὲς εἰς τὸ Παρίσι, διὰ νὰ σώσῃ ἄλλους σπουδαστὰς ἀπὸ τὴν πρόχειρον πενίαν των, ἔθηκε ὑπὸ ἐνέχυρον τὸ χρυσοῦν δακτύλιον, τὸ ὁποῖον πάντοτε ἔφερε· τόσον δὲ ἐφθάρη ἐκ τῆς συχνῆς ἐπαναλήψεως τῆς ἐνεχυρίασεως, ὥστε ἡ ἀξία τοῦ χρυσοῦ ὑπετιμήθη κατὰ τὸ ἥμισυ! Ἦτο κατὰ βάθος ἀγαθός, καὶ ἂν καὶ φύσει μετριόφρων, ἠναγκάζετο πολλάκις νὰ ἐξεγείρεται κατὰ τῆς ἀμαθείας τῶν πολλῶν, οἱ ὁποῖοι τόσον ἐνοχλητικοὶ γίνονται πολλάκις συζητοῦντες καὶ διὰ τὰ σπουδαιότατα καλλιτεχνικὰ ζητήματα μὲ τὴν ἀφέλειαν ἐκείνην, ποὺ χαρακτηρίζει τὴν φυλὴν μας.

Ὁ εὐγενὴς πόθος τοῦ Σώχου ἦτο νὰ ἴδῃ τὴν γλυπτικὴν εἰς τὴν πατρίδα του νὰ λάβῃ μίαν ἄλλην τροπὴν, ἡ ὁποία νὰ πλησιάζῃ περισσότερο πρὸς τὴν ἀλήθειαν χωρὶς νάπομακρύνεται ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν παράδοσιν· ἡ ἐσφαλμένη αὕτη ἀρχή, ἐπὶ τῆς ὁποίας καὶ ἄλλοι ἐβάσισαν τὸ ἔργον των καὶ ἔπλεσαν θύματα τῆς πλάνης των, δὲν εἶνε ἡ φυσικὴ κατεύθυνσις μιᾶς τέχνης, τῆς ὁποίας ἡ μὲν μακροσυμένη παράδοσις ἐλησμονήθη καθολοκληρίαν, πολλοὶ δὲ τεχνῖται καὶ μάλιστα μεγαλοφρεῖς, ὅπως ὁ Κανόβα, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ σώσουν οὔτε τὴν ἰδίαν ἀτομικότητα. Ὁ Βιτσάρης μὲ τὴν ἔντονον ἰδιοφυίαν του προεῖδε τὸν κίνδυνον ἔνωρις καὶ ἀντέδρασε μὲ ὅλην τὴν δύναμίν του κατὰ τοῦ κακοῦ, ποὺ ἐγένετο εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλυπτικήν, ἀλλὰ ὁ Βιτσάρης ἂν καὶ ἔσβυσε σὰν μιὰ λαμπάδα μέσα εἰς τὴν ἀποπνικτικὴν ἀτμόσφαιραν τῶν ψευδοκλασσικιστῶν, ἡ ἐργασία του θὰ παραμείνῃ ὡς ἡ εὐγλωττοτέρα ἀντίδρασις

κατὰ τῆς μανίας ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι, ἐνῶ ἦσαν ὀλιγώτερον Ἕλληνες, ἐθορύβουν μὲ τὸν πλέον κωμικώτερον τρόπον περὶ τῆς εὐγενοῦς διήθεν καταγωγῆς των ἐκ τῶν Ἑλλήνων τῆς καλῆς ἐποχῆς. Οὕτω καὶ ὁ Σῶχος, ἐνῶ ὡς ἀρχὴν εἶχε τὴν προσέγγισιν πρὸς τὸν κλασσικισμόν, εἰς τὴν πρᾶξιν ὅμως κατέφειγε εἰς τὴν κατ' εὐθείαν μίμησιν τῆς φύσεως ἀδιαφορῶν διὰ τὰς ἐπικρίσεις τῶν πολλῶν καὶ δίδων πρῶτος αὐτὸς τὸ παρὰδειγμα μιᾶς εὐσυνειδήτου μελέτης τῶν ἐπιπέδων, καὶ τῆς ἁρμονικῆς διαβαθμίσεως αὐτῶν.

Πλεῖστα ὅσα ἔργα μαρτυροῦν τὴν ἐπίδοσιν τοῦ Σώχου εἰς τὴν τέχνην του. Διαμείνων εἰς τὸ Παρίσι ἐξέθεσεν ἐπανειλημμένως εἰς τὸ Σαλὼν

καὶ πολλάκις ἐπηνέθη. Προτομαὶ του τινὲς εἶνε ἀριστουργήματα λεπτοτάτης ἐκτελέσεως. Εἰς τὸ νεκροταφεῖον τῶν Ἀθηνῶν ἡ προτομὴ τοῦ Ἀδγερινοῦ εἶνε ἡ ἀληθεστερά, ἡ καλλιτεχνικωτέρα προτομὴ ὅλων τῶν ἄλλων. Φαντασίαν δὲν εἶχε γόνιμον, ἐπανειλημμέναι του ἀπόπειραι δὲν ἐστέφθησαν ὑπὸ ἐπιτυχίας, ἀλλὰ ἡ κατ' ἐξοχὴν λεπτὴ τέχνη του, ἡ προσπάθειά του νὰ δώσῃ νέον χαρακτῆρα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλυπτικήν, ἡ ἀγαθότης τοῦ ἥθους του, συνδυαζόμενα πρὸς τὴν ἔντιμον πενίαν του, ἀφοῦ καὶ αὐτὴ ἡ κηδεῖα του ἐγένετο δημοσίᾳ δαπάνῃ, μᾶς δίδουν τὸν ἐξοχώτερον χαρακτηρισμὸν τῆς ὥραιας ψυχῆς τοῦ Ἑλλήνος καλλιτέχνου.

ΘΩΜΑΣ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ
λύπτης

ΠΑΛΙΕΣ ΑΓΑΠΕΣ

Παλιές ἀγάπες, τὴ θολὴ τὴν ὥρα αὐτὴ ὡς περνᾶτε
καὶ τρεμοσβήνετε θαμπὲς στὸ φῶς τὸ γαλινό,
βαθινοὺς, ἀπόμακρους ἀχούς, σβησμένους μοῦ ξυπνᾶτε,
σὰν τοὺς ποὺ στέλνει ἡ θάλασσα σὲ ἀπάνεμο γιαιλό.

Μιά, σὰ θλιμμένη Παναγιά, χλωμὴ περνᾶ, μιὰ πλάνο,
λάβρο σκορπᾶ τὸ γέλιο της, ἄλλη γλυστρᾶ ἀπαλά,
καθὼς τὸ ἀγέρι τὸ πρῶινὸ στή νιὰ τὴ χλόη ἀπάνω,
τῆς ἄλλης χύνει ἀντάριασμα καὶ τρικυμιὰ ἡ ματιά.

Κάποια σ' ἓνα δροσόνερο σκύφτει σιγὰ καὶ πίνει,
ἄλλη διαβαίνει ὄνειριαστὴ στὸ κρύο τὸ δειλινό,
κι ἄλλη ἄπιαστη γοργοπετᾶ καὶ πίσω δὲν ἀφίνει
μὴδ' ὅσο ροδοσύγνεφο στὸν αὐγινὸ οὐρανό.

Ὅλες ἐσεῖς τὴν ὥρα αὐτὴ καθὼς σιγοπερνᾶτε
κι αὐλὲς μπροστά μου φεύγετε καὶ χάνεστε θολές,
ἢ τὰ χλωρὰ στεφάνια σας περήφανες κρατᾶτε,
ἢ κουρασμένες σέρνεστε σὲ λιτανίες βουβές,

Μὲς τὴν ψυχὴ ποὺ σύχασε, στοὺς πόθους στομωμένη,
ὅσο κι ἂν εἰστε σὰν ἀχόι, ποὺ πνίγουνται μακριά,
φέγγετε μιὰ στιγμὴ γλυκὰ σὰν ἀνοιξὴ ἀνθισμένη
καὶ σβῆτε σὰ ροδόφωτα στὰ βραδινὰ νερά.

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

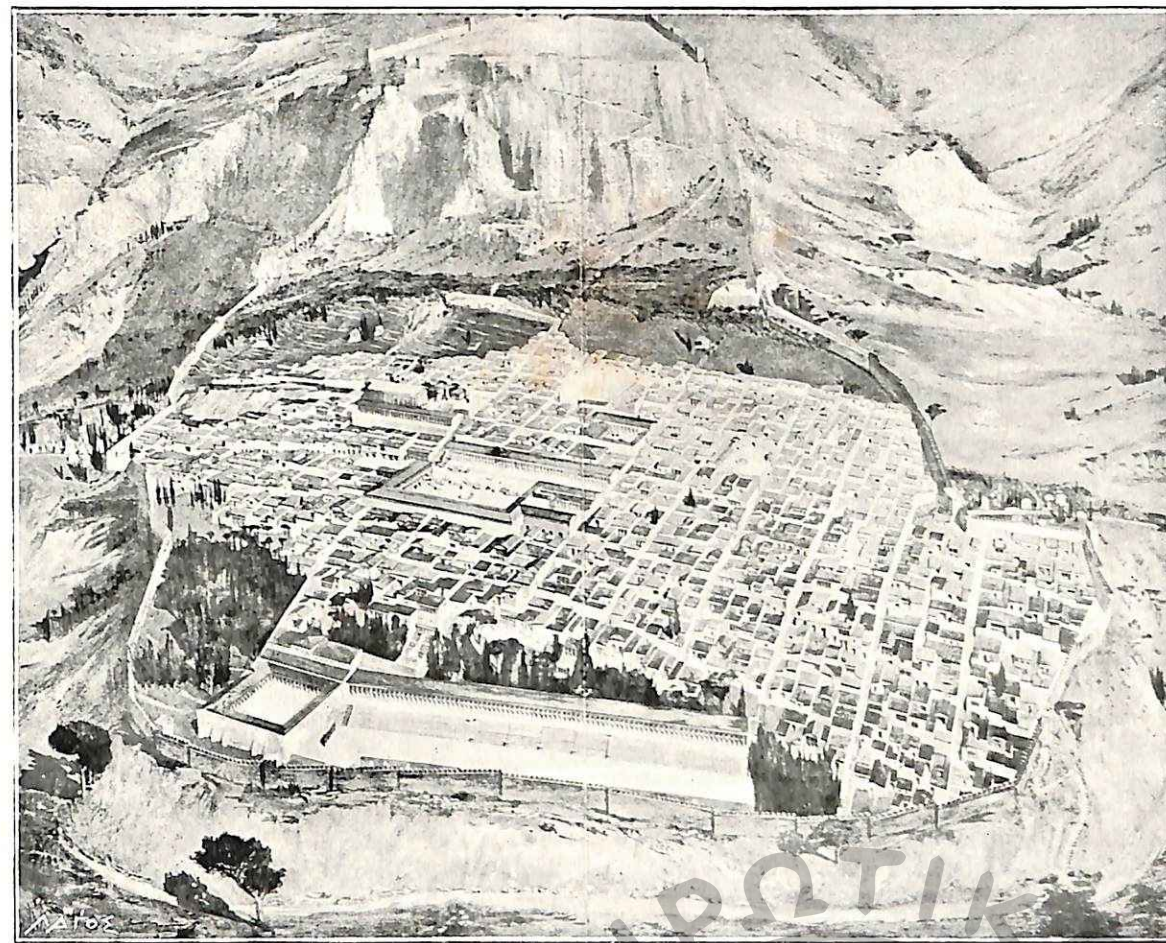
ΜΙΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΣ

Η αρχαιολογική έρευνα ἐπὶ τοῦ κλασικοῦ ἐδά-
φους πρὸ πολλοῦ ἔχει στραφῇ ἀπὸ τὰς
μητροπόλεις τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὰς πλουσίας
χώρας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπου ὁ Ἑλληνισμὸς
μετὰ τὰς κατακτήσεις τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου
τὴν δευτέραν του ἀκμὴν ἤκμασεν. Εἶνε δὲ γνω-
στὸν τί ἐκέρδισεν ἡ γερμανικὴ ἐπιστήμη ἐκ τῶν
ἐν Περγάμῳ ἐρευνῶν τῆς. Τὸ πεδῖον τῶν ἐργα-
σιῶν ἐξέτειναν ἔπειτα Γερμανοὶ καὶ Αὐστριακοὶ
ἀρχαιολόγοι καὶ πολλοῶν μὲν ἄλλοι, ἰδίως δὲ
εἰς τὴν Πριήνην, τὴν Μίλητον, τὴν Ἔφεσον.
Εἰς τὰς δύο τελευταίας μεγάλας πόλεις τῆς κλασ-
σικῆς καὶ ἑλληνιστικῆς ἀρχαιότητος αἱ ἐρευναι
ἀκόμη ἐξακολουθοῦν. Μεγάλῃς ὁμως σπουδαί-
οιτος ὑπῆρξαν αἱ πρὸ ἐτῶν συντελεσθεῖσαι ἤδη
τῆς Πριήνης, ὅπου ὡς οὐδαμοῦ ἄλλοι παρου-
σιάσθη τελεία ἡ εἰκὼν πόλεως ὁλοκλήρου ἑλλη-
νικῆς ἀρχαίας. Ἡ Πριήνη εἶνε ἡ ἑλληνικὴ
Πομπηία. Τμήματα τοιαύτης εἰκόνος παρέχουν
εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ Δῆλος μάλιστα μὲ τὰς λαμ-
πρὰς ἰδιωτικὰς τῆς οἰκίας καὶ ἡ παλαιὰ πόλις
τῆς Θήρας, ἡ πρώτη ἔργον τῆς ἐν Ἀθήναις
Γαλλικῆς Σχολῆς, ἡ δευτέρα τοῦ βαρὸν φὸν
Χίλλερ, εὐπατριδίου Πρώσσου καὶ διαπρεποῦς
ἐρευνητοῦ. Ἀλλ' ἡ Πριήνη εἶνε πόλις τελεία μὲ
ὅλα τὰ συστατικά τῆς, μὲ τὰ τείχη, τοὺς δρό-
μους, τὰς συνοικίας, τὰς οἰκίας, τὴν ἀγορὰν, τὸ
θέατρον, τὸ στάδιον, τὰ ἀρχεῖα τῆς, τὰ σκεύη
τῆς. Τὴν ἀνέσκαψαν ἀπὸ τὸ 1895-1898 δύο δια-
κεκριμένοι σήμερον ἀρχαιολόγοι, διευθύνται με-
γάλων μουσείων καὶ καθηγηταί, τότε ἐταῖροι
τοῦ ἐν Ἀθήναις Γερμανικοῦ ἴνστιτούτου, ὁ
Βεῖγανδ καὶ ὁ Σράδερ, ἀμφοτέρωι σπουδαῖοι
ἐρευνῆται καὶ τῶν τῆς Ἀκροπόλεως γλυπτῶν
καὶ τῶν παρῶν κτισμάτων αὐτῆς. Τὰ δημο-
σιεύματα αὐτῶν περὶ τῆς Πριήνης, ἐξαιρετα, ὡς
εἶνε ἐπόμενον, γερμανικῆς ἐπιστήμης ἔργα, εἶνε
ἀπὸ ἐτῶν γνωστά. Ἀλλ' ἡ ἐρευνητικὴ, ἡ ἐρμη-
νευτικὴ ἐργασία δὲν παύει καὶ μετ' αὐτά. Ὑπὸ
μίαν ὄψιν μάλιστα ἀναγεννᾶται. Ἡ ἐποχὴ μας
φιλολογικῶς καὶ ἀρχαιολογικῶς εἶνε αἰὼν Ἀνα-
γεννήσεως, ὅπως ὁ πρὸ τετρακοσίων καὶ πεντα-
κοσίων ἐτῶν ἐκείνος, ἂν καὶ ὀλιγώτερον ὑπὸ
τύπον καλλιτεχνικόν, πολὺ μᾶλλον ὁμως σοβα-
ρός. Ἡ ἀναπαράστασις τοῦ ἀρχαίου κόσμου μὲ
ὅλας του τὰς πνευματικὰς δυνάμεις, τὰς ψυχικὰς
ἐνεργείας καὶ τὰς ποικίλας ἐκδηλώσεις τῆς κοινω-
νικῆς ζωῆς εἶνε ἀληθινὴ ἀναβίωσις αὐτοῦ εἰς τὴν
συνείδησιν τοῦ σημερινοῦ κόσμου. Τοῦτο ἡμέρα
τῇ ἡμέρᾳ συντελεῖ ἡ βαθεῖα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλ-
λον πολυμερὴς καὶ μεγαλομερὴς γνῶσις. Τοῦτ'
αὐτὸ συντελεῖ καὶ ἡ ἐναργεστέρη τῆς ψηλαφητῆς
καὶ αἰσθητῆς εἰκόνος τοῦ κόσμου ἐκείνου ἀνα-

παράστασις. Εἰς τὸν ἐξόχως ἀνθρωπιστικῶς πρα-
κτικὸν σκοπὸν τῆς ἐπιστήμης δι' ὅλην τὴν κοι-
νωνίαν ἀποβλέποντες, εἰς τὸν εἰδικῶς παιδα-
γωγικὸν διὰ τὴν σχολειακῶς μορφουμένην νεο-
λαίαν, ἀρχαιολόγοι καὶ φιλόλογοι Γερμανοὶ
ζητοῦν σήμερον νὰ ζωοποιήσουν διπλῶς τὰς
μορφὰς τοῦ παρωχημένου κόσμου διὰ τῆς λα-
λούσης γνώσεως καὶ τῆς αἰσθητῆς εἰκόνος.
Τοιαύτη εἶνε ἡ νέα ἱστορικὴ καὶ φιλολογικὴ
ἐπιστήμη, τῆς ὁποίας ἐν παραδείγματι ἀρκεῖ νὰ
φέρω, τὸ πρόσφατον περὶ τῆς πολιτείας καὶ
κοινωνίας τῶν Ἑλλήνων θανυμαστὸν βιβλίον
τοῦ μεγάλου Βιλαμόβιτς. Τοιαύτη εἶνε καὶ ἡ
ἀρχαιολογικὴ, περὶ τῶν τάσεων τῆς ὁποίας
ἀρκετὰ λέγει ἡ βραχεῖα ὁῆσις ἐξόχου Γερμανοῦ
πάλιν συγγραφέως περυσينوῦ βιβλίου: «ἡ αἰ-
σθητὴ εἰκὼν ἀντικειμένου ἱστορικῶς σημαντικοῦ
εἶνε τοῦλάχιστον τόσον κατάλληλον περιεχό-
μενον μίας ὥρας σπουδαίας διδασκαλίας, ὅσον
μία ὥρᾳ τοῦ Ὁρατίου ἢ μίᾳ ἐπιστολῇ τοῦ Κι-
κέρωνος» — καθὼς θὰ ἐλέγαμεν ἡμεῖς οἱ Ἕλλη-
νες ἐνὸς χορικοῦ τραγωδίας τοῦ Σοφοκλέους ἢ
ἐνὸς προοιμίου λόγου τοῦ Δημοσθένους.

Ἡ εἰκὼν λοιπὸν διὰ τὴν ἀρχαιολογίαν! πλή-
ρης μεγαλομερῆς εἰκὼν τῆς ἀρχαιότητος, ὥστε
τελεία ἡ μορφή τοῦ κόσμου ἐκείνου ν' ἀνα-
ζήτησιν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ σημερινοῦ, καὶ φυ-
σικὰ εἰς τὴν ψυχὴν πρῶτον τῆς μορφουμένης
εἰς τὰ σχολεῖα νεότητος, ἂν ὅλως ἡ σπουδὴ σκο-
πὸν ἔχη τὴν ζωὴν καὶ τέρμα τὴν τελειοποίησιν
τῆς ἀνθρωπότητος. Τοιαύτην δὲ ἔννοιαν ἔχων
τῆς ἐπιστήμης του δὲν ὀκνεῖ ὁ ἀρχαιολόγος ἐρευ-
νητῆς, ὁ καθηγητὴς Πανεπιστημίου, ὁ διευθυν-
τῆς μουσείου, νὰ διμύλῃ ὡς διδάσκαλος, νὰ
ἐργασθῇ ὡς «διδάσκαλος», καθὼς λέγει, καὶ νὰ
συνοικειώσῃ τὸν μαθητὴν πρὸς τὰ πολιτιστικῶς
χρήσιμα πορίσματα τῆς ἐπιστήμης του, διὰ τὴν
πρὸς νέους σκοποὺς πρόοδον τῆς κοινωνίας, τοῦ
ἔθνους του, ἔθνοισι, τὸ ὁποῖον ὡς οὐδὲν ἄλλο εἰς
τὴν σπουδὴν ἐνεβάθινε τῆς ἀρχαιότητος καὶ ὡς
οὐδὲν ἄλλο τὸ μεγαλεῖόν του εἰς αὐτὴν χρεωστεῖ.

Διὰ τὴν Πριήνην, ὡς πρότερον ζωντανὸν
τελείας ἀρχαίας ἑλληνικῆς πόλεως τῆς ἀπὸ τοῦ
Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ κατόπιν ἐποχῆς, τὴν
φωτεινὴν ταύτην εἰκόνα παρεσκεύασε δεδοκι-
μασμένος ἀρχιτέκτων τοῦ Βερολίνου, κατὰ τὸ
παρελθὸν ἔτος ἐργασθεὶς δι' ὅμοιον σκοπὸν καὶ
εἰς τοὺς Δελφοὺς, ὁ Τσιμπέλιος. Τὰ σχεδιά-
σματα αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα διόλου δὲν εἶνε ἀρχαιο-
λογικὴ φανταστικὴ ἀναπαράστασις ἀμυδρῶν φαι-
νομένων, ἀλλ' ἀκριβὴς ἀρχιτεκτονικὴ ἐργασία
μὲ τὸν κανόνα καὶ διαβήτην καθ' ὅλα τὰ ἀλη-
θινά, ὑπάρχοντα στοιχεῖα τῆς πραγματικότητος,

ΠΡΙΗΝΗ

ὑδατογραφηθήσαν κατόπιν ὑπὸ ζωγράφου, παρα-
κολουθήσαντος ἐπίσης ἐκ τοῦ πλησίον διαρκῶς
τὰς ἀνασκαφὰς. Αὐτὸς δὲ ὁ ἀρχαιολόγος ἐρευ-
νητῆς συνώδευσε τοὺς πίνακας μὲ τὴν παραστα-
τικὴν του ἐρμηνείαν καὶ ἀφήγησιν, ἥτις ἀνα-
γινώσκεται μὲ τὴν τέρψιν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν
προξενεῖ ἡ ζωντανὴ ἀφήγησις περὶ σημερινῶν
τόπων καὶ πραγμάτων. Τοιοῦτοτρόπως ἀπετε-
λέσθη χαριέστατος συνέκδημος τοῦ ταξιδιώτου
εἰς τοὺς μακρινοὺς ἐκείνους τόπους τοῦ λαμπρο-
τάτου ποτὲ πολιτισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦ
ὁποίου ἐκπληκτικὴ παραμένει ἡ πρωτοτυπία καὶ
ἐκεῖ, ὅπου ὁ νεώτερος πολιτισμὸς θεωρεῖται ὑπέ-
ροχος πάντων τῶν πρὸ αὐτοῦ. Ὁ συνέκδημος
αὐτὸς συνετάχθη διὰ τὴν σχολειακὴν πρὸ πάν-
των χρῆσιν. Ἀφοῦ ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὴν ὑπερβο-
ρείαν χώραν, ὅπου πρὸ πολλοῦ μετέστησαν ἐκ
τοῦ Ἑλικῶνος αἱ Μοῦσαι, πρὸ πολλοῦ ἡ κλασ-
σικὴ παιδείσις ἔγινε τὸ ὑπέρτατον στοιχεῖον

μορφώσεως ὅχι ἀπλῶς τοῦ ἀτόμου καὶ κατ' ἐπι-
φάνειαν, ἀλλὰ πολιτιστικὸν αὐτοῦ καὶ τοῦ ἔθνους
κατὰ τὴν βαθυτάτην οὐσίαν τῆς πνευματικῆς
καὶ τῆς ἠθικῆς ὑποστάσεως τοῦ ἀνθρώπου, τῶρα
γίνεται νέα προσπάθεια πλήρους ζωοποιήσεως
τῶν στοιχείων τῆς κοινωνικῆς διατάξεως τῆς ἀρ-
χαιότητος εἰς τὰς σκέψεις, τὰς κλίσεις καὶ τὰς
συνηθείας τοῦ σημερινοῦ κόσμου. Εἰσερχόμεθα
εἰς τὰς θαυμασιὰς κτισμένας πόλεις, διερχόμεθα
τὰς ὁδοὺς, ἐμβαίνομεν εἰς τὰς οἰκίας, στεκόμεθα
πρὸ τῶν ναῶν, ἀναστρεφόμεθα μετὰ πεπαιδευ-
μένων, ἐμπόρων, πραγματευτῶν, ἰδιωτῶν, πολι-
τικῶν τῆς ἀρχαίας πόλεως. Δὲν εἶνε καμμία ἀμφι-
βολία ὅτι τοῦλάχιστον τόσον σπουδαῖον εἶνε τὸ
περιεχόμενον μίας τοιαύτης ἐντυπώσεως, ὅσον
τὸ περιεχόμενον μίας ὥρας σοβαρᾶς διδασκαλίας
κειμένου τινός, καὶ πολλαπλασίως βεβαίως σπου-
δαιότερον ἢ ὅσον τὸ περιεχόμενον πολλῶν ὥρῶν
διδασκαλίας κειμένων εἰς ἑλληνικὰ σχολεῖα.

«Οχι μακρὰν τῆς παραλίας, εἰς τὴν εὐδαίμονα Ἰωνίαν, ὅπου «Μαιάνδρου τε ῥοαὶ Μυκάλης τ' αἰπεινὰ κάρηνα», ἐκτίσθη ποτὲ εἰς τινα θέσιν, παρὰ τοὺς πρόποδας βουνοῦ ἡ ἀρχαῖκή Ἰωνικὴ πόλις Πριήνη, τοῦ φιλοσόφου Βίαντος ἡ γενέτειρα, τοῦ ἀπαισιόδοξου ἐκ τῶν ἐπὶ σοφῶν τῆς ἀρχαῖκῆς Ἑλλάδος, ὅστις «τοὺς πλέονας κακίους ἀπέφηνε», πάντως βαθύτερα εἰσδύσας εἰς τὴν ἐκτίμωσιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως παρὰ οἱ δογματίσαντες ὅτι «ὁ ἄνθρωπος εἶνε καλός».

Ἡ πόλις ἐκεῖνη εἶνε θαμμένη ὑπὸ τὰς προσχώσεις τοῦ Μαιάνδρου τόσον βαθέως, ὥστε ἀγνώριστος θὰ μείνῃ διὰ παντός. Ἀλλ' εἰς ἄλλην θέσιν, ὑπὸ Ἀθηναίων ἐπίδρασιν, ὀλίγον πρὸ τοῦ 334 ἐκτίσθη ἡ νέα πόλις εἰς αὐτοὺς τοὺς πρόποδας ἀποτομωτάτου μαρμαροβούνου καὶ ἔγγυς τῶν πηγῶν ἀφθονωτάτου ὕδατος τῆς 1260 μ. ὑψηλῆς ὁροσειρᾶς τῆς Μυκάλης. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐχάρισεν εἰς τὴν πόλιν ὡς ἐπίνειον αὐτῆς τὴν ἐπιθαλασσίαν Ναύλοχον. Ἐκτίσε δὲ διὰ τοὺς Πριηνεῖς καὶ τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς. Τῆς δωρεᾶς ταύτης τὸ βραχυτάτον ἐπίσημον ἔγγραφον, μικρὰ ἐπιγραφή, σώζεται ἀκόμη: «Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος ἀνέθηκε τὸν ναὸν Ἀθηναίῃ Πολιάδι». Ὁ ἀρχιτέκτων, ὅστις ἔκτισε τὸν ναὸν, κατήρτισε καὶ τὸ σχέδιον τῆς νέας πόλεως.

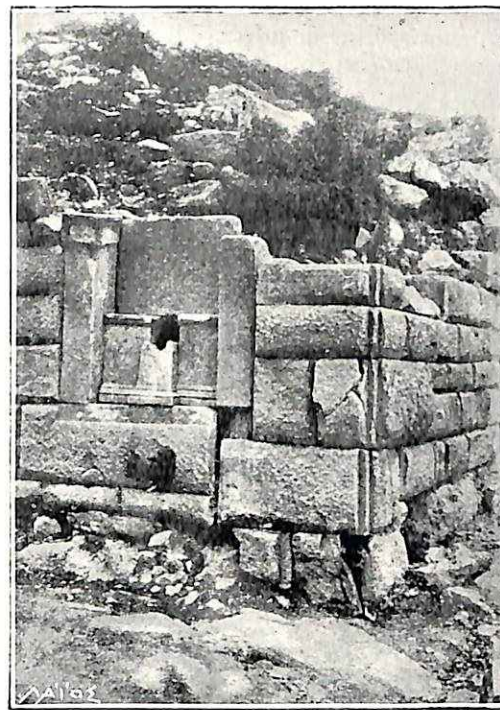
Τὸ μαρμαρόβουνον, ἡ ἀκρόπολις τῆς πόλεως, εἶνε 371 μ. ὑψηλόν. Ἡ πόλις ἐκτείνεται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ εἰς κλιμακωτὸν ἔδαφος ἀπὸ 30 μέτρων 130 μ. ὕψους. Ἐξαιρέτα διατηροῦνται τὰ τεῖχη τοῦ περιβόλου τῆς πόλεως, περιφερείας $2\frac{1}{2}$ χιλιομέτρων. Ἐξαιρέτα διατηροῦνται καὶ τὰ ἐκ τετραγώνων εἰργασμένων λίθων, με συνδέσμιους σιδηροῦς ἐντὸς κατὰ τὸν μνημειακὸν ἑλληνικὸν τρόπον συνδεομένων, ἀναλήμματα τῶν κλιμακωτῶν ἐπιπέδων. Ἡ ὄψις ὅλη τῶν κτισμάτων τῆς πόλεως, ἔξ ὁμοίων μνημειακῶν τοίχων, φαίνεται ὡς εἰς μίαν φόρμαν χυμένη.

Ἡ συνταγὴ τῶν Ἑλλήνων ἀρχιτεκτόνων διὰ τὴν κτίσιν πόλεων τὰς ὁδηγίας τῆς ἤρχιζεν ἀπὸ τὴν χάραξιν καὶ οἰκοδομὴν τῶν τειχῶν. Τὴν συνταγὴν μᾶς παρέδωκεν ὁ Ρωμαῖος ἀρχιτέκτων Βιτρούβιος. Κατόπιν ἤρχετο ἡ κατανομή τῶν πλατειῶν καὶ κατοικιῶν, ἔπειτα ἡ τοποθέτησις τοῦ ἱεροῦ τῆς πολιοῦχου θεότητος, εἰς ὃ περιελαμβάνετο καὶ τὸ θέατρον μετὰ τοῦ βουλευτηρίου, εἰς τὸ σποινδαιότατον σημεῖον τῆς πόλεως, ὁπόθεν συμφανεῖς ἦτο τὸ πλεῖστον αὐτῆς.

Ἡ Πριήνη, ὅχι μεγαλειτέρα συνήθους πόλεως τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος, εἶχε πέντε ἔως ἑξ χιλιάδας πληθυσμόν. Εἰς μῆκος 600 μ. κατὰ τὴν μίαν διεύθυνσιν, 950 μ. κατὰ τὴν ἄλλην, ἐρρυμωτομήθη κανονικῶς τὸ ἐντὸς τῶν τειχῶν ἐμβαδόν

αὐτῆς. Τὴν πόλιν διέσχισαν ὁκτὼ ὁδοὶ κατὰ τὴν ὀριζοντίαν διεύθυνσιν, δεκαεὶς κατὰ τὴν ἀνωφερῇ πρὸς τὴν ὄριζαν τῆς ἀκροπόλεως, εἰς τὸ ὕψος τῆς ὁποίας, ὕψος 200 μ. ἀπὸ τῆς πόλεως, ἔφθεν ἀποτομωτάτη ἀτραπός. Ἡ τετάρτη ὀριζοντία ὁδὸς διεσταυρώνετο μετὰ τὴν ὀγδόην, τὸν μέσον ἄξονα τῆς πόλεως, καὶ τὸ σημεῖον τοῦτο ἦτο τὸ κέντρον ἀκριβῶς τῆς ἀγορᾶς, ἥτις, ὡς ἡ ἐσωτερικὴ αὐλὴ διὰ τὸν ἀρχαῖον οἶκον, ἦτο ἡ ἐσωτερικὴ, οὕτως εἰπεῖν, αὐλὴ ὅλης τῆς πόλεως. Εἰς τὸ μέσον τῆς ἀγορᾶς ἠγείρετο ὁ βωμὸς τοῦ Διός, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Στεφανηφόρος ὡς ἀνώτατος ἀρχὼν τῆς ἀστικῆς κοινότητος καθ' ἑκάστον μῆνα προσέφερε τὴν ὑπὲρ αὐτῆς θυσίαν. Αἱ ὁδοὶ τέμνονται ὀρθογωνίως πᾶσαι καὶ ἀλλήλων ἀφίστανται κατὰ τόσον κανονικὰς ἀποστάσεις, ὥστε ἀνὰ τέσσαρας περιλαμβάνουν τετράγωνον οἰκημάτων ἰσομεγέθη, 160 ποδῶν ἐπὶ 120. Ἡ κανονικότης δὲ αὐτῆς εἶνε τόση, ὥστε ἡ ἀγορὰ ἔλαβε τὸ μέγεθος ἀκριβῶς δύο τετραγώνων. Αἱ ἀνωφερεῖς ὁδοὶ εἶνε πολλαχοῦ κλιμακοειδεῖς, με πλάτος $3\frac{1}{2}$ μ., καὶ ἐκαλοῦντο «ἄμφοδοι». Ἡ πρὸς τὴν ἀγορὰν φέρουσα ὀριζοντία πλάτος ἔχει $5\frac{1}{2}$ μ. Αὕτη ἐλέγετο «πλατεία». Ἡ τάξις αὕτη καὶ κανονικότης κατωρθώθη διὰ δυσκολωτάτων ἐκβραχισμῶν. Με παχείας πλάκας εἶνε στρωμέναι πᾶσαι αἱ ὁδοί. Σύστημα τέλειον ὑπονόμων διέσχισεν αὐτάς, καθὼς καὶ σύστημα πολυσχιδέστατον ὕδραγωγῶν σωλῆνων διὰ τὰς κρήνας τῆς πόλεως καὶ τὰς οἰκίας πάσας. Τὸ ὕδωρ διοχετευόμενον ἔξωθεν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ὀχυρωμάτων τῆς ἀκροπόλεως, εἰσῆρχετο ἐντὸς τῆς πόλεως πρὸς καθαρισμὸν εἰς διπλὴν δεξαμενὴν πρὶν διακλαδισθῇ εἰς τὴν πόλιν. Τὸ νερὸν τοῦτο ἦτο τόσον ἀφθονον, ὥστε σήμερον θέτει εἰς κίνησιν δώδεκα μύλους.

Ὅταν ἀπὸ τοῦ δυτικοῦ πυλῶνος εἰσέλθωμεν εἰς τὴν πόλιν, βαδίζομεν διὰ τῆς «πλατείας» ὁδοῦ μετὰ τῶν ἑκατέρωθεν σειρῶν τῶν οἰκῶν, αἵτινες, ἐντελῶς ἀνόμοιαι πρὸς τὰς σημερινάς, τοὺς πρὸς τὸ μέρος τῆς ὁδοῦ μετωπικούς τῶν τοίχους ἔχουν ἄνευ παραθύρων. Ἡ ὁμοιότης τῶν τοίχων τούτων πρὸς τὰς ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς Ἀναγεννήσεως οἰκοδομὰς τῆς Φλωρεντίας εἶνε μεγίστη. Σύγκεινται ἐκ λίθων ὀρθογωνίων, ἔξ ὧν προεξέχουν μόνον οἱ σιμῆθεις εἰς τοὺς ἀρχαίους οἰκοδομικούς λίθους ἀγκῶνες. Καταλεύκους ἐκ τοῦ ἐπιχρίσματος τοίχους ἔχουν μόνον τὰ πτωχότερα οἰκήματα. Ὀλίγον περαιτέρω προχωροῦντες, ἀπαντῶμεν πάλιν, ὡς εἰς τουρκικὰς σήμερον πόλεις, κατὰ σειρὰν ἑκατέρωθεν τὸ ποικίλον σύμπλεγμα τῶν ἐργαστηρίων, τὰ ὁποῖα οὐδεμίαν συγκοινωνίαν ἔχουν πρὸς τὰς ὀπισθεν αὐτῶν κειμένας οἰκίας. Ὑφάνται, πωλητὰ ἐνδυμάτων, παντοπωλὰ καὶ κάπηλοι, χαλκεῖς, σκυτοτόμοι, κολλυβισταί, γραφεῖς μετὰ

Κρήνη

τραπέζας τῶν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ πρὸ τῶν ἐργαστηρίων παρατάσσονται κατὰ σειρὰν. Πλησίον μεγάλῃ μαρμαρινῇ κρήνῃ με χαλκὴν κεφαλὴν λέοντος ἡ ἄλλου ζώου ὡς κρουνὸν συγκεντρώνει τὸ διηγαλέον πλῆθος. Αἱ τοιαῦτα κρήναι εἶνε πολυάριθμοι ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν, ἀν καὶ ἐκάστη οἰκία εἶνε ἐφωδιασμένη πάλιν με ἀέναον κρήνην. Αὐστηραὶ ποινὰὶ χρηματικαὶ διὰ τοὺς ἐλευθέρους, σωματικαὶ διὰ τοὺς δούλους, ἀναγεγραμμέναι ἐπὶ στιλῶν ὡς ἀστυνομικαὶ διατάξεις, ἐπαπειλοῦνται κατὰ παντός, ὅστις ἤθελε μολύνῃ τὴν κρήνην ἢ ζῶα ποτίζων ἢ ἐνδύματα πλύνων εἰς αὐτήν.

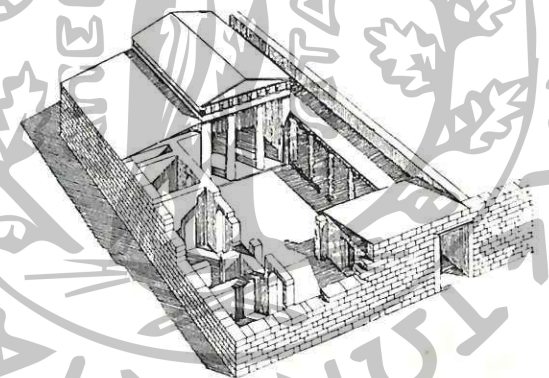
Περαιτέρω εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως, ὅπου σφύζει ἡ ζωὴ αὐτῆς, εἰς τὴν ἀγορὰν, εἰς τὸ παρ' αὐτὴν βουλευτήριον, εἰς τὰ λοιπὰ ἀρχαῖα, εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθηνᾶς μακρὰ μόνον περιγραφή τῶν ὁρωμένων δύναται νὰ ἐξηγήσῃ τὴν εἰκόνα τῆς ζωῆς. Ἀλλὰ τὰ καταπληκτικῶς ἀέροια ἐρείπια αὐτῆς, αἱ λαμπραὶ στοαί, αἵτινες περιβάλλουν τὴν ἀγορὰν, τὸ τελειότατον τοῦτο ἐπὶ πασῶν τῶν ἑλληνικῶν πόλεων σωζόμενον κτίσμα τῆς ἀρχαιότητος, τὸ θεατροειδὲς ὠραῖον σωζόμενον βουλευτήριον, ἔπειτα τὸ μέγιστον μέρος τῆς σκηρικῆς τοῦ ὄψεως διασώσαν θέατρον, τὸ γυμνάσιον, τὸ στάδιον, τῶν ἐξεδρῶν, τῶν ἀναπαυτικῶν καθισμάτων τὸ πλῆθος, οἱ βωμοί, τῶν χαλκῶν καὶ λιθίνων ἀγαλμάτων τὰ βάθρα, δίδουν σαφὴ ἰδέαν τῆς κοινωνικῆς καὶ

πολιτικῆς κινήσεως, ἥτις εἰς τοὺς τόπους τοῦτους ἐπεκράτει, ὅταν σάρκα καὶ ὅστ' αὖ φέρον ὁ πρὸ ἡμῶν ὡς σκιὰ διερχόμενος κόσμος ἔζη πραγματικῶς καὶ ἐκινεῖτο ἐδῶ. Αἱ ἀσχολίαι καὶ αἱ πράξεις τοῦ κατὰ πολλοὺς τρόπους μᾶς εἶνε γνωσταί. Οἱ τόποι καὶ αἱ θέσεις ἀνάγονν ἡμᾶς εἰς τὰς δραματικὰς στιγμὰς τῆς προϋπάρχουσας τῶν.

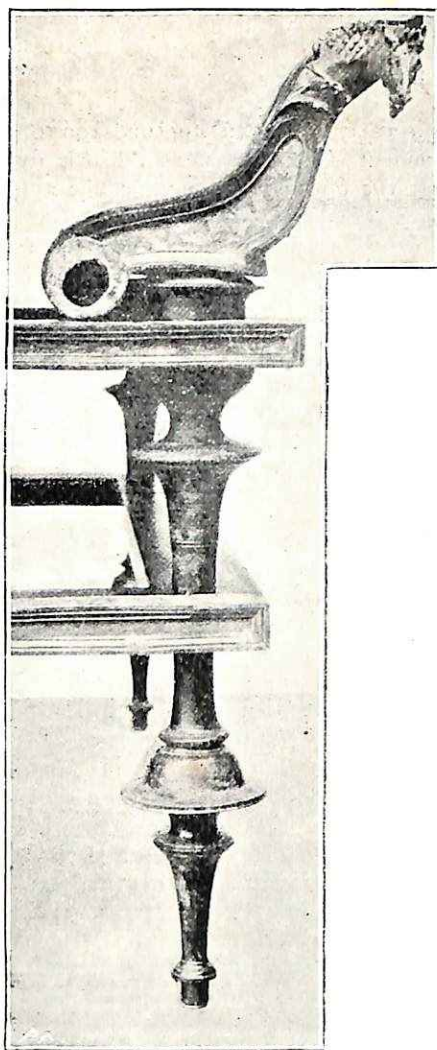
Καὶ ὅταν ἐκ τῆς ἐκστάσεως ἐκείνης ἐπανέλθωμεν, μᾶς δεσμεύει πάλιν δι' ἀπείρων δεσμῶν τῆς πραγματικῆς ἀτομικῆς ζωῆς τὸ πλῆθος τῶν ὁμοίων μας, τὸ ὁποῖον ὀπισθεν τῶν περιφρασόντων τοὺς ἰδιωτικὸς οἴκους τοίχων μᾶς περιμένει. Ἡ ἡσυχία τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς, ἐστραμμένης ὅλως διόλου πρὸς τὰ ἐντὸς, δὲν εὐρίσκει ἄλλου καλύτερα τὸν συμβολισμόν τῆς παρὰ εἰς τὸν ἰδιόρρυθμον διὰ τὴν ἰδικήν μας ἀντίληψιν τύπον τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς οἰκίας.

Πῶς κατοικοῦσαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, μᾶς ἦτο σχεδὸν ἄγνωστον ἕως πρὸ ὀλίγων ἐτῶν. Τὰ λαξεύματα εἰς τοὺς βράχους τοῦ Ἀρείου Πάγου, τῆς Πνυκὸς καὶ τοῦ Μουσείου πολὺ ὀλίγον ἠδύναντο νὰ μᾶς βοηθήσουν πρὸς ἀναπράστασιν τοῦ τύπου τῆς κατοικίας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Καὶ τὰ μετὰ τὴν Πνυκὸς καὶ Ἀρείου Πάγου ἀποκαλυφθέντα ἐρείπια δὲν συντρέχουν πολὺ πρὸς τοῦτο. Ἡ μόνη πηγὴ ἀπέμενε ὁ Βιτρούβιος. Τελευταῖον αἱ ἀνασκαφαὶ τῆς Δήλου, ὅπου μικρὰ συνοικία παρὰ τὸ θέατρον σχεδὸν ὁλόκληρος ἀπεκαλύφθη, καὶ τῆς Περγάμου τὰ εὐρήματα παρέσχον τέλειον τὸν περιστύλιον τύπον τῆς ἑλληνιστικῆς κατοικίας, κατὰ τὸν ὁποῖον τὴν αὐλὴν περιβάλλει καθ' ὅλας τὰς τέσσαρας πλευρὰς περιστύλιον, εἰς τὰ ῥῶτα δὲ αὐτοῦ εἶνε κτισμένα τὰ δωμάτια, βλέποντα πάντα πρὸς τὸ περιστύλιον καὶ τὴν αὐλὴν.

Ἀλλ' ἡ Πριήνη παρέσχε τὸν ἀρχαιότερον ἑλληνικὸν τύπον, ὅστις βάσιν ἔχει τὸ πανάρχαιον μέγαρον, τὸ μέγαρον τῶν ὁμηρικῶν ἀνάκτων, ὅπως καθ' ὅλην τὴν ἀκρίβειαν καὶ

Ἀρχαία ἑλληνικὴ οἰκία

Τὸ ἔμπροσθεν μέρος κλίνης

τελειότητα βλέπομεν αὐτὸ εἰς τὰ λαμπρὰ ἔρεϊπια τῆς Τίρυνθος.

Κατὰ τὸν τύπον τοῦτον ἡ ἐκ τῆς ὁδοῦ εἰς τὴν οἰκίαν εἴσοδος ἀποτελεῖται ὑπὸ μικροῦ διαδρόμου, εἰς τὸν ὁποῖον εἶνε τοποθετημένη ἡ θύρα εἰς ἀπόστασιν δύο μέτρων ἀπὸ τῆς ὁδοῦ. Τοιοῦτοτρόπως σχηματίζεται τὸ παρὰ Βιτρουβίῳ λεγόμενον προθύρον. Ἐκ ταύτης εἰσερχόμεθα εἰς τὴν αὐλήν, ἡ ὁποία κατὰ τὰς δύο πλευρὰς ἀριστερόθεν περιβάλλεται ὑπὸ δωματίων, εἰς δὲ τὴν τρίτην δεξιόθεν ἔχει χαμηλὸν ὑπόστεγον, με ἀνοικτὸν πρὸς τὴν αὐλήν μέτωπον, σχη-

ματιζόμενον ἀπὸ τρεῖς στύλους. Ὅπισθεν τοῦ ὑποστέγον τοῦτου δωματίου δύνανται νὰ ὑπάρχουν, ἂν ἐπιτρέπη τὸ μέγεθος τοῦ οἰκοπέδου. Ἡ πρὸς τὸ βάθος ἀντικρὺ τῆς εἰσόδου στοὰ με δύο δωρικούς κίονας, ἐπιστύλια, τρίγλυφα, ἀέτωμα, μεταξὺ παραστάδων, εἶνε ἡ παρὰ Βιτρουβίῳ προστάς ἢ παστάς λεγομένη. Ὅπισθεν τῆς παστάδος εἶνε τὸ τετράπλευρον συνήθως κύριον δωματίον τῆς κατοικίας, τὸ ὁποῖον ὁ Ῥωμαῖος συγγραφεὺς καλεῖ «οἶκον». Ἡ παστάς, παντοῦ ὅπου εἶνε δυνατὸν, τὸ μέτωπον στρέφει πρὸς μεσημβρίαν, διὰ νὰ δέχεται τὸν ἥλιον. Ἡ «μεσημβρινὴ κατοικία» ἐζητεῖτο καὶ τότε ὅπως καὶ σήμερον, ὁ Ξενοφῶν δὲ ἤδη κάμνει τὴν παρατήρησιν ὅτι «οἰκοδομεῖν δεῖ ὑψηλότερα μὲν τὰ πρὸς μεσημβρίαν, ἵνα ὁ χειμερινὸς ἥλιος μὴ ἀποκλείηται, χαμαλώτερα δὲ τὰ πρὸς ἄρκτον, ἵνα οἱ ψυχροὶ μὴ ἐπίπτωσιν ἄνεμοι». Παραπλεύρως τῆς παστάδος ἔκειτο «ὁ θάλαμος», ἥτοι ἡ τραπέζα. Τοῖχοι καὶ ἐπιπλα αὐτοῦ ἐδείκνυν τὴν ἀξίαν τῆς ἀρχοντικῆς κατοικίας. Εἰς τοιοῦτον θάλαμον εὐρέθη ἡ πολυτελὲς διακοσμημένη χαλκῇ κλίνη, χαλκαὶ λυχναί, κρατῆρες, μωσαϊκά. Μετάλλινα ἢ πηλῖνα μαγκάλια εὐρέθησαν εἰς τὴν παστάδα, ἀντικαθιστῶντα φαίνεται τὴν ἐστίαν μαγειρείου. Τὸ δεύτερον πάτωμα ἦτο διὰ τὴν οἰκογένειαν, ἐνῶ τὰ κάτω δωματία ἐχρησίμευαν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν καὶ ὡς κοιτῶνες. Πολὺ ἐπιμελημένα ἦσαν τὰ ἀποχωρητήρια, διοχετευόμενα εἰς ὑπονόμους.

Ἡ οἰκία ἐστολίζετο καὶ ὑπὸ καλλιτεχνικῶν ἔργων, μεταξὺ τῶν ὁποίων μαρμάρινα καὶ πηλῖνα χρωματιστὰ εἰδώλια εὐρέθησαν πλεῖστα. Τὸ δωματίον ἑνὸς αὐλητοῦ εἶχε τοὺς τοίχους στολισμένους με τραγικά καὶ κωμικά προσωπεῖα καὶ με προτομὰς ταύρων, ὡς καὶ προτομὰς προσώπων. Ἄλλο ἐν κοκκινόχρουν δωματίον ἔφερε καταχρύσους Ἐρωτας αἰωρουμένους ἐκ τῶν τοίχων. Ἀφροδίται, Διόνυσοι, Κένταυροι, ὀρχηστίδες, ἡθοποιοί, γελοιογραφίαι, ῥωπογραφήματα, Πᾶνες, καθαρωδοὶ καὶ τὰ τοιαῦτα ἀπετέλουν ἄλλα στολίσματα τῆς οἰκίας.

Ἡ Προήγη ὠνομάσθη ἡ Πομπηία τῆς Ἀνατολῆς. Ἄλλ' ἐν ἀληθείᾳ ἡ μικρὰ ἑλληνικὴ πόλις παρέχει ἐν τῷ συνόλῳ καὶ κατὰ μέρος πολὺ εὐγενεστέραν ὄψιν, ἂν καὶ ἀπλουστεραν τῆς ῥωμαϊκῆς πόλεως τῆς Καμπανίας, ἐνθυμίζει ἄλλως ὀρειότητος σελίδας τῆς ἑλληνικῆς ιστορίας κατὰ τοὺς ἐνδόξους χρόνους τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ κατόπιν τῶν παρὰ τὸν Γρανικὸν καὶ τὴν Ἰσπὸν θριάμβων τοῦ μεγάλου Μακεδόνα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΔΟΚΙΜΙΑ ΤΟΥ ΕΜΕΡΣΟΝ — ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ *

1841

Τί ὠφελεῖ ὁ ἀγὼν ἐναντίον τῶν αἰωνίων νόμων τοῦ πνεύματος, οἱ ὁποῖοι ἐξομαλύνουν καὶ διευθύνουν τὰς σχέσεις ὅλων τῶν ἀνθρώπων ἀναμεταξύ των κατὰ τὸ μαθηματικὸν μέτρον τοῦ ἔχειν των καὶ τοῦ εἶναι των; Ἡ Γερτρούδη ἀγαπᾷ τὸν Γουϊδὸν πόσον εὐγενῆς, πόσον ἀριστοκρατικῆ, πόσον ῥωμαϊκῆ εἶνε ἡ μορφή του καὶ ἡ στάσις του. Μόνον μαζί του ἡμποροῦσε νὰ ζήσῃ καὶ χάριν αὐτοῦ θὰ ὑφίστατο πᾶσαν θυσίαν. Καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐκίνησε πάντα λίθον. Καλὰ ἡ Γερτρούδη ἔχει τὸν Γουϊδὸν της· ἀλλὰ τί ὠφελεῖ τώρα ἡ εὐγενική, ἡ ἀριστοκρατικῆ, ἡ ῥωμαϊκῆ μορφή καὶ στάσις του, ἀφ' οὗ ἡ καρδιά του καὶ οἱ πόθοι του εἶνε εἰς τὴν Γερουσίαν, εἰς τὸ θέατρον καὶ εἰς τὸ σφαιριστήριον καὶ ἐκεῖνη με τοὺς πόθους της καὶ με τὴν ὁμιλίαν της δὲν ἡμπορεῖ νὰ δεσμεύσῃ τὸν κύριον καὶ αὐθέντην της;

Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν συντροφίαν, ποὺ τοῦ ἀρμόζει. Ἡμποροῦμεν ν' ἀγαπῶμεν μόνον ἐκεῖνο, ποὺ εἶνε φύσις. Καὶ αἱ πλέον θαυμασταὶ ἰδιοφυΐαι καὶ αἱ πλέον ἀξιεπαινοὶ προσπάθειαι κατὰ βάθος δὲν μᾶς ὠφελοῦν εἰς τίποτε, ἐν ᾧ ἐκεῖνο, ποὺ εἶνε κοντὰ με τὴν φύσιν μας, ποὺ μᾶς ὁμοιάζει, — πόσον ὠραῖα καὶ πόσον εὐκόλα μᾶς ὑποδουλόνει! Μᾶς πλησιάζουν πρόσωπα, τὰ ὁποῖα εἶνε φημισμένα διὰ τὴν ὠραιότητα καὶ τὴν μόρφωσιν των καὶ εἶνε ἄξια τοῦ γενικοῦ θαυμασμοῦ διὰ τὴν χάριν καὶ τὰ προσόντα των καὶ ἀφιερώνουν ὅλην τὴν τέχνην των εἰς τὴν ὥραν καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν, — με πολὺ μικρὰν ἐπιτυχίαν. Θὰ ἦτο βέβαια ἀχαριστία νὰ μὴ πλέξωμεν φανερὰ τὸ ἐγκώμιόν των. Ὑστερα, ἀφ' οὗ περάσουν ὅλα, ἔρχεται κάποιος συγγενὴς μας κατὰ πνεῦμα ἕνας ἀδελφὸς ἢ μία ἀδελφή ὡς πρὸς τὴν φυσικὴν διάθεσιν, καὶ μᾶς πλησιάζει τόσον ἐλαφρὰ καὶ σιγανὰ, με τόσῃ γλυκύτητι καὶ με τόσῃ οικειότητι, σὰν νὰ ἦτο τὸ αἷμα εἰς τὰς φλέβας μας, ποὺ μᾶς φαίνεται σὰν νὰ μὴν ἦλθε κανεὶς νέος· αἰσθανόμεθα τότε τελείαν ἀνακούφισιν καὶ νέαν ζωὴν· κάποιον εὐχάριστον μοναξίαν. Εἰς τὰς ἡμέρας μας τῆς ἁμαρτίας ἔχομεν μωρὰς ἰδέας, σὰν νὰ εἶχαμεν τάχατε χρὸς νὰ ζητήσωμεν τοὺς φίλους μας ὑποτασσόμενοι εἰς τὰ ἥθη τῆς κοινωνίας, παραδεχόμενοι τὸ εἶδος τῆς ἐνδυναμίας καὶ τοὺς ἐξωτερικούς της τρόπους καὶ συμμορφούμενοι με τὰς ἐκτιμήσεις της. Ἀλλὰ φίλος μου ἡμπορεῖ νὰ ἦνε μόνον ἡ ψυχὴ, τὴν ὁποίαν

συναντῶ εἰς τὸν δρόμον τῆς ἰδικῆς μου προόδου, ἡ ψυχὴ, πρὸς τὴν ὁποίαν ἐγὼ δὲν ὑποβιβάζομαι καὶ ἐκεῖνη δὲν ὑποβιβάζεται μέχρις ἐμοῦ, ἀλλὰ, γεννημένη ὑπὸ τὸ ἴδιον οὐράνιον πλάτος, ἐπαναλαμβάνει ὅλην τὴν πειρὰν μου μέσα εἰς τὴν ἰδικήν της. Ὁ νέος λησιμονεῖ τὸν ἑαυτὸν του καὶ μιμεῖται τὰ ἥθη καὶ τὴν ἐνδυμασίαν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ κόσμου διὰ νὰ γίνῃ ἄξιος τοῦ μειδιάματος τῆς ὠραίας καὶ παρακολουθεῖ μίαν ἄστατον κόρην, ἐπειδὴ ἱερὸν πάθος δὲν τὸν ἐδίδαξεν ἀκόμη ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν εὐγενὴ γυναῖκα με πᾶν ὅτι εἰς τὴν ψυχὴν της εἶνε διανγές, προφητικόν, φρόνιμον καὶ ὠραῖον. Πρέπει νὰ ἦνε μέγας καὶ ὁ ἔρως θὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Τίποτε δὲν τιμωρεῖται βαρύτερον, παρὰ ἐὰν παραμελοῦμεν τὴν ἐσωτερικὴν συγγένειαν, διὰ τῆς ὁποίας καὶ μόνῃς ἔπρεπε νὰ σχηματίζεται ἀνθρωπίνη κοινωνία, καὶ με μωρὰν ἐλαφρότητα ἐκλέγωμεν τοὺς φίλους μας με ἄλλων ὀφθαλμούς.

Ἡμπορεῖ νὰ ἐκλέξῃ τὸν βαθμὸν του. Εἶνε ἐντελὲς καθιερωμένον ἕνας ἄνθρωπος νὰ ἔχῃ τὴν μερίδα, τὴν ὁποίαν μόνος του πέρνει. Πάρε τὴν θέσιν καὶ τὴν κατάστασιν, ποὺ σοῦ ἀνήκουν καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶνε σύμφωνοι. Ὁ κόσμος ὀφείλει νὰ ἦνε δίκαιος. Με μεγάλην ἀδιαφορίαν ἐπιτρέπει εἰς τὸν καθένα νὰ ἐκτιμῇ μόνος τὸν ἑαυτὸν του. Εἴτε ἦρως εἴσαι εἴτε βλάκας, αὐτὸς δὲν ἀνακατόνεται. Βεβαίως θὰ παραδεχθῇ τὸ ἰδικόν σου μέτρον τῶν πράξεων καὶ τοῦ εἶναι σου, εἴτε διόρθεσαι ἀφανῆς καὶ ἀργεῖσαι τὸ ὄνομά σου, εἴτε βλέπεις ἐκτενόμενον τὸ ἔργον σου μέχρι τοῦ οὐρανοῦ θόλου καὶ συνταυτιζόμενον με τὴν πορείαν τῶν ἀστέρων.

Πᾶσα ζωὴ ἔχει ἐπίσης μέσα της ζωὴν καὶ πραγματικότητα. Δι' ἔργων ἡμπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ διδάξῃ καὶ ὄχι ἄλλως. Ἐὰν ἡμπορῇ νὰ μεταδώσῃ ὁ ἴδιος εἰς τὸν ἑαυτὸν του, θὰ ἡμπορῇ νὰ διδάξῃ, ὄχι ὁμως με ξηρὸς λόγους. Διδάσκει ἐκεῖνος, ποὺ δίδει καὶ μανθάνει ἐκεῖνος, ποὺ πέρνει. Καμία διδασκαλία δὲν εἶνε δυνατὴ πρὶν ὁ μαθητὴς φθάσῃ εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, ὅπου καὶ σὺ εὐρίσκεισαι τότε μόνον θὰ μεταδοθῇ κατὰ ἀπὸ σὲ εἰς αὐτόν· αὐτὸς εἶνε σὺ καὶ σὺ εἶσαι αὐτός. Αὐτὸ θὰ ἦνε τότε πραγματικὴ διδασκαλία καὶ ποτὲ πλέον δὲν ἡμπορεῖ νὰ χάσῃ τὸ κέρδος του οὔτε ἐνεκα δυσμενῶν περιστάσεων οὔτε ἐνεκα κακῶν σχέσεων. Ἀλλ' οἱ ἰσχυρισμοὶ σου καὶ αἱ προτάσεις σου ἐμβαίνουν ἀπὸ τὸ ἐν αὐτὶ καὶ ἐξέρχονται ἀπὸ τὸ ἄλλο. Βλέπομεν

* «Παναθήναια» 15 Φεβρουαρίου.

εἰς τὰς ἀγγελίας ὅτι τὴν τετάρτην Ἰουνίου ὁ κύριος Γράντ θὰ ὁμιλήσῃ καὶ ὁ κύριος Χένδ θὰ κάμῃ μίαν διάλεξιν εἰς τὸν ἐργατικὸν Σύλλογον καὶ δὲν πηγαίνομεν ἐκεῖ, ἐπειδὴ ἡξεύρομεν ὅτι αὐτοὶ οἱ κύριοι δὲν θέλουν νὰ μεταδώσουν ὅτι ἔχουν μύχιον εἰς τὸ ἀκροατήριον. Ἄλλ' ἐὰν εἴχαμεν λόγους νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι θὰ ἦσαν ἄξιοι τῆς ἐμπιστοσύνης μας, θὰ μετεβαίνομεν ἐκεῖ παρ' ὅλας τὰς δυσκολίας καὶ τὰ ἐμπόδια καὶ οἱ ἄρρωστοι θὰ ἐξήτουν νὰ μεταφερθοῦν ἐκεῖ μετὰ τὰ φορεῖά των. Μία δημοσία διάλεξις ὅμως εἶνε μία ὑπεκφυγή, εἶνε τὸ κρυφτό, εἶνε διέξοδος, εἶνε ξεγέλασμα καὶ ὅχι εἰλικρινὲς ξεχειλίσιμα, ὅχι φωνὴ καὶ γλῶσσα, ὅχι ἄνθρωπος.

Ἡ ἰδία νέμεσις ἐποπτεύει καὶ πᾶσαν πνευματικὴν ἐργασίαν. Χρεωστοῦμεν πρῶτα νὰ μάθωμεν ὅτι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὅποιον δὲν ἐπεβεβαιώθη τι εἶνε ὅτι δὲν εἶνε ἐκπεφρασμένον μετὰ λόγους. Πρέπει νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὸν ἑαυτὸν του, εἰ δὲ μὴ καμία λογικὴ καὶ κἀνείς ὅρκος δὲν μπορεῖ νὰ τοῦ δώσῃ βεβαιότητα. Τὸ ἀξιωμα χρεωστεῖ νὰ περιέχῃ συγχρόνως καὶ τὴν ἀπολογίαν διὰ τί διετυπώθη.

Ἡ ἐπίδρασις παντὸς ὅ,τι γράφεται ἐπὶ τῆς δημοσίας γνώμης ἡμπορεῖ μαθηματικῶς νὰ ὑπολογισθῇ ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ιδέας. Πόσον εἶνε τὸ ὑψάλον βάθος τῆς; Ἐὰν σοῦ ἀφυπνίσῃ τὰς σκέψεις, ἐὰν σὲ ἀνακουφίσῃ μετὰ τὴν φωνὴν ἐξόχου εὐγλωττίας, ἢ ἐπιρροή τῆς εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων θὰ ἦνε μεγάλη, βραδεῖα καὶ διαρκής· ἐὰν ὅμως αἱ σελίδες δὲν σὲ διδάσκουν, θ' ἀποθάνουν εὐθὺς καθὼς τὰ ἐρήμερα ἔντομα.

Ἡ μέθοδος νὰ γράφῃς καὶ νὰ λέγῃς κάττι ποὺ δὲν θὰ γηράσῃ, εἶνε νὰ γράφῃς καὶ νὰ ὁμιλῇς εἰλικρινῶς. Ἡμπορῶ βέβαια νὰ εἰπῶ ὅτι ὁ λόγος, ποὺ δὲν ἔχει δύναμιν νὰ τροποποιήσῃ τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας μου, δύσκολα θὰ ἐπιτύχῃ νὰ ἐπηρεάσῃ καὶ τὸν ἰδικόν σου. Ἀλλὰ λάβε σὺ ὑπ' ὅψιν τὴν ἀρχὴν τοῦ Σύνδευ: «κύτταξε τὴν καρδιά σου καὶ γράφε». Ἐκεῖνος, ποὺ γράφει διὰ τὸν ἑαυτὸν του, γράφει διὰ τοὺς αἰῶνας. Μόνον ἐκεῖνον τὸ ἀποτέλεσμα ἀξίζει νὰ δημοσιευθῇ, εἰς τὸ ὅποιον κατέληξες, ὅταν ἐπροσπάθεις νὰ ἱκανοποιήσῃς τὴν φιλομαθείαν σου. Ὁ συγγραφεὺς, ποὺ ἀρύεται τὸ θέμα του ἀπὸ τὸ αὐτί του καὶ ὅχι ἀπὸ τὴν καρδίαν του, ἐπρεπε νὰ γνωρίζῃ ὅτι ἔχασε τόσον ὅσον φαντάζεται ὅτι ἐκέρδησε καὶ ἂν τὸ ἄδειο βιβλίον δροίμῃ ὅλους τοὺς ἐπαίνους του καὶ ὁ μισὸς ὁ κόσμος λέγῃ: «Τί ποίησις! τί πνεῦμα!» πάλιν δὲν πρέπει νὰ λησιμονῇ ὅτι λείπει τὸ δαδὶ διὰ ν' ἀνάψῃ τὴν φωτιάν. Μόνον ζωὴ μπορεῖ νὰ μεταγγίσῃ ζωὴν καὶ ὅτι δῆποτε καὶ ἂν κάμωμεν, δὲν θὰ ἔχωμεν περσσοτέραν ἀξίαν ἀπὸ ἐκείνην, τὴν ὁποίαν μόνοι μας ἀποκτῶμεν.

Φιλολογικὴ δόξα δὲν εἶνε τυχερὰ ὑπόθεσις. Ἡ τελικὴ κρίσις διὰ κάθε βιβλίον δὲν ἐκφέρεται ἀπὸ τοὺς μεροληπτικῶς θεωροῦντας ἀναγνώστας τῆς στιγμῆς, ποὺ ἀνεφάνη, ἀλλ' ἀπὸ ἓνα δικαστήριον τόσον ὑψηλόν, σὰν νὰ παρακάθωνται εἰς αὐτὸ ἄγγελοι, καὶ ἐν δημόσιον, τὸ ὅποιον δὲν δωροδοκεῖται, δὲν συγκινεῖται μετὰ παρακλήσεις, δὲν ἐκφοβίζεται, ἀλλ' ἀδεκάστως ἀποφαίνεται περὶ τῶν ἀξιώσεων καθενὸς ἀνθρώπου διὰ τὴν δόξαν. Μόνον ἐκεῖνα τὰ βιβλία παραδίδονται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, ὅσα ἀξίζουν καὶ νὰ μένουν. Χρυσοὺν δέσιμον, ὁλλανδικὸ χαρτὶ καὶ ἐκλεκτὰ τυπογραφικὰ στοιχεῖα καὶ ἀντίτυπα πολυτελῆ εἰς ὅλας τὰς βιβλιοθήκας δὲν θὰ διατηρήσουν ἐν βιβλίον πέραν τῆς ἐποχῆς του. Ὁ Blaskmore, ὁ Kotzebue ἢ ὁ Pollok ἡμποροῦν νὰ διαρκέσουν μίαν νύκτα, ὁ Μαῦτς ὅμως καὶ ὁ Ὀμηρος θὰ παραμείνουν. Εἰς καμίαν ἐποχὴν δὲν ὑπάρχουν εἰς τὸν κόσμον περισσότεροι ἀπὸ δώδεκα ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ν' ἀναγινώσκουν καὶ νὰ ἐννοοῦν τὸν Πλάτωνα, — οὐδέποτε τόσοι ὅσοι ἀπαιτοῦνται διὰ νὰ πληρώσουν μίαν νέαν ἔκδοσιν τῶν ἔργων του καὶ ὅμως μεταδίδονται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν μετὰ τὴν ἀκρίβειαν, σὰν νὰ τὰ μετέδιδεν ὁ Θεὸς ἰδιοχείρως. «Κανὲν βιβλίον», ἔλεγεν ὁ Beutley, δὲν ἐγράφη ποτὲ ἀλλέως παρὰ διὰ τοῦ ἑαυτοῦ του». Ἡ διάρκεια ὅλων τῶν βιβλίων δὲν ὀρίζεται ὑπὸ οὐδεμιᾶς φιλικῆς ἢ ἐχθρικῆς προσπαθείας, ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ ἐιδικοῦ των βάρους ἢ τῆς ἀληθινῆς σημασίας τοῦ περιεχομένου των διὰ τὰς μονίμους ἀνάγκας τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. «Μὴ σκοτίζεσαι πολὺ διὰ τὸ φῶς ἐπάνω εἰς τὸν ἀνδριάντα σου», ἔλεγεν ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελος πρὸς τὸν νεαρὸν γλύπτην, τὸ φῶς τῆς πλατείας θὰ δεῖξῃ τὴν ἀξίαν του».

Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ἡ ἐνέργεια κάθε πράξεως καθορίζεται ὑπὸ τοῦ βάρους τοῦ αἰσθηματος, ὁποῦν πηγάζει. Ὁ μέγας ἀνὴρ δὲν ἡξυρεν ὅτι ἦτο μέγας. Ἐπέρασεν εἰς καὶ δύο αἰῶνες ἕως ὅτου ν' ἀποδειχθῇ τοῦτο. Ὅ,τι ἔκαμε τὸ ἔκαμεν, ἐπειδὴ ἐχρεώσται νὰ τὸ κάμῃ. Ἦτο τὸ φυσικώτερον πράγμα τοῦ κόσμου καὶ προέκυπεν ἀπὸ τὰς περιστάσεις τῆς στιγμῆς. Τώρα ὅμως πᾶν ὅ,τι ἔκαμε, καὶ μόνον ἂν ἐσῆκασε τὸν δάκτυλόν του ἢ ἂν ἔφαγε ξηρὸ ψωμί, φαίνεται μέγα καὶ σημαντικὸν καὶ θεωρεῖται ὡς μεγαλουργία. Εἶδομεν ἐδῶ εἰς ὀλίγας λεπτομερείας ἐκδηλώσεις τοῦ δαιμονίου τῆς φύσεως φανερόνουν τὴν διεύθυνσιν τοῦ ρεύματος. Τὸ ρεῦμα ὅμως εἶνε αἶμα· κάθε σταγὼν εἶνε ζωντανή. Ἡ ἀλήθεια δὲν ἔχει νίκας μεμονωμένας· ὅλα τὰ πράγματα εἶνε ὄργανά της, — ὅχι μόνον κόνις καὶ πέτραι, ἀλλὰ πλάναι καὶ ψεύδη. Οἱ νόμοι τῆς ἀσθενείας εἶνε, καθὼς λέγουν οἱ ἱατροί, τόσον ὠραῖοι ὅσον καὶ οἱ νόμοι τῆς υγείας. Ἡ φιλοσοφία μας εἶνε θετικὴ καὶ προθύμως ἀπο-

δέχεται τὴν μαρτυρίαν ἀρνητικῶν γεγονότων, ἀπαράλλακτα ὅπως κάθε σκιά εἶνε μία ὑπόδειξις τοῦ ἡλίου. Ἐκ θείας ἀνάγκης κάθε γεγονός ἐν τῇ φύσει εἶνε ἡναγκασμένον νὰ προσφέρῃ τὴν μαρτυρίαν του.

Ὁ ἀνθρώπινος χαρακτὴρ φανερόνεται πάντοτε. Καὶ ἡ πλέον ἐλαφρὰ πράξις καὶ τὸ πλέον πτερόεν ἔπος καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἐπιχειροῦμέν τι, καὶ ὁ πλέον ἐλαφρὸς ὑπαινιγμὸς ἐκδηλοῦν χαρακτὴρα. Ὅταν ἐνεργῇς, δεικνύεις χαρακτὴρα, ὅταν κάθῃς ἀκίνητος, ὅταν κοιμᾷσαι, πάλιν τὸν δεικνύεις. Νομίζεις ὅτι ἐπειδὴ δὲν ὠμίλησες, ὅταν οἱ ἄλλοι ὠμίλουν, καὶ δὲν ἐξέφρασες καμίαν γνώμην διὰ τὴν ἐποχὴν σου, διὰ τὴν ἐκκλησίαν, διὰ τὴν δουλείαν, διὰ τὸν γάμον, διὰ τὸν κοινωνισμόν, διὰ τὰς μυστικὰς ἐταιρίας, διὰ τὸ Πανεπιστήμιον, διὰ τὰ κόμματα καὶ τὴν κυβερνήσιν, περιμένουν ἀκόμη ἀνυπομόνως τὴν κρίσιν σου ὡς μίαν σοφίαν, τὴν ὁποίαν τοὺς ἐπιφυλάττεις; Ἀπατάσαι πολὺ ἢ σιωπῇ σου ἀπαντᾷ μεγαλοφώνως. Χρησὸν δὲν ἔχεις νὰ εἰπῇς καὶ οἱ σύγχρονοί σου ἔμαθαν πλέον ὅτι εἰς τίποτε δὲν ἡμπορεῖς νὰ τοὺς ὠφελῇς, διότι οἱ χρησιμοὶ ὁμιλοῦν. Δὲν φωνάζει ἡ σοφία καὶ τὸ λογικὸν δὲν ὑψώνει τὴν φωνήν του;

Εἰς τὴν φύσιν ἐτέθησαν ἐπιφοβα ὅρια εἰς τὰς δυνάμεις τῆς προσποιήσεως. Ἡ ἀλήθεια ἐξασκεῖ αὐστηρὰν δεσποτείαν ἐπὶ τῶν δυσπειθῶν μελῶν τοῦ σώματος. Τὰ πρόσωπα ποτὲ δὲν ψεύδονται, λέγουν. Κἀνεὶς ἄνθρωπος δὲν πρέπει ν' ἀπατάται, ὁ ὁποῖος σπουδάζει τὰς μεταβολὰς τῆς ἐκφράσεως. Ἐκεῖνος, ποὺ λέγει τὴν ἀλήθειαν ἐν πνεύματι ἀληθείας, ἔχει τὸ βλέμμα τόσον διαγγές, σὰν τὸν οὐρανόν. Ἐὰν πάλιν τρέφῃ σκοποὺς ποταποὺς, ὁμιλεῖ μετὰ δπισθοβουλίαν, τὸ βλέμμα του εἶνε θολὸν καὶ κάποτε μιλίστα ἀλλοιῶσθον.

Ἦκουσα ἓνα ἔμπειρον δικαστὴν νὰ λέγῃ ὅτι ποτὲ δὲν ἐφοβεῖτο τὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν ἐνόρκων τοῦ δικηγόρου ἐκείνου, ὁ ὁποῖος δὲν ἐπίστευεν εἰλικρινῶς ὅτι ὁ πελάτης του ἔπρεπε ν' ἀθωωθῇ. Ἐὰν τοῦ λείπῃ αὐτὴ ἡ πίστις, ὅλαι του αἱ διαβεβαιώσεις δὲν θὰ κατορθώσουν ν' ἀποκρύψουν τὴν ἀπιστίαν του ἀπὸ τοὺς ἐνόρκους καὶ θὰ μεταδοθῇ καὶ εἰς αὐτοὺς ἡ ἀμφιβολία. Αὐτὸς εἶνε ὁ νόμος, κατὰ τὸν ὅποιον ἐν ὁποιοῦνδήποτε καλλιτέχνῃ μᾶς μεταφέρει εἰς τὴν ἰδίαν διάθεσιν τῆς ψυχῆς, εἰς τὴν ὁποίαν διετέλει καὶ ὁ καλλιτέχνης, ὅταν τὸ παρήγε. Ἐκεῖνο, ποὺ δὲν πιστεύομεν, δὲν ἡμποροῦμεν νὰ τὸ εἰπώμεν σὰν νὰ τὸ ἐπιστεύαμεν, ὅσον δῆποτε συχνὰ καὶ ἂν ἐπαναλαμβάνωμεν τοὺς λόγους. Αὐτὴν τὴν πεποιθήσιν ἐκφράζει ὁ Σβέντεμποργ, ὅταν περιγράφῃ πῶς εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον μερικὰ πρόσωπα ἐπροσπά-

θουν νὰ διατυπώσουν ἓνα ἰσχυρισμόν, τὸν ὅποιον δὲν ἐπίστευαν, δὲν ἡμποροῦσαν ὅμως νὰ τὸ κατορθώσουν ὅσον καὶ ἂν ἐστράβωναν τὰ χεῖλη των καὶ τὰ ἔτσιμποῦσαν μέχρις ἀπελπισίας.

Ἐνας ἄνθρωπος ἔχει τόσον κύρος, ὅσην καὶ ἀξίαν ἔχει. Εἶνε ἀνωφελὴς καὶ ματαία ὅλη ἡ περιέργειά μας νὰ μάθωμεν εἰς πόσῃν ὑπόληψιν μᾶς ἔχουν ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ ἐπίσης μάταιος εἶνε καὶ ὁ φόβος μὴ μείνωμεν ἄγνωστοι. Ἐὰν γνωρίζῃ τις ὅτι ἡμπορεῖ νὰ κάμῃ τι, — ὅτι ἡμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ καλλίτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον, — αὐτὸ ἀρκεῖ ὡς ἐγγύησις καὶ ἐγγύησον, ὅτι τὸ ἔργον του θ' ἀναγνωρισθῇ ἀπὸ ὅλους. Ὁ κόσμος εἶνε γεμάτος ἀπὸ ἡμέρας διαδικασίας καὶ εἰς κάθε συνάθροισιν, ὅπου ἐμβαίνει, καὶ εἰς κάθε πράξιν, ποὺ ἐπιχειρεῖ, λαμβάνει τὴν σφραγίδα του καὶ τὸ ἰδιαιτερόν σῆμά του. Εἰς κάθε ὁμάδα παιδιῶν, ποὺ θεωροῦν καὶ τρέχουν εἰς τὴν πλατεῖαν καὶ εἰς τὴν ἀγοράν, ἐκεῖνος, ποὺ εἶνε νεοφερμένος, ἐξετάζεται ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν τόσον καλὰ καὶ σφραγίζεται μετὰ τὸν ἀκριβῆ ἀριθμὸν του, σὰν νὰ εἶχεν ὑποβληθῇ εἰς αὐστηρὰν δοκιμασίαν τῆς ῥώμης του, τῆς εὐστροφίας του καὶ τοῦ χαρακτὴρός του. Ἐνας ξένος ἔρχεται ἀπὸ μίαν ἐξωτερικὴν σχολήν, μετὰ καλλίτερα ἐνδύματα, μετὰ διάφορα ἀνδύματα εἰς τὰ θυλάκια, μετὰ ἀπαιτητικὸν καὶ ἀλαζονικὸν ἥθος· τὸν βλέπει ἓνας ἀπὸ τοὺς μικροὺς μας ἐδῶ καὶ λέγει κατ' ἰδίαν: «Δὲν πειράζει αὐριο θὰ καταλάβουμε τί καπνὸ φουμάρει κι' αὐτός». — «Τί ἔπραξεν;» αὐτὴ εἶνε ἡ θετικὴ ἐρώτησις, ποὺ ἔρευνᾷ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐξηγᾷ κάθε ψευδὴ ὑπόληψιν. Ἐνας μαρὸς ἄνθρωπος ἡμπορεῖ νὰ κατέχῃ κάθε τιμητικὴν θέσιν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ἡ ὥρα του νὰ μὴ διακρίνεται ἀπὸ τὸν Ὀμηρον καὶ τὸν Οὐάσιγκτον, δὲν πρέπει ὅμως ποτὲ νὰ ὑφίσταται μία ἀμφιβολία ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἰδιαιτέραν ἱκανότητά ἐνὸς ἀνθρώπου. Ἡ ἀλαζονεία ἡμπορεῖ νὰ κἀθῇ ἀδρανής, δὲν ἡμπορεῖ ὅμως νὰ ἐνεργῇ. Ἡ ἀλαζονεία δὲν ἔχει καμίαν πραγματικῶς μεγάλην πράξιν εἰς τὸ ἐνεργητικόν της. Ἡ ἀλαζονεία ποτὲ δὲν ἔγραψε μίαν Ἰλιάδα, οὔτε ἔτρεψεν εἰς φυγὴν τὸν Ξέρξην, οὔτε προσηλύτισε τὸν κόσμον εἰς τὸν χριστιανισμόν, οὔτε κατήργησε τὴν δουλειμορίαν.

Ὅση ἀρετὴ ὑπάρχει, τόση θὰ γίνῃ καὶ ὁρατή· ὅση ἀγαθότης ὑπάρχει, τόσον σέβας καὶ θὰ ἐμπνεύσῃ. Ὅλοι οἱ διάβολοι σέβονται τὴν ἀρετὴν. Οἱ ὑψηλόφρονες, οἱ εὐγενεῖς, οἱ πρόθυμοι εἰς αὐτοθυσίαν πάντοτε θὰ διδάσκουν τὴν ἀνθρωπότητα καὶ θὰ τὴν δεσποζύν. Μία εἰλικρινὴς λέξις ποτὲ δὲν ἐπῆγε χαμένην. Ποτὲ δὲν ἔπεσε μία ἀπόδειξις μεγαλοφυχίας κατὰ γῆς χωρὶς νὰ ὑπάρξῃ μία καρδιά, ἢ ὁποία τὴν ἐχαίρεισε καὶ

τὴν συνέλεξε μετ' εὐγνωμοσύνης. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει τόσον κύρος, ὅσιν καὶ ἀξίαν ἔχει. Ὅ,τι εἶνε ἐντυπώνεται μὲ ἀκτινοβολοῦντα γράμματα εἰς τὸ πρόσωπόν του, εἰς τὴν στάσιν του, εἰς τὰς περιπετείας του. Ἡ ἀπόκρισις δὲν τὸν ὠφελεῖ, ἢ μεγαλυνχία τίποτε. Κάποια ἐξομολόγησις ὑπάρχει εἰς τὸ βλέμμα τῶν ὀφθαλμῶν μας, εἰς τὸ μειδιάματά μας, εἰς τοὺς χαιρετισμούς καὶ εἰς τὰς χειραψίας μας. Ἡ ἁμαρτία του τὸν ὀυπαίνει, καταστρέφει πᾶσαν καλὴν ἐντύπωσιν. Οἱ ἄνθρωποι δὲν γνωρίζουν διατί δὲν τὸν ἐμπιστεύονται· ἀλλὰ δὲν ἔχουν καμίαν ἐμπιστοσύνην εἰς αὐτόν. Ἡ κακία του κατοπτρίζεται εἰς τὸ βλέμμα του, χαράττει τὰς γραμμὰς μιᾶς ποταπῆς ἐκφράσεως εἰς τὸ μάγουλόν του, συμπίπτει τὴν μύτην του, θέτει τὸ στίγμα τοῦ κτήνους ἐπὶ τοῦ κρανίου καὶ γράφει: ὦ μωρέ! μωρέ! ἐπὶ τοῦ μετώπου ἐνὸς βασιλέως. Ἐὰν δὲν θέλῃς νὰ γίνῃς γνωστὸς ὅτι κάμνεις κατὶ, μὴ τὸ κάμνῃς ποτέ. Ἐὰν θέλῃς, ἢμπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ κάμνῃ τὸν μωρόν καὶ εἰς τὰς ἐκτάσεις τῆς ἐρήμου, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ κάθε κόκκος τῆς ἄμμου θὰ φαίνεται νὰ τὸν ἐπιβλέπῃ. ἢμπορεῖ νὰ παραδίδεται μονήρης εἰς τὴν ἀκολασίαν, ἀλλὰ δὲν ἢμπορεῖ νὰ παρασιωπήσῃ τὴν μωρίαν του. Τὸ κατεστραμμένον χρῶμα τοῦ προσώπου, ἡ κτηνώδης ἐκφρασις, ἄδοξοι πράξεις καὶ ἡ ἔλλειψις πραγματικῶν γνώσεων, — τὰ πάντα τὸν προδίδουν. ἢμπορεῖ ποτε ἕνας μάγειρος, ἕνας ἐλεωτοποιὸς ἢ κουρεὺς νὰ ἐκληφθῇ κατὰ λάθος ὡς Ζήνων ἢ Παῦλος; Ὁ Κομφούκιος ἀνέκραξε: — «Πῶς ἢμπορεῖ ἕνας ἄνθρωπος νὰ ἦνε κρυμμένος; πῶς ἢμπορεῖ ἕνας ἄνθρωπος νὰ ἦνε κρυμμένος;»

Ἐξ ἄλλου πάλιν ὁ ἥρωας δὲν φοβεῖται ὅτι, ἐὰν ἀποσιωπήσῃ τὴν ὁμολογίαν μιᾶς δικαίας καὶ γενναίας πράξεως, θὰ μείνῃ αὐτὴ διὰ τοῦτο ἀφανὴς καὶ ἀνάξια ἀγάπης. Ἐνας τὴν γνωρίζει — αὐτὸς ὁ ἴδιος — καὶ δι' αὐτῆς ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ διατελῇ εἰς γλυκεῖαν γαλήνην καὶ νὰ ἐπιδιώκῃ εὐγενεῖς σκοποὺς, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ τέλους καλλίτερα παρὰ κάθε ἀφήγησις φανερόνουν ἐκεῖνο, ποὺ συνέβη. Ἀρετὴ εἶνε τῷ ὄντι ἐμμονὴ εἰς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων καὶ ἡ φύσις τῶν πραγμάτων τὴν κάμνει ἰσχυρὰν καὶ ἀποτελεσματικὴν. Εἰς τοῦτο ἔγκειται τὸ ἀγαθόν, ὅτι τὸ εἶναι τίθεται πάντοτε εἰς τὴν θέσιν τοῦ φαίνεσθαι καὶ μὲ ἕξοχον ὁρθότητα περιγράφεται ὁ Θεός, ὅταν τις λέγῃ: *εἶμαι*.

Αἱ παρατηρήσεις αὗται μᾶς διδάσκουν: νὰ ἦσαι καὶ νὰ μὴ φαίνεσαι. Μᾶς προτρέπουν νὰ ἦμεθα πρόθυμοι καὶ νὰ μὴ θέτουμε τὴν φουσκωμένην μηδαμινότητά μας ἐμπόδιον εἰς τὴν θεϊκὴν ἐνέργειαν. Μᾶς συμβουλεύουν ν' ἀπομάθωμεν τὴν ἐγκόσμιον σοφίαν μας καὶ μᾶς παρακινοῦν νὰ καταφεύγωμεν ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ

Κυρίου καὶ νὰ μάθωμεν ὅτι μόνη ἡ ἀλήθεια δίδει πλοῦτον καὶ μεγαλεῖον.

Ὅταν ἐπισκέπτεσαι τὸν φίλον σου, διατί τάχα χρεωστεῖς νὰ ζητήσης συγγνώμην ὅτι δὲν τὸν ἐπεσκέφθης ἐνωρίτερα καὶ νὰ σπαταλᾷς τὸν καιρόν του καὶ νὰ παραμορφώῃς τὸ φέρεσίμόν σου; Πήγαινε τώρα νὰ τὸν ἐπισκεφθῇς. Κάμε τον νὰ αἰσθανθῇ ὅτι ἐντός σου ἀνέκυψεν ἡ υπερτάτη ἀγάπη πρὸς αὐτόν. Ἡ διατί νὰ βασανίζῃς τὸν ἑαυτὸν σου καὶ τὸν φίλον σου μὲ κρυφίας αὐτοαἰτιάσεις, ὅτι δὲν τὸν συνέδραμες, δὲν τοῦ ἀπεδαψίλευσες προηγουμένως δῶρα καὶ χαιρετισμούς; Ἔσο δῶρημα καὶ εὐλογία. Νὰ φαίνεσαι μὲ φῶς πραγματικὸν καὶ ὄχι μὲ τὴν δανεικὴν ἀντανάκλασιν δῶρων. Οἱ τυχαῖοι ἄνθρωποι εἶνε μόνον μία ἐλλεινὴ διέξοδος δι' ἕνα ἄνθρωπον· ὑποκλίνονται, δικαιολογοῦνται μὲ μακροσκελεῖς προφάσεις καὶ ἐπισωρεύουν ἐπίφρασιν ἐπάνω εἰς ἐπίφρασιν, ἐπειδὴ λείπει πυρὴν καὶ οὐσία.

Εἶμεθα γεμάτοι ἀπὸ τὴν πρόληψιν αὐτὴν τῶν αἰσθήσεων καὶ προσκυνοῦμεν ἐκεῖνο, ποὺ φαίνεται εἰς αὐτὰς μεγάλο. Τὸν ποιητὴν καλοῦμεν ἄδρανῃ, ἐπειδὴ δὲν εἶνε πρόεδρος, δὲν εἶνε ἔμπορος ἢ ἀγχοφόρος. Κύπτουμεν τὸν αὐχένα πρὸ μιᾶς καθιερωμένης διατάξεως καὶ δὲν βλέπομεν ὅτι βασιζέται ἐπὶ μιᾶς ἰδέας, τὴν ὁποίαν ἔχομεν. Πραγματικῶς ὅμως ἡ ἐνέργεια διεξάγεται εἰς τὰς σιωπηλὰς στιγμὰς. Ὅχι εἰς τὰ ὁρατὰ γεγονότα τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἐπαγγέλματός μας, τοῦ γάμου μας, τῆς εισόδου μας εἰς ἕν ὑποῦργημα καὶ εἰς τὰ παρόμοια, ἀλλὰ αἱ μεγάλαι μετατροπαὶ τῆς ζωῆς μας εἶνε εἰς μίαν σιγαλὴν καὶ ἄφρων σκέψιν, ποὺ μᾶς ἤλθεν εἰς τὸν δρόμον μας, εἰς μίαν ἰδέαν, ἡ ὁποία ἐξετάζει ὅλην μας τὴν ζωὴν καὶ λέγει: «Ἔτσι ἔκαμε, ἀλλὰ καλλίτερα θὰ ἦταν ἔτσι». Καὶ ὅλα τὰ κατόπιν ἔτη τοῦ βίου μας ὑποτάσσονται εἰς αὐτὴν τὴν ἰδέαν καὶ τὴν ἀκολουθοῦν ὡς θεράποντες καὶ ἐκτελοῦν κατὰ τὰς δυνάμεις τῶν τὴν θέλησίν της. Αὐτὴ ἡ δοκιμασία καὶ διόρθωσις εἶνε δύναμις διαρκῶς ἐνεργοῦσα καὶ κατευθύνουσα μέχρι τέλους ὅλην μας τὴν ζωὴν. Διὰ τὸν ἄνθρωπον πρόκειται, καὶ σκοπὸς τῶν στιγμῶν τούτων εἶνε νὰ τὸν διαφωτίσῃ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ὁ νόμος νὰ διεισδύσῃ χωρὶς ἐμπόδιον εἰς ὅλον του τὸ εἶναι, εἰς τρόπον ὥστε ὅπουδήποτε τῶν πράξεών του καὶ ἂν πέσῃ τὸ βλέμμα σου, εἴτε εἶνε τοῦτο ἡ τροφή του, ὁ οἶκός του, οἱ θρησκευτικοὶ του τύποι, ἡ κοινωνικότης του, αἱ χαρὰί του, αἱ προτιμήσεις του, εἴτε εἶνε ἡ ἀντίστασις του, νὰ σοῦ δίδῃ τὴν εἰκόνα τοῦ χαρακτήρος του. Τώρα ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶνε ὁμογενής, ἀλλὰ ἐτερογενής καὶ ἡ ἀκτίς δὲν τὸν διαπερᾷ· δὲν φωτίζεται πέρα πέρα, ἀλλὰ τὸ βλέμμα τοῦ θεατοῦ συγχίζεται, ἐπειδὴ βλέπει πολλὰς ἀνωμάλους

ὁρμὰς καὶ ὁρέξεις καὶ μίαν ζωὴν, ἡ ὁποία ἀκόμη δὲν ἔγινε μία.

Διατί νὰ θέλωμεν μὲ τὴν ψευδῇ μας μετριοφροσύνην νὰ ὑποβιβάζωμεν τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος εἶμεθα ἡμεῖς, καὶ τὴν μορφὴν τοῦ εἶναι, ἡ ὁποία μᾶς ἐπροορίσθη; Ὁ καλὸς ἄνθρωπος εἶνε εὐχαριστημένος. Ἀγαπᾷ καὶ σέβομαι τὸν Ἐπαμεινώνδαν, ἀλλὰ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἦμαι Ἐπαμεινώνδας. Θεωρῶ ὁρθότερον ν' ἀγαπᾷ τὸν κόσμον αὐτῆς τῆς ὥρας παρὰ τὸν κόσμον τῆς ὥρας του. Καὶ δὲν ἢμπορεῖς, ἐὰν ἦμαι πιστός, νὰ μὲ κλονίσῃς καθόλου, ἐὰν εἴπῃς: «Ἐκεῖνος ἐνήργει καὶ σὺ κάθισαι». Βλέπω ὅτι τὸ ἐνεργεῖν εἶνε καλόν, ἐὰν ἀποβῇ ἀναγκαῖον, καὶ ὅτι νὰ κάθημαι ἥσυχα εἶνε ἐπίσης καλόν. Ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἐὰν ἦτον ὁ ἄνθρωπος ὅπως τὸν ἐννοῶ, θὰ ἐκάθητο καὶ αὐτὸς ἥσυχος καὶ εὐχαριστημένος, ἐὰν εἶχε τὴν τύχην μου. Ὁ οὐρανὸς εἶνε ἀπέραντος καὶ παρέχει χωρὸν ἱκανὸν δι' ὅλα τὰ εἶδη τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ψυχικῆς δυνάμεως. Διατί τόσο πολυπραγμοσύνη καὶ ὑπερβολικὸς ζήλος; Δι' ἐκεῖνον, ποὺ εἶνε πιστός, τὴν ἰδίαν ἀξίαν ἔχει τὸ ἐνεργεῖν καὶ τὸ μὴ ἐνεργεῖν. Ἐν μέρος τοῦ δένδρου κόπτεται καὶ γίνεται ἀνεμοδείκτης καὶ ἐν ἄλλο μεταβάλλεται εἰς δοκὸν μιᾶς γεφύρας. Καὶ εἰς τὰς δύο περιστάσεις θὰ γίνῃ φανερὰ ἡ καλὴ ποιότης τοῦ ξύλου.

Δὲν ἐπεθύμουν ν' ἀποβῶ ἀτιμωτικὸς εἰς τὴν ψυχὴν. Τὸ γεγονὸς ὅτι εἶμαι ἐδῶ μοῦ δίδει τὴν βεβαιότητα ὅτι ἡ ψυχὴ ἐδῶ εἶχε ἀνάγκην ἐνὸς ἐργαλείου. Δὲν πρέπει νὰ δεχθῶ τὴν θέσιν; Πρέπει νὰ κρυφθῶ καὶ ν' ἀποσυρθῶ μὲ τὰς ἀκαίρους μου δικαιολογίας καὶ τὴν ἀνωφελῆ μετριοφροσύνην καὶ νὰ φαντασθῶ, ὅτι εἶνε δῆθεν ἀναίτιον ὅτι εἶμαι ἐδῶ; ὀλιγώτερον δηλαδὴ δικαιούμενος παρὰ ὁ Ἐπαμεινώνδας ἢ ὁ Ὀμηρος, ποὺ ἦσαν ἐκεῖ; καὶ ὅτι ἡ ψυχὴ δὲν γνωρίζει τὴν ἰδίαν τῆς ἀνάγκην; Ἐκτὸς τούτου χωρὶς πᾶσαν συζήτησιν περὶ τοῦ πράγματος, καμίαν ἀφορμὴν δὲν ἔχω πρὸς δυσαρέσκειαν. Ἡ καλοκάγαθος ψυχὴ μὲ τρέφει καὶ καθημερινῶς μοῦ ἀνοίγει νέους θησαυροὺς χαρᾶς καὶ ἀπολαύσεων. Δὲ θέλω ν' ἀρνηθῶ μικροπρεπῶς τὸ ἀπέραντον ἀγαθόν, ἐπειδὴ ἤκουσα ὅτι ἐδόθη εἰς ἄλλους ὑπὸ ἄλλην μορφὴν. Ἐκτὸς τούτου, διατί νὰ τρομάζωμεν καὶ ἀπὸ ἐκεῖνο, ποὺ λέγεται ἐνέργεια; Αὐτὸ εἶνε μία ἀπάτη τῶν αἰσθήσεων καὶ τίποτε περισσότερον. Ἠξεύρομεν ὅτι ὁ προπάτωρ κάθε πράξεως εἶνε μία ἰδέα. Τὸ δυστυχεὲς ἀνθρώπινον πνεῦμα φαντάζεται τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὅτι εἶνε μηδὲν, ἐὰν δὲν φορῇ κάποιον ἐξωτερικὸν σύμβολον — ἐν ἔμβλημα — μίαν ἰνδικὴν δίαίταν, ἢ φόρεμα κουακέρου, ἢ μίαν καλβινιστικὴν συνάθροισιν ἢ μίαν φιλανθρωπικὴν ἐταιρίαν, ἢ μίαν μεγάλην δωρεάν, ἢ τέλος μίαν ζωηρὰ προβάλλουσαν πρᾶξιν διὰ ν' ἀποδείξῃ ὅτι εἶνε κατὶ.

Τὸ πλούσιον πνεῦμα ἐξαπλώνεται εἰς τὸν ἥλιον καὶ κοιμάται. Σκέπτεσαι, εἶνε ἐνεργεῖν.

Ὅταν ἐπιθυμοῦμεν μεγάλας πράξεις, πρέπει νὰ κάμνωμεν τὰς ἰδικὰς μας τοιαύτας. Πᾶσα πρᾶξις ἔχει μίαν ἀπειρον ἐλαστικότητα καὶ ἡ πλέον παραμικρὰ ἢμπορεῖ νὰ γεμίσῃ μὲ οὐράνιον αἰθέρα, νὰ φουσκώσῃ καὶ νὰ μεγαλώσῃ τόσον, ὥστε νὰ ἐπισκιάσῃ καὶ τὴν σελήνην. Μίαν γαλήνην ζητῶ, τὴν γαλήνην διὰ τῆς ἀφοσιώσεως, διὰ τῆς πίστεως εἰς τὰ καθήκοντά μου. Τίς ἢ ἀνάγκη νὰ περιπλανῶμαι εἰς τὸ θέατρον τῆς ἑλληνικῆς καὶ ἰταλικῆς ἱστορίας καὶ νὰ ἐμβαθύνω εἰς τὴν φιλοσοφίαν τῶν προτοῦ ν' ἀνταποκριθῶ εἰς τοὺς εὐεργέτας μου; Πῶς νὰ τολμίσω ν' ἀναγνώσω τ' ἀπομνημονεύματα τοῦ Οὐάσιγκτων, ἐὰν δὲν ἀπεκρίθην ἀκόμη εἰς τὰς ἐπιστολάς τῶν ἰδικῶν μου ἀνταποκριτῶν; Δὲν εἶνε αὐτὸ μία δικαία ἐνστασις εἰς πολὺ μέρος τῆς ἀναγνώσεώς μας; Αὐτὸ εἶνε μία μικρόψυχος ἐγκατάλειψις τῆς ἰδικῆς μας ἐργασίας διὰ νὰ κυττάζωμεν τὴν ἐργασίαν τῶν γειτόνων μας. Εἶνε κενόσπουδον χάσκημα. Ὁ Μπαύρον λέγει διὰ τὸν Jark Bunting: «Δὲν ἤξερε τί νὰ εἴπῃ καὶ δι' αὐτὸ ὠρκίζετο.» Διὰ τὴν παράλογόν μας χρῆσιν τῶν βιβλίων ἢμπορῶ νὰ εἴπω: «Δὲν ἤξευρε τί νὰ κάμῃ καὶ δι' αὐτὸ ἐδιάβαζε.» Δὲν ἤξευρω πῶς νὰ διαθέσω τὸν καιρόν μου καὶ περιπίπτω εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Braut. Καὶ εἶνε πραγματικῶς ὑπερβολικὴ ἡ τιμὴ, μὲ τὴν ὁποίαν περιβάλλω τὸν Braut ἢ τὸν στρατηγὸν Schuyler ἢ τὸν Οὐάσιγκτων. Ὁ καιρὸς μου ἔπρεπε νὰ ἦνε τόσον καλὸς ὅσον καὶ ὁ ἰδικὸς των, — αἱ ὑποθέσεις μου, τὸ δίκτυον τῶν σχέσεών μου ἐπίσης καλόν, ὡς καὶ αἱ ἰδικαί των, ἐνὸς ὁποιοῦδήποτε ἐξ αὐτῶν. Θὰ προτιμήσω λοιπὸν νὰ ἐκτελέσω τὸ ἔργον μου τόσον καλά, ὥστε ἄλλοι ἀργοί, ὅταν εὐαρεστηθῶν, νὰ παραβάλλουν τὸ ὕψος μου μὲ τὸ ὕψος ἐκείνων καὶ νὰ εὑρουν ὅτι δὲν εἶνε κατώτερον ἀπὸ τὸ ἄριστον.

Αὐτὴ ἡ υπερτίμησις τῶν δυνάμεων τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Περικλέους, αὐτὴ ἡ ὑποτίμησις τῶν ἰδικῶν μας προέρχεται ἀπὸ τὸ ὅτι παραβλέπομεν τὸ γεγονὸς τῆς ταυτότητος τῆς φύσεως. Ὁ Βοναπάρτης μίαν ἀξίαν ἐγνωρίζε καὶ κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἀντήμειβε τὸν καλὸν στρατιώτην, τὸν καλὸν ἀστρονόμον, τὸν καλὸν ποιητὴν, τὸν καλὸν ἡθοποιόν. Ὁ ποιητὴς μεταχειρίζεται τὰ ὀνόματα τοῦ Καίσαρος, τοῦ Ταμερλάνου, τοῦ Βελισσαρίου, ὁ ζωγράφος ἐκμεταλλεύεται τὴν παράδοσιν τῆς Παρθένου Μαρίας, τοῦ Παύλου, τοῦ Πέτρου. Δὲν κύπτει πρὸ τῆς φύσεως τῶν ἀνθρώπων τούτων τῆς συμπτώσεως, τῶν ἡρωϊκῶν αὐτῶν προγόνων. Ὅταν ὁ ποιητὴς γράφῃ ἐν ἀληθινὸν δρᾶμα, τότε αὐτὸς εἶνε Καῖσαρ καὶ ὄχι ὁ υποκρινόμενος τὸν Καῖσαρ· ἡ ὁμαλὴ πτῆσις τῆς ἰδέας, τὸ καθαρόν αἶσθημα,

ἡ δ' ἔξει κρίσις, ὁρμαί, πὺν αἶρονται τόσον τα-
χέως ὑψηλὰ καὶ μία καρδιά τόσον μεγάλη,
τόσον ἄφοβος καὶ τόσον δυνατή, ὥστε ἐπάνω
εἰς τὰ κύματα τῶν ἐλπίδων καὶ τῆς ἀγάπης της
νὰ σηκώσῃ πᾶν ὅ,τι εἰς τὸν κόσμον θεωρεῖται
ὡς σταθερὸν καὶ πολύτιμον, — ἀνάκτορα, κή-
πους, χρυσόν, στόλους, βασιλεία — καὶ νὰ δει-
κνύῃ τὴν ἀπαράμιλλον ἀξίαν της διὰ τῆς περι-
φρονήσεως, τὴν ὁποίαν ὁρῶντες ἐπάνω εἰς αὐτὰ
τὰ μικρολογήματα καὶ τὰ εὐτελῆ στολίσματα
τῶν ἀνθρώπων — ὅλα ταῦτα εἶνε ἰδικά του καὶ
μὲ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἀφυπνίζει τὰ ἔθνη. Ὁ
ἄνθρωπος νὰ πιστεῦν εἰς Θεὸν καὶ ὅχι εἰς ὀνό-
ματα, τόπους καὶ πρόσωπα. Ἄς λάβῃ ἡ μεγάλη
ψυχὴ μορφὴν καὶ σάρκα εἰς μίαν γυναῖκα, πτω-
χὴν καὶ λυπημένην καὶ μονήρη, ἃς ὑπάγῃ νὰ
ἐργασθῇ, νὰ σαρώσῃ δωμάτια καὶ νὰ καθαρίσῃ

σταύλους, ἐν τούτοις ἐὰν ἦνε μεγάλη, αἱ φωναι-
ναὶ ἀκτίνες της δὲν θὰ μείνουν κρυμμέναι οὔτε
ἀφανεῖς, ἀλλὰ τὸ σκούπισμα καὶ τὸ καθάρισμα
θὰ φανοῦν μετ' ὀλίγον ὡς μία ἔξοχος καὶ
ὠραία πρᾶξις, ὡς ἡ κορωνὶς καὶ ἡ λάμψις τῆς
ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ ὅλος ὁ κόσμος θὰ τείνῃ
τὴν χεῖρα εἰς τὸ σάρωθρον καὶ εἰς τὸ σφουγ-
γαρόπανον, ἕως οὗ νὰ! ἡ μεγάλη ψυχὴ αἴφνης
ὑποδυθῇ ἄλλην μορφὴν καὶ κάμῃ ἄλλην πρᾶξιν
καὶ αὐτὴ εἶνε πλέον τώρα ἡ ἀκμὴ καὶ ἡ κορω-
νὶς ὁλοκλήρου τῆς ζωντανῆς φύσεως.

Εἵμεθα τὰ φωτόμετρα, ἡμεῖς τὸ εὐαίσθητον
φύλλον τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ψευδαργύρου, πὺν
μετροῦμεν τ' ἀθροίσματα τοῦ λεπτοφυοῦς στοι-
χείου. Ἀναγνωρίζομεν τὰς ἀθροιστικὰς ἐνεργείας
τοῦ ἀληθινοῦ πυρὸς ἀναμέσον ἐκάστης τῶν
ἐκατομμυρίων μεταμφιέσεών του.

¹ Ἐν Χαλκηδόνι, τῇ 9 XII 908

Μεταφραστὴς Θ. Χ. ΦΛΩΡΑΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΠΟΥΛΑΚΙ ΣΤΑ ΞΕΝΑ *

Πουλάκιν εἶχα στὸ κλουβί, κακὸ τρανὸ σου λυγερή,
Τοῦ πότιζα τοῦ μόσκου μὰ τὸν καῦμὸ πὺν τῶχου
Κι' ἀπὸ τοῦ μόσκου τὸν πολὺ, κακὸ τρανὸ σου λυγερή,
Κι' ἀπὸ τὴ μερουδιά του, πὺν νὰ καῖ ἡ καρδιά του,
Μ' ἀνοίγει φεύγει τὸ πουλί, τρανὸ κακὸ σου λυγερή,
Στὰ ξένα τριγυρίζει καὶ μόσκους πλημμυρίζει.
— Πουλάκι μου, στήν ξενητεῖα βάστα τὸν νοῦ σου δυνατά,
Τί νάχω νὰ σοῦ στείλω νὰ ζαχαρένιο μῆλο,
Νὰ στείλω μῆλο σέπεται, ἡ ἀγάπη μου δὲν ἔρχεται,
Τραντάφυλλου μαδιέται, ἡ ἀγάπη ἀλυσμονεῖται,
Σταφυλὶ ξερουγιάζεται, ἡ ἀγάπη μου ξεγνιάζεται,
Κυδῶνι μαρατζιάζει, ἡ ἀγάπη ἀναστενάζει.

Σπέτσες, 1911

ΝΙΚΟΣ Ι. ΚΑΤΡΑΜΑΔΑΚΗΣ

* Ἐκ τῆς συλλογῆς μου τῶν Δημοτικῶν Τραγουδιῶν.

Ο ΜΑΓΕΜΕΝΟΣ

Παρηγοριά "χει ὁ θάνατος,
καὶ λύπη νῆχει ὁ Χάρος!...
Μὰ ὁ ζωντανὸς ὁ χωρισμός,
παρηγοριά δὲν ἔχει!...

.....

Κι' ἔκλαιε μυριολογώντας, καὶ βογγοῦσε
κλαίοντας. Καὶ στὸν κάθε γυρισμὸ τοῦ μυριο-
λογιοῦ του, ποῦταν πολὺ πονετικὸ στὰ λόγια
του καὶ στὸ νῆχ, ἀκούγονταν, σὰ συντηχιά, σὰν
τραγουδιοῦ κλαφτερὸ πιστρόφι, ἕνας βόγγος,
ἕνας στεναγμός, ξεβγαίνοντας ἀπὸ βαθιά τὰ
μέσα του.

Τὰ δάκρυα του, ποῦτρεχαν, σὰν ἀπὸ διπλό-
κρουνη, καὶ χωρὶς στριφτάρια, βρῦση, ἀστέρειτο
νερό, κοιλώντας ἀπὸ τὰ κατάλευκα καὶ γλυστερὰ
σὰν τὸ γιαλὶ σφιχτόσαρκα τῆς Λάμιας στήθια,
καταστάλαζαν στήν ἀγγελωμένη της καρδιά.
Κι' ἔκαμε ἡ κάθε στάλα στάλα τους, νὰ γυρίσῃ
ἡ ἀγάπη, λαχταρώντας, ἀπὸ τὸ νυκτερὸ τοῦ
ὑπνου γύρο, στὰ πάρα μέσα φύλλα τῆς καρδιάς
της. Κι' ἔτσι ἄνοιξε ἡ μάγισσα τὰ μάτια της,
κι' ἄκουσε καὶ εἶδε τὸ νειό, ποῦσφιγγε στήν
ἀγκαλιά της μὲ τόση ζήλεια καὶ λαχτάρα, νὰ
πνίγεται στὰ δάκρυά του, καὶ νὰ λαμπαδιάζεται
στὲς φλόγες τοῦ καῦμοῦ του.

Μὲ τὴ δυνατότερη δύναμι τὸν σφιχταγγά-
λιασε καὶ πούμωσε τὰ λιμνιασμένα μάτια του,
μὲ τὰ βαμμένα καὶ ψηλόπλαστα χεῖλια της. Καὶ
σφουγγίζοντας τὸ φεγγαρένιο πρόσωπό του, μὲ
τὰ χρυσομέταξα μαλλιά της, ἔτσι τὸν ρωτοῦσε
μὲ κομπιασμένη καὶ πνιγούμενη φωνή.

— Κρουστάλλη μου, γιατί βογγᾷς κι' ὀδόνεσες;
Δώδεκα χρόνια τώρα, χαϊρώμαστε ἀντάμα τὸ
εἶνέ μου τὸ βίός μου. Καὶ μέσ' στοὺς δώδεκα
αὐτοὺς καιροὺς, βόγγος τὰ στήθια σου δὲν
ἔδειρε, οὔτε τὰ μάτια σου ὑγράνε νὰ δάκρυ.
Κι' ἀποσπεροῦ, τί κλαῖς ἔτσι, λυπερὰ κι' ἀκρά-
τηγα, σὰ λιγόθυμη γυναῖκα; Οἱ βαργοὶ σου βόγ-
γοι, κ' οἱ ἀκράτηγοι κομπιασμοὶ σου, μὲ τρώ-
μαξαν στὸ νύπινό μου μέσα! Τοῦ Πύργου τὰ
κατάβαθα θεμέλια σάλειψαν, ἡ σκεπὴ του, σὰν
τοῦ πέλαγου τὸ κύμα, ἀνέβη καὶ κατέβη τρεῖς
φορὲς τριχτά! Τάλογα, χλημυτρίζοντας, ἔσκα-
φταν μὲ τὰ πόδια τους τοῦ κατογιοῦ τὸ χῶμα!
Καὶ τὰ ὀρνίθια, κακαρίζοντας, τύνιαξαν στὲς
κούρνιες τὰ φτερά τους! Κι' ὅλοι τοῦ Πύργου,
ἀρᾶποι, ἀρᾶπες κι' ἀλογάροι, ξύπνισαν καὶ ρω-
τιῶνται συνατοὶ τους: τ' εἶνε τὸ κακὸ π' ἀκούε-
ται;... Ποιὸ 'νε σου, Κρουστάλλη, τὸ παρά-
πονο; Μὴν τάχα κι' ἀπ' τοὺς δούλους μου, στὸ

νέμμα σου, στή διάτα σου, δὲν παλάμισε κατὰ-
στηθα τὸ χέρι του, καὶ δὲν ἔγειρε στὸ διάβα
σου, ἀπρόσβλεπτα, μπροστά σου τὸ κεφάλι;
Μαρτύρα μου, γιατί ἀποσπεροῦ ἔκλαιες στήν
ἀγκαλιά μου;

— Λάμια μου, συμπάθησέ με, γιατί ἀνάθελαι
σοῦκοψα τὸ νύπινό σου!...

— Κοῖνε μου, Κρουστάλλη μου, τὸ γιατί, κι' εὐ-
τὺς νὰ τὸ γιατρέψω. Νὰ μὴ σὲ ἀγκιαξέ, ὅξω
ἀπὸ, βάσανο κανένα;...

— ... Ἀποσπεροῦ στὸν ὕπνο μου, στὸν ὕπνο
πὺν κοιμῶμουν, εἶδα νὰ ὄνειρο κακὸ, πολὺ βαρὺ
γιὰ μένα! Καὶ εἶνε ξένο 'πὸ τὰ σέ, κι' ἀπὸ τὸ
βίό σου ξένο. ἔχει τὸ νόημά του ἄλλο, κι' ἄλλο
πάει νὰ στρέξῃ! ἔχει χαρὲς καὶ κλάμματα. Καὶ
εἶνε γι' ἄλλους ἡ χαρὲς, κι' ἡ λύπες εἶνε γι' ἄλ-
λους! Πᾶνε ἐκεῖθε ἡ χαρὲς, καὶ δῶ θέρχωντ' ἡ
λύπες!...

— Κρουστάλλη μου, τὰ λόγια σου καλὰ δὲν
τὰ κατέχω!... Γιὰ κοῖνέ μου πὺν νοητά; Ξαστέ-
ρωσε τὲς ἔννοιες; Μολόγα μου τὸ ὄνειρο, καὶ θὰ
σοῦ τὸ ξηγήσω, ἀλάθευτα κι' ἀληθινά.

— Ἐνας Πετρίτης οἶχτι κι' ἄρπαξε στὰ γυρι-
στά του νύχια, τὴν Πέρδικα τὴν πλουμιστή,
πὺν στὰ χέρια μου κρατοῦσα!...

Τ' ὄνειρο τοῦ Κρουστάλλη, ξάφνιασε τὴ Λά-
μια, καὶ τὴν τύνιαξε ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά του πάρα
κεῖ, κατὰτοιχα. ἔτσι, μὲ τὸ πρόσωπό της ἄλλο
στριμμένο, καὶ σκεπασμένο μὲ τὲς παλάμες της
καὶ τὰ μαλλιά της, ἔκλαιε κρυφά, σὰν ἄνθρω-
πος. Κι' ἔκαμαν τὰ δάκρυά της ἐκεῖνα, στάλη-
θινὰ τὸ νειὸ νὰ συμπονέσῃ.

— ... Κ' εἶνε μακρινὰ, Κρουστάλλη, τὸ χω-
ριό σου;

— Σὰν ἔχω ἄλογο γοργό, τρῶωρα τὰ τρίμερα
νὰ πέρῃ, προφτάνω τὸ κακὸ ἀπάνου σι' ἄρ-
χημά του!...

— ... Πᾶρε ἀπὸ τάλογά μου, τὸ Γρίβα, τὸ
σαρανταπληγμένο, κι' ὅ,τι χρειάζομαι γιὰ τὴ
στράτα, καὶ σὺρε στὸ καλὸ!... ἔτσι, βιαστικά,
μίλησε ἡ Λάμια στὸν Κρουστάλλη. Καὶ μὲ τὰ
μαλλιά ξέπλεχτα, ριμμένα ἀπὸ δῶ κι' ἀπὸ κεῖ,
καὶ τὸ πρόσωπο συννεφιασμένο, χάθη, περνών-
τας σὰν ἀέρας τὲς σιδερένιες μισάντρες μὲ τοὺς
βαριοὺς καὶ σιδερένιους σοῦρτες, στὸν ὅλο ἀκρινό,
στὸν σαράντα ἕνα θόλο! Ἡ λύπη της ἡ ἀζύγι-
στη, ἀπλώθη σ' ὅλες τοῦ Πύργου τὲς θολωτὲς
καμάρες...

Ὁ Κρουστάλλη, νύχτα καλλίγωσε καὶ σέλωσε
τὸ Γρίβα, μ' ἀπάτητα πέταλα, ἀφόρια σέλα,
κι' ἀδάγκωτα χαλινάρια.

— Γρίβα μου, ανάγκη!... σάν προφτάσω τὸ κακὸ, φόρτωμα καὶ σέλα ποτέ του δὲ θὰ νοιώσῃ τὸ λιγιστερὸ κορμί σου!...

— Ἀνάγκη, ἀνάγκη, πρὶν μᾶς πάρ' ἢ μέρα, γιὰ τὴν ἀδεια τῆς νᾶς πᾶρη πίσω. Ἀνάγκη, τὰ ὄρια τῆς νᾶς ξεβγοῦμε ἀχάραγα!... Ἔτσι, ἔκαμε τὸ σταυρὸ του, ῥίχτη στὸ Γρίβα καὶ ἔγινε ἄρατος... Κι' ἔτρεχε τ' ἄλλογο, βουτηγμένο στ' ἄφρι του, σάν βόλι στὸν καταπράσινο κάμπο.

Ἔτσι, χωρὶς ἀνάσα πονθενά, ἔφτασαν σὲ μι' ἀτέλειωτη καμπυλωτὴ βουνοσουρά. Ἡ κορφὴς τῆς καὶ τὰ πλάγια τῆς, ἦταν γιωμάτες ἀπὸ θεόψηλους καὶ ἀγκάλιαστους δέντρους, καὶ ἀπ' ἄλλα ἀνθισμένα λογιῶν λογιῶν κλαριά. Κάτου, τὰ πλατώματα, κατάφυτρα, ἀπ' ὅλα τῆς γῆς τὰ λούλουδα. Ἐκεῖ στὴ ρίζα τῆς βουνοσουράς, ἦταν μιὰ βρύση μαρμαρένια, ποὺ τὸ κρῦο τῆς νερό, μιλῶσε. Ἦταν ἕνας ἀπάτητος Παράδεισος. Τὰ λογιῶν λογιῶν πετούμενα, μὲ τὴς χίλιες δυὸ λαλιές τους, καὶ ὅλα τοῦ τόπου κείνου, ἐμάγευαν τὸν κάθε περαστή.

— Γρίβα μου, σίμωσε κοντὰ στὴν κρυόβρυση λίγο νὰ δροσιστοῦμε. Ἀπὸ τὴ δίψα, καῖκαν τὰ σωτικά μου, καὶ ἡ γλῶσσά μου καρκάνιασε.

— Ὅχι!... μὴν ξεπεζέψῃς κάτου!... κράτα τὴ δίψα σου γι' ἄλλοῦ. Εἶνε τῆς Λάμιας ἡ βρύση, καὶ τὸ νερό τῆς μαγιμένο. Κι' ὅποιος διψασμένος δροσιστῇ στὸ μαρμαρίνο κρουνό τῆς, ξεχάνει τοὺς δικούς, καὶ ἀκόμα τὸν ἀπὸ του.

Καὶ πῆρε τ' ἄλλογο τὴ στράτα του, τρέχοντας σὰ σύννεφο στὸν οὐρανό. Ἔτσι ὁ Κρουστάλλης, λιγοστεύοντας τὴ στράτα μὲ τ' ἄλλογο τὴ γρηγοράδα, καὶ μὲ τοῦ νοῦ τὴν ἔννοια, ἔφτασε ἀπ' ὅσω στὸ χωριό του. Ἐκεῖ κοντὰ, σὰ δίστρατα, ἕνας γέρος γέροντας, ἀκουμπισμένος στὸ ροζιάρικο ῥαβδί του, λαλοῦσε στὴ φλογέρα του τραγοῦδι κλαφτερό.

— Γιά σου χαρά σου γέροντα.

— Καλῶς τὸ παλληκάρι!...

— Τέχεις γερόγερε καὶ κλαῖς, καὶ χύνεις μαῦρα δάκρυα;

— Παντρέβεται ἡ νύφη μου, μ' ἄλλο παλληκάρι!...

Δεύτερο λόγο, δὲ γύριψε τοῦ γέρου. Ἐδειξε, ἀμίλητα, στὸ Γρίβα τοῦ τῆς στράτα καὶ ξεκίνησε.

Μπαίνοντας στὸ χωριό, κοντοστάθῃ στὸ πηγάδι, ποῦ μιὰ γρηγόρη, γεμίζοντας τὴ λαίνα τῆς νερό, ἔσταζε τὰ δάκρυά τῆς μέσα στὸ πηγάδι. Ὁ Κρουστάλλης, γύριψε νερό νὰ δροσιστῇ αὐτὸς καὶ τ' ἄλλογόν του. Ἡ γρηγόρη, ἔδωκε στὸν περαστὴ πρῶτα, κῦστερα, ἄδειασε καὶ στὸ σκαμμένο μάρμαρο νὰ ποτιστῇ καὶ τ' ἄλλογόν του.

— Τέχεις, θειάκα μου, ποῦ ἔτσι κλαῖς; Τὰ μάτια σου τρέχουν σὰ ρέχτες τὸ χειμῶνα.

— Ξένε μου!... εἶχα γιὸ μονάκριβο!...

— Καὶ πέθανε;...

— Ὁ Θεὸς τὸ ξέρει!... Μίσηψε στὰ ξένα τριῶν μερῶν νεογάμπρος. Προσπέρασε μιὰ μέρα τὰ δέκα δυὸ χρόνια, καὶ πονθενά δὲν κούστη!... Γραφή του δὲ διαβάσαμε, οὔτε παραγγελὴ μᾶς ἦρθε!...

— Γιατί λαλοῦν παιχνίδια στὸ χωριό;...

— ... Ἡ νύφη μου!... νύφη ξάνα γίνεται, καὶ ἄλλα πεθερικά γνωρίζει!...

Μὲ τέσσερα πηδήματα τοῦ Γρίβα, ὁ Κρουστάλλης ἔφτασε στοῦ γάμου τὴν αὐλή. Οἱ καλεσμένοι, λύσαν τὸ χορὸ καὶ χαιρέτησαν τὸν ξένο, ἀδειάζοντας βόλια στὸν ἄερα. Ὁ γαμπρὸς τοῦ κράτησε τὰ χαλινάρια καὶ ξεπέζεψε.

— Ξένε μου, σήμερα χαίρεται τ' ἀρχοντικό μου. Ἄν δρίζῃς, μεῖνε καὶ σὺ νὰ δώκῃς στὴ χαρά μου. Καὶ ταχιά, ἡ τὴν ἄλλη μέρα, παίρνεις τὴ στράτα πάλι... Περάτα ν' ἀνεβοῦμε στ' ἀρχοντικό μου, νὰ γιωματίσῃς καὶ νὰ πιῇς, λίγο νὰ ξανασάνῃς ἀπὸ τὸν κάματο τῆς μακρυνῆς σου στράτας.

Ἔτσι, μὲ τὰ χέρια τους θυλιασμένα, ξένος καὶ γαμπρός, ἔφτασαν στὸ κατώφλι. Ἐκεῖ φτάνοντας, ἔστάθῃ καταμεσίς στὴς ἀπὸ δῶ καὶ ἀπὸ κει δέκα παρθένες τραγουδίστριες, καὶ τοῦ τραγοῦδισαν τὸ ταμμένο τραγοῦδι:

*Καλῶς το τ' ἀρχοντόπουλο
τὸ κοσμογυρισμένο...*

.....

Ἔτσι, ὁ Κρουστάλλης, μοίρασε ἀπὸνα φλωρὶ ξερβὰ καὶ δεξιὰ στὴς πρῶτες τραγουδίστριες, καὶ μῆλκε, μὲ τὸ γαμπρὸ στὸ πλάι, μέσα.

— Ξένε μου, στὸν τόπο μας τῶχουμε συνήθεια ἡ νύφη, νὰ φιλῇ, προσκυνητά, τὸ χέρι ξένων καὶ δικῶν. Ἀκόμα καὶ στὴ στράτα, σάν μὲ διαβάτῃ συναπαντηθῇ.

Ἄνοιξε τοῦ μεσότοιχου ἡ μισάντρα, καὶ ξεφάνῃ ἡ Κοντυλένια, στολισμένη μὲ τὰ νυφικά τῆς. Ἀριά, ἀριά, καὶ καμαρωτά, σίμωσε τὸν ξένο, καὶ γύριψε τὸ χέρι του μὲ τὸ δικό τῆς, χωρὶς τὰ μάτια νὰ σηκώσῃ.

Ὅμως μὲ μᾶς, παράτηκε τὸ χέρι του, πέταξε τὸ στεφάνι, ἔξερψε τὰ τέλια ἀπὸ τὰ μαλλιά τῆς, ἔβγαλε τὸν ἀρεβῶνά τῆς, ξεζώστη τ' ἀσημοζούναρα, καὶ μὲ χαιρούμενα δάκρυα, φώναξε.

— Πᾶψτε νιὲς καὶ νιοί, τοῦ γάμου τὰ τραγοῦδια!... Καὶ σεῖς γλυκόλαλα παιχνίδια, τὴς κόρδες σας τσακίστε, τ' αὐτὸς εἶνε ὁ ἄντρας μου, αὐτὸς καὶ ὁ καλὸς μου!...

ΘΕΟΔ. Δ. ΚΑΗΡΟΝΟΜΟΣ

ΜΑΡΗ-ΚΛΑΙΡ*

— ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ —

Δύο μέρες πρὶν ἀπὸ τὰ Χριστούγεννα, ὁ κύρ Σιλβαῖν ἐτοιμάσθηκε νὰ σφάξῃ τὸ γουροῦνι. Ἀκόνισε δυὸ μεγάλα μαχαίρια, σκόρπισε χάμω στὴ μέση τῆς αὐλῆς, ἄχερο καὶ ἔπιασε τὸ γουροῦνι, ποῦ ἄρχισε νὰ γρυλίζῃ σάν νᾶνοιωθε τί τὸ περίμενε. Τὴν ὥρα, ποῦ τοῦ ἔδενε τὰ πόδια μὲ τὸ σχοινί, εἶπε στὴ γυναῖκα του:

— Κρύψε τὰ μαχαίρια, Παυλίνα, δὲν πρέπει νὰ τὰ βλέπῃ.

Ἡ Παυλίνα μοῦ ἔδωσε ἕνα εἶδος κατσαρόλας πολὺ βαθεῖα, νὰ τὴν κρατῶ προσεκτικὰ γιὰ νὰ μὴν χυθῇ ἔξω οὔτε μιὰ στάλα ἀπὸ τὸ αἷμα τοῦ ζώου.

Ὁ νοικοκύρης πλησίασε τὸ γουροῦνι, ποῦ ἦταν πεσμένο στὸ πλευρό. Γονάτισε μπροστά του μὲ τὸ ἕνα πόδι, τοῦ χάιδεψε τὸ λαιμὸ καὶ ἄπλωσε τὸ χέρι στὴ γυναῖκα του, ποῦ τοῦ ἔδωσε τὸ μεγαλύτερο μαχαίρι. Στήριξε τὴ μύτη τοῦ μαχαίριου στὸ μέρος, ποῦ εἶχε τὸ δάχτυλό του καὶ ἄρχισε νὰ τὸ χώνῃ σιγὰ σιγὰ.

Οἱ φωνές, ποῦ ἔβγαλε τὸ γουροῦνι τὴ στιγμὴ ἐκείνη, ἔμοιαζαν φωνές ἀνθρώπων.

Ἐτρεξε μιὰ στάλα αἷμα καὶ σχηματίσε μιὰ κόκκινη γραμμὴ. Ἐπειτα πετάχθηκε σὲ δυὸ σειρές πάνω στὸ μαχαίρι καὶ ἔπεσε στὸ χέρι τοῦ νοικοκύρη. Ὅταν τὸ μαχαίρι χώθηκε ὡς τὴ λαβή, ὁ κύρ Σιλβαῖν τὸ πίεσε γιὰ μιὰ στιγμὴ καὶ τὸ τράβηξε πίσω, ἀργά, ὅπως τὸ εἶχε μῆξαι.

Βλέποντας τὴ λάμπα, ποῦ ἔβγαλε κατακόκκινη, ἔνοιωσα τὰ χεῖλιά μου νὰ κρυώνουν καὶ νὰ στεγνώνῃ τὸ στόμα μου.

Τὰ δάχτυλά μου ἀνοῖξαν, καὶ ἡ κατσαρόλα ἔγειρε ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος.

Ὁ κύρ Σιλβαῖν τὸ εἶδε: γύρισε καὶ μὲ κύταξε, καὶ φώναξε τῆς γυναίκας του:

— Πάρε τῆς τὴν κατσαρόλα.

Δὲν μπορούσα νὰ πῶ οὔτε λέξι, μὰ κούνησα τὸ κεφάλι: ὄχι. Ἡ ματιὰ τοῦ νοικοκύρη, τόσο ἡρεμῇ, ἔδωξε τὴν ταραχὴ μου καὶ κράτησα τότε γερὰ τὸ δοχεῖο, ὅπου ἔτρεχε βραστό τὸ αἷμα.

Ὅταν ἐτελείωσαν οἱ φωνές τοῦ ζώου πλησίασε ὁ Εὐγένιος. Ἀποροῦσε, ποῦ μ' ἔβλεπε νὰ μαζεύω τὴς τελευταῖες σταλαματιές, ποῦ ἔτρεχαν μία μία σάν δάκρυα.

— Μπά, ἐσὺ μάζεψες τὸ αἷμα;

— Καὶ βέβαια, ἀποκριθὴν ὁ νοικοκύρης: αὐτὸ θὰ πῇ πὼς δὲν εἶναι φοβιστάρια σάν ἐμένα.

— Ἀλήθεια εἶναι, εἶπε ὁ Εὐγένιος γυρίζοντας σ' ἐμένα. Δὲν βαστῶ νὰ βλέπω νὰ σφάζουν τὰ ζῶα.

— Μπά, εἶπε ὁ κύρ Σιλβαῖν, τὰ ζῶα ἔγιναν γιὰ νὰ μᾶς θρέφουν, ὅπως τὰ δένδρα γιὰ νὰ μᾶς ζεσταίνουν.

Ὁ Εὐγένιος γύριζε λίγο τὸ πρόσωπό του σάν ντροπιασμένος.

Οἱ ὄμοι τοῦ ἦταν ἀδύνατοι καὶ ὁ λαιμός του στορογγυλὸς σάν τῆς Μαρτίνας.

Ὁ κύρ Σιλβαῖν ἔλεγε πὼς ἦταν ἀπαράλλαχτη ἢ μητέρα τους.

Ποτὲ δὲν τὸν εἶδα νὰ θυμώσῃ. Πάντα σιγοτραγουδοῦσε μὲ φωνὴ χαμηλὴ καὶ ἁρμονική.

Τὸ βράδυ γύριζε ἀπὸ τοὺς ἀγρούς, καθισμένος ἀνάποδα πάνω σ' ἕνα ἀπὸ τὰ βώδια, καὶ πολλὰς φορὲς τραγουδοῦσε τὸ ἴδιο τραγοῦδι.

Ἦταν ἡ ἱστορία ἑνὸς στρατιώτη, ποῦ ξαναγύριζε στὸν πόλεμο, ὅταν βρῆκε τὴν ἀρραβωνιστικὴν τοῦ παντρεμένη.

Ὅταν ἔφθασε στὴν ἐπιδό, τραγουδοῦσε σιγὰ σιγὰ, ἀτελείωτα:

*Ἄν τὸ θελήσῃ ἡ τύχη
Νὰ μὲ πάρῃ καμιά σφαῖρα...
Ἐλα, σ' ἀφήνω, ἀγαπημένη μου,
Πάω νὰ πολεμήσω.*

Ἡ Παυλίνα τοῦ μιλοῦσε πάντα μὲ σεβασμό. Δὲν καταλάβαινε πὼς μπορούσε νὰ ἔχῃ τόσο θάρρος μαζί του.

Τὸ πρῶτο βράδυ, ποῦ μὲ εἶδε νὰ κάθωμαι στὸ πλάι τοῦ στὴν πεζούλα τῆς ἐξώθυρας, μοῦ ἔγνεψε νὰ μπῶ μέσα. Μὰ ὁ Εὐγένιος μὲ καλεσε πίσω, λέγοντας:

— Ἐλα ν' ἀκούσῃς τὴν κουκουβάγια.

Πολλὰς φορὲς βοισκόμαστε ἀκόμα καθισμένοι στὴν πεζούλα τὴν ὥρα, ποῦ ὅλοι εἶχαν πᾶσι νὰ κοιμηθῶν.

Ἡ κουκουβάγια κατέβαινε ὡς τὴν γρηά φτελιά, ποῦ ἦταν κοντὰ στὴν εἴσοδο.

Ἡ γλυκύτατη φωνὴ τῆς, νόμιζες πὼς μᾶς καλησπερίζε: ἔπειτα ξανάφενε, καὶ οἱ μεγάλες φτεροῦγγες τῆς περνοῦσαν σιωπηλὰς ἀποπάνω μας.

Πολλὰς φορὲς, πάνω στὸ λόφο τραγουδοῦσε μιὰ φωνή.

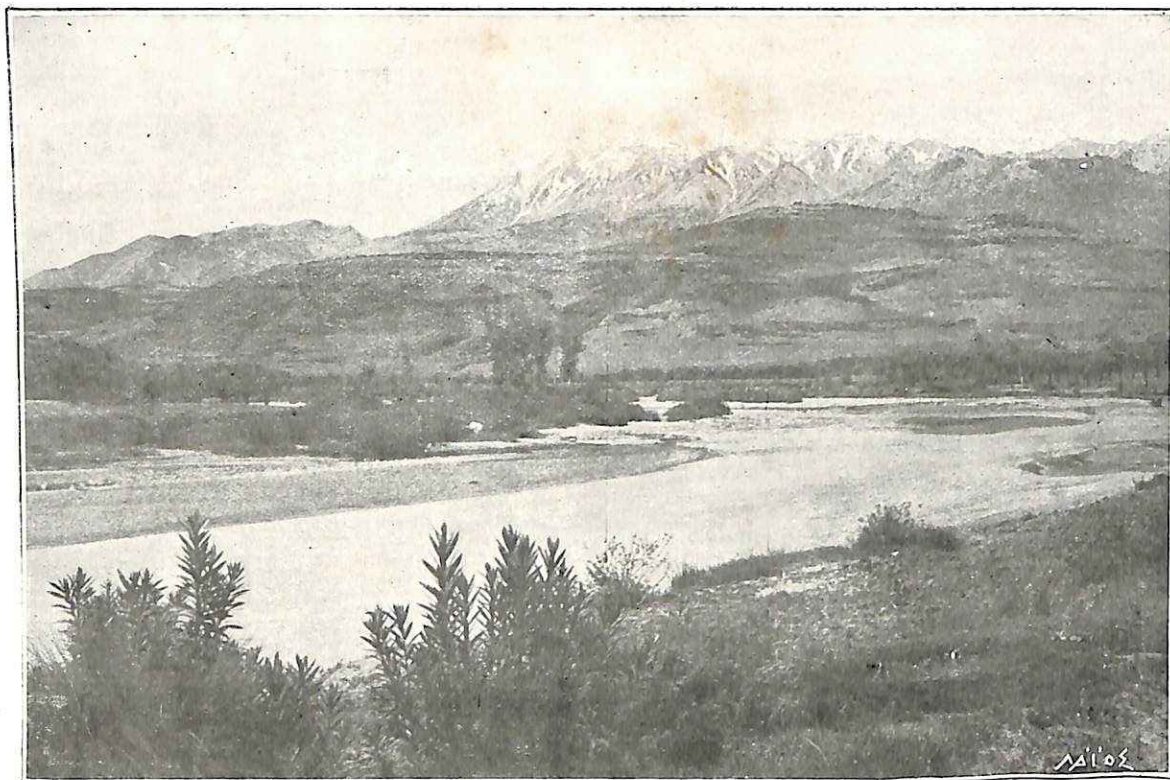
Μ' ἔκανε ν' ἀνατριχιάζω. Ἡ φωνὴ αὐτὴ, ἡ γεμάτη, ποῦ τὴν ἀκούα τὴ νύχτα, μοῦ θυμίζε τὴ φωνὴ τῆς Κολέττης.

Ὁ Εὐγένιος ἔμπαινε στὸ σπίτι, ὅταν ἔπαυε ἡ φωνή: μὰ ἐγὼ ἔμενα μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ τὴν ξανακούσω. Τότε μοῦ ἔλεγε:

— Ἐλα πιά ἐτελείωσε.

Καὶ τώρα, ποῦ ξαναγύρισε ὁ χειμῶνας καὶ δὲν ἠμπορούσαμε νὰ καθίσουμε μπρὸς στὴν πόρτα,

* Ἡ ἀρχὴ ἀπὸ τὰς 15 Δεκεμβρίου 1910.

ΣΠΑΡΤΗ — ΕΥΡΩΤΑΣ ΚΑΙ ΤΑΥΓΕΤΟΣ

ΦΩΤΟΓΡ. ΜΠΟΥΑΣΟΝΑ

απόμενε μεταξύ μας σαν μιὰ μυστική επικοινωνία. Όταν γελοῦσε κάποιον, τὰ μάτια του, γεμάτα ειρωνεία, ζητούσαν τὰ δικά μου· καὶ ἂν ἔλεγε τὴ γνώμη του σὲ καμιὰ δύσκολη στιγμή, γύριζε σὲ μένα, σαν νὰ περίμενε νὰ συμφωνήσω μαζί του.

Μοῦ φαινότανε πὼς τὸν γνώριζα ἀπὸ πολλὸν καιρό, καὶ μέσα μου, βαθειά, τὸν ἔλεγα ἀδελφό μου.

Ρωτοῦσε συχνὰ τὴν Παυλίνα, ἂν ἦταν εὐχαριστημένη ἀπὸ μένα. Ἡ Παυλίνα ἀπαντοῦσε πὼς δὲν εἶχε ἀνάγκη νὰ μοῦ δείξῃ τὸ ἴδιο πράμα δύο φορές. Τὸ μόνο, ποὺ μοῦ ἔλειπε, ἦταν ὅτι δὲν εἶχα τάξι στὴν ἐργασία μου. Ἔλεγε πὼς ἄρχιζα χωρὶς διάκρισι ἀπὸ τὸ τέλος ἢ ἀπὸ τὴν ἀρχή.

Δὲν εἶχα λησμονήσει τὴν ἀδελφὴ Μαρία μὰ δὲν ἔπληττα τώρα, καὶ ἦμουν εὐτυχισμένη στὸ κτήμα.

Τὸν Ἰούνιον ἦρθαν οἱ ἄνθρωποι, ὅπως κάθε χρόνο, νὰ κουρέψουν τὰ πρόβατα. Ἐφεραν μιὰ κακὴ εἶδησι: σὲ ὅλη τὴ χώρα ἀρρώστειαν τὰ πρόβατα εὐθὺς ποὺ τὰ κούρευαν καὶ παραπολλὰ πέθαιναν.

Ὁ κύρ Σιλβαῖν πῆρε κάθε προφύλαξι, ὅμως ἀρρώστησαν καμιὰ ἑκατοστή.

Ὁ κτηνίατρος ἔλεγε, πὼς ἂν τὰ ἔλουζαν στὸν ποταμό, θὰ γλύτωναν πολλὰ. Τότε ὁ νοικοκύρης μπῆκε στὸ νερὸ ὡς τὴ μέση καὶ τὰ βοιτοῦσε ἕνα ἕνα ὅλα τὰ πρόβατα στὸ ποτάμι. Εἶχε γίνει κατακόκκινος, καὶ ὁ ἰδρωτὰς ἔτρεχε ἀπὸ τὸ μέτωπό του ἄφθονος στὸ νερό.

Τὸ βράδυ ἔπεσε μὲ πυρετό· καὶ τὴν τρίτῃ ἡμέρᾳ πέθανε ἀπὸ πνευμονία.

Ἡ Παυλίνα δὲν μπορούσε νὰ τὸ πιστέψῃ· καὶ ὁ Εὐγένιος τριγύριζε ὁλοένα μὲ μάτια φοβισμένα.

Πέρασε λίγος καιρὸς ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ κύρ Σιλβαῖν, καὶ ὁ νοικοκύρης τοῦ κτήματος ἦρθε νὰ μᾶς ἰδῇ. Ἦταν κοντός, ξερακιανός, καὶ δὲν μπορούσε νὰ σταθῇ σ' ἕνα μέρος· ὅταν σταματοῦσα γιὰ μιὰ στιγμή, νόμιζα πάντα πὼς τὸν ἔβλεπα νὰ χορεύῃ μὲ τὸ ἕνα πόδι.

Τὸ πρόσωπό του ἦταν δλότελα ξυρισμένο· τὸν ἔλεγαν Τιράντη.

Μπῆκε στὴ σάλα, ὁποῦ βρισκόμουνα μὲ τὴν Παυλίνα, καὶ περπάτησε γύρω μὲ τὴ ράχη καμπουριασμένη· ἔπειτα ἔδειξε τὸ παιδί καὶ μοῦ εἶπε:

— Πάρε το, θέλω νὰ μιλήσω μὲ τὴ νοικοκυρά.

Βγῆκα στὴν αὐλὴ καὶ κάνοντας πὼς ὀδηγῶ τὸ παιδί, πέρασα πρὸς τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο.

Ἡ Παυλίνα δὲν εἶχε κουνήσει ἀπὸ τὴ θέσι της. Εἶχε δεμένα τὰ χέρια πάνω στὰ γόνατα καὶ ἦταν σκυμμένη πρὸς τὰ ἔμπροσ, σαν νὰ προσπαθοῦσε νὰ καταλάβῃ κατιτὶ δύσκολο. Ὁ κ. Τιράντης μιλοῦσε χωρὶς νὰ τὴν κυτᾶξῃ. Πήγαινε ἀπὸ τὸ ἱζάκι στὴν πόρτα, καὶ ὁ κρότος τῶν τακουνιῶν του πάνω στὶς πλάκες γινότανε ἕνα μὲ τὴ φωνὴ του τὴ σπασμένη.

Ἐφυγε βιαστικός, ὅπως εἶχε ἔρθει· ἐγώ, ἀνήσυχῃ, ἔτρεξα νὰ ρωτήσω τὴν Παυλίνα τί της εἶχε εἰπῇ.

Πῆρε τὸ παιδί της ἀπάνω της, καὶ κλαίοντας μοῦ ἀποκρίθη πὼς ὁ κ. Τιράντης ἤθελε νὰ τὴν βγάλῃ ἀπὸ τὸ κτήμα γιὰ νὰ τὸ δώσῃ στὸ γυνίό του, ποὺ εἶχε τώρα παντρευτῇ.

Στὸ τέλος τῆς ἑβδομάδος ξαναῆρθε ὁ κ. Τιράντης μὲ τὸ γυνίό του καὶ τὴ νύφη του. Πῆγαν πρῶτα νὰ ἰδοῦν τὰ κατώγια, καὶ ὅταν μπῆκαν στὸ σπίτι, ὁ κ. Τιράντης σταμάτησε μιὰ στιγμή μπροστά μου καὶ μοῦ εἶπε πὼς ἡ νύφη του εἶχε ἀποφασίσει νὰ μὲ πάρῃ στὴν ὑπηρεσία της.

Ἡ Παυλίνα τὸ ἀκουσε καὶ θέλησε νὰ μὲ πλησιάσῃ· μὰ τὴν ἴδια στιγμή μπῆκε ὁ Εὐγένιος κρατώντας κάτι χαρτιά καὶ ὅλοι κάθισαν γύρω στὸ τραπέζι.

Τὴν ὥρα, ποὺ ὅλοι διάβαζαν καὶ ὑπόγραφαν τὰ χαρτιά, ἐγὼ κύταξα τὴ νύφη τοῦ κ. Τιράντη.

Ἦταν ψηλὴ καὶ μελαχροινὴ, μὲ μάτια χοντρά καὶ σαν βαριεστισμένη.

Ἐφυγε ἀπὸ τὸ κτήμα μὲ τὸν ἄνδρα της χωρὶς νὰ γυρίσῃ οὔτε μιὰ φορὰ νὰ μὲ κυτᾶξῃ.

Ὅταν τὸ ἀμάξι τοῦς χάθηκε στὸ τέλος τοῦ δρόμου μὲ τὶς καστανιές, ἡ Παυλίνα εἶπε τοῦ Εὐγένιου τὰ λόγια τοῦ κ. Τιράντη.

Ὁ Εὐγένιος, ποὺ ἦταν ἔτοιμος νὰ πάῃ ἔξω, γύρισε ξαφνικὰ καὶ μὲ κύταξε· φαινότανε πειραγμένος, καὶ ἡ φωνὴ του ἦταν ἀλλοιώτικη· σαν εἶπε πὼς οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ μιλοῦσαν γιὰ μένα, ὅπως γιὰ κανένα πράμα δικό τους· καὶ ὅσο ἡ Παυλίνα μιλοῦσε γιὰ τὴν τύχη μου, ὁ Εὐγένιος μοῦ εἶπε πὼς αὐτὸς ὁ κ. Τιράντης εἶχε βιάσει τὸν κύρ Σιλβαῖν νὰ μὲ πάρῃ στὸ κτήμα. Θύμισε τῆς Παυλίνας πόσο μὲ εἶχε λυπηθῇ βλέποντάς με ἔτσι ἀδύνατη καὶ μὲ βεβαίωσε πὼς ἦταν πολὺ λυπημένος, ποὺ δὲν μπορούσαν νὰ μὲ πάρουν μαζί τους στὸ νέο κτήμα.

Στεκόμαστε καὶ οἱ τρεῖς ὁρθοὶ στὴ μεγάλη σάλα. Ἐνοιώθα ἀπάνω μου τὴν ἀπελπισμένη ματιὰ τῆς Παυλίνας· καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Εὐγένιου μ' ἔκανε νὰ συλλογίζωμαι ἕνα γλυκύτατο τρα-

ΘΕΣΣΑΛΙΑ — ΣΚΗΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ

ΦΩΤΟΓΡ. ΜΠΟΥΑΣΟΝΑ

γούδι. Ἡ Παυλίνα θὰ ἔφρευγε ἀπὸ τὸ κτήμα στὸ τέλος τοῦ καλοκαιριοῦ. Ὁλοένα προσπαθοῦσα νὰ βάλῃ σὲ τάξι τὰ ἀσπρόρρονα: δὲν ἤθελα νὰ πάρουν μαζί τους τίποτε ἀδιόρθωτο. Ἐβαλα σὲ προᾶξι ὅ,τι μοῦ εἶχε μάθει ἀπὸ ραπτική ἡ Ζουστὶν καὶ δίπλωνα καθιεῖ με προσοχή.

Τὸ βράδυ βρῆκα πάλι τὸν Εὐγένιο στὸ πεζοῦλι τῆς πόρτας.

Οἱ στέγες ἔλαμπαν στὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ, καὶ γύρω στὴν κοπριὰ ἦταν ἀπλωμένος λευκὸς ἀχνός, ποὺ ἔμοιαζε με πέπλο ἀπὸ τοῦλι.

Κανένας κρότος δὲν ἀκουότανε στὸ κατώι. Μονάχα ἡ κούνια τοῦ παιδιοῦ, ποὺ τὸ νανούριζε ἡ Παυλίνα. Ὅταν τέλειωσε καθιεῖ, ὁ Εὐγένιος ἄρχισε τὴ μετακόμισι. Ὁ βουνόβλος πῆρε τὶς γελάδες καὶ ἡ γρηὰ Μπιμπὴ ἀνέβηκε στὸ κάρο μαζί με ὅλα τὰ πουλερικά.

Ἐμειναν μονάχα τὰ δυὸ βώδια, ποὺ ὁ Εὐγένιος δὲν ἤθελε νὰ τὰ ἐμπιστευθῇ σὲ κανέναν. Τὰ ἔδεσε πίσω ἀπὸ τὴν σούστα, ὅπου ὁ ἀνέβαιναν ἡ Παυλίνα καὶ τὸ παιδί της.

Τὸ ἀγοράκι εἶχε ἀποκοιμηθῇ μέσα σ' ἓνα πανέρι γεμάτο ἄγερο, καὶ ὁ Εὐγένιος τὸ τοποθέτησε στὸ ἀμαξάκι χωρὶς νὰ τὸ ξυπνήσῃ. Ἡ Παυλίνα τὸ σκέπασε με τὸ σάλι της, ἔκανε τὸ

σταυρό της, πῆρε τὰ χαλινάρια καὶ ἔφρυγαν κάτω ἀπὸ τὶς καστανιές.

Θέλησα νὰ τοὺς προβοδίσω ὥς τὸ μεγάλο δρόμο· ἀκολουθοῦσα πίσω ἀπὸ τὰ βώδια, ἀνάμεσα στὸν Εὐγένιο καὶ στὴ Μαρίνα.

Βαδίζαμε χωρὶς λέξι νὰ λέμε. Ἐδῶ κ' ἔκει ὁ Εὐγένιος χάιδευε τὰ βώδια γιὰ νὰ τὰ κἀνῃ νὰ περπατοῦν.

Εἴχαμε προχωρήσει ἀρκετά. Ἡ Παυλίνα εἶδε πῶς ἄρχιζε νὰ νυχτώνῃ. Σταμάτησε τὸ ἄλλογο, καὶ ὅταν πλησίασα νὰ τὴν ἀποχαιρετήσω, μοῦ εἶπε λυπημένα:

— Ἐχε γειά, κόρη μου. Στὸ καλό.

Ἐπειτα με φωνὴ κλαμένη:

— Ἄν ζοῦσε ὁ καὶ μένος ὁ ἄνδρας μου, ποτὲ δὲν θ' ἄφρευγε ἀπὸ κοντά μας.

Ἡ Μαρίνα με φίλησε με χαμόγελο:

— Ἰσως ξαναϊδωθοῦμε, μοῦ εἶπε.

Ὁ Εὐγένιος ἔβγαλε τὸ καπέλο του. Μοῦ ἔσφιξε πολλὴν ὥρα τὸ χέρι, λέγοντας ἀργά:

— Ἐχε γειά, καλέ μου σύντροφε. Πάντα θὰ σὲ θυμοῦμαι.

Περπάτησα λίγο καὶ γύρισα νὰ τοὺς ξαναϊδῶ· καὶ με ὅλο τὸ σκοτάδι, ποὺ ἔπεφτε, εἶδα πῶς ὁ Εὐγένιος καὶ ἡ Μαρίνα ἐβάδιζαν χέρι-χέρι.

[Ἀκολουθεῖ]

MARGARITA ONTOY

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΗΜΩΔΗ ΑΣΜΑΤΑ ΕΚ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ *

22

... καὶ ἄλλο τραγούδι.
— Καὶ πῶς νὰ πάψω τὸν νηχὸ νὰ πῶ ἄλλο τραγούδι,
[π'] ἄντρα εἶχα φιλάρρωστον χρόνον καὶ πέ[ν]τε μῆνες
κι ἄρρωστικά με γίρειψε [νὰ πάω νὰ τοῦ φέρω],
ἀπὸ λαγὸν [ἄγριο] τυρὶ καὶ ἀπὸ ἄγρο[ι]ο γίδι γάλα.
Κι ὅσο νάνέβω στὸ βουνί, νὰ κατεβῶ στὸ[ν] κάμπο,
κι [ὁ] ἄντρας μου ἔξαερῶ[σ]τησε καὶ πῆρε ἄλλη γυναῖκα.

Τὸ ἀκέραιον τοῦτο ἄσμα ἀναγινώσκεται ἐν τῷ παραφύλλῳ, ὅπερ ἔχει ἐπικολληθῇ ἐπὶ τῆς πινακίδος πρὸς τὸ τέλος τοῦ κώδικος 405 τῆς μονῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Μετεώρου. Καὶ ὁ μὲν προμνημονευθεὶς κώδιξ ἔχει συγκροτηθῇ καθ' ὅλου ἐκ διαφόρων τετραδίων γρηγοῦς διαφόρων χειρῶν τοῦ XVIII αἰῶνος (πλὴν τῶν φ. 183 - 198 γεγραμμένων κατὰ XVI αἰῶνα), ἡ δὲ γραφή τοῦ ἀνωτέρου ἔσματος δύναται ἀσφαλῶς νὰ αναχθῇ εἰς τὸν XVIII τελευταῖον αἰῶνα.

Στίχ. 1: τραγ' δι — 2: των νηχὸ — τραγδῆ: — 3: [π'] τοῦτο καὶ πάντα τὰ ἐν [] ἡμέτεροι προσθήκαι — ἦχαν φιλάρρωστον — 4: καὶ αὐτοῖς με γίρειβ μεθ' ὁ ἔπεται διαγεγραμμένον: γρηγ χρόνον καὶ πε — 5: τῆρδ | Καὶ ἀπάγρογίδι γλᾶ — 6: Κ' ὁ νανέβω σὺ βόννι — καμπῶ — 7: Κ(αὶ) ἄντρας μὲ ἔξαρόζησε καὶ πῆρε ἄλλο.

* Συνέχεια «Παναθήναια» 31 Ἰανουαρίου 1910, σελ. 211

Τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔσματος ἐκ τῆς ζώσης ἔχουσιν ἤδη ἐκδοθῇ πολλὰ παραλλαγαί. Τούτων ἐξαίρετον ἐντύπωσιν ἐποίησατο ἡμῖν ἡ ἀκόλουθος Ἑπειρωτικὴ παραλλαγή:

Μιά κόρη ἐτραγούδαε ἀπ' ὦριο παραθύρι,
κι ὅσα καράβια τ' ἄκουαν, ὅλ' ἄραζαν καὶ δένουν,
κ' ἓνα καράβι τρομερό, καράβι τοῦ πολέμου,
οὔτε μαζώνει τὰ πανιά, οὔτ' ἤθελε ν' ἀράξῃ. —
« Μάσε, καράβι, τὰ πανιά, μάσ' τα καὶ βάλ' τα κάτω
ἐγὼ κι ἂν ἐτραγούδησα, σὲ μοιριολόγι τὸ εἶπα.
Ἐχ' ἄντρα κ' εἶναι ἄρρωστος, κ' εἶναι γιὰ νὰ πεθάνῃ,
ξαρρωστικὸ μοῦ γύρεψε νὰ φάῃ γιὰ νὰ γειάνῃ,
τῆς ἀλαφρίνας τ' ἄλειμμα, τ' ἀγρογιδιοῦ τὸ γάλα.
Ὅσο νάνέβω στὸ βουνό, νὰ κατηβῶ στοὺς κάμπους,
νὰ φκιάσω στρουγγα καὶ μαντροί, νὰ πιάσω τὴ λαφίνα,
ὁ ἄντρας μου παντρεύτηκε κι ἄλλη γυναῖκα πῆρε,
πῆρε τὴν πλάκα πεθερά, τὴ μαύρη γῆς γυναῖκα 1».

Ἄλλη σειρά παραλλαγῶν τοῦ ἔσματος παρέχει τὴν σύζυγον τοῦ ἀρρώστου ἄδουσαν ἐπὶ γεφύρας καὶ τὸ στοιχὸ τοῦ γεφυριοῦ συγκινούμενον ἐκ τοῦ ἔσματος τῆς γυναικὸς καὶ μετ' αὐτῆς διαλεγόμενον². Πρὸς αὐτὴν δὲ τὴν σειράν τῶν παραλλαγῶν προσαρμόζεται μᾶλλον καὶ τὸ ὑφ' ἡμῶν ἐκδιδόμενον ἀκέραιον ἀνωτέρω λείψανον.

23

Ἀγέρανε με τὴ φωνή, παγώνι με τὸ κάλλος,
περδίκι ὀλοπλούμιστο καὶ δὲ με δίδεις πόθο,
τὴν ταπεινὴ μου τὴ ψυχὴ στὸ φόρο.....

Καὶ πλέον οὗ. — Ἐξεγράφησαν οἱ ἀνωτέρω στίχοι ἐκ τοῦ κώδικος 24 (B. 123) τῆς μονῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Μετεώρου. Καὶ ὁ μὲν ἄλλος κώδιξ — περιέχον τὸ Πεντηκοστάριον — ἔχει γρηγοῦς μετὰ περισσῆς ἐπιμελείας ἐν ἔτει 1796 ἀπὸ θεμελιώσεως κόσμου (ἢ τοῦ 1345 ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως) διὰ χειρὸς Γεωργίου τινὸς πιθανώτατα μοναχοῦ, πλὴν φύλλων τινῶν κατὰ τὴν ἀρχὴν γραφέντων κατὰ τὸν XVI-XVII αἰῶνα εἰς ἀναπλήρωσιν τῶν ἐκπεσόντων ἀρχεγρῶν. Οἱ δὲ προκείμενοι στίχοι κεῖνται ἐν τῇ κατὰ τὸν φ. 70^α γεγραμμένῳ βανασώτατα κατὰ τὸν XVI-XVII πιθανώτατα αἰῶνα. Τόνοι καὶ πνεύματα ἐν τῷ χειρογράφῳ τῶν στίχων τούτων δὲν ὑπάρχουσι, μόνον ἐν τῷ: καὶ τοῦ δευτέρου στίχου κεῖται τόνος βαρὺς ἐπὶ τοῦ: α. Ἐν ἀρχῇ ἀντὶ τοῦ τύπου: ἀγέρανε ἡδυνάτο τις νὰ παραδεχθῇ καὶ τύπον: ἀγερανέ.

24

[Τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ]

Σήμερον [τὰ] ὄρη θλιβονται καὶ τὰ βουνὰ λυπῶνται,
σήμερα ἐπιάσαν τὸν Χριστὸν καὶ ὑπᾶν νὰ τὸν σταυρώσουν.
Μαντὰ τα πᾶσι κ' ἔρχονται στοῦ χαρὶκά τὸν οἶκον:
— Χαριεῖα [γιά] ποῖσε μας καρφιά, ποῖσε μας τρία περόνια,
καὶ κείνος ὁ παράνομος ἐποίησε πέντε νήλους.

Στίχ. 2: σήμερα επιάσαν τὸν χ(ριστ)όν: — || καὶ ἡπάν τὸν σ(αν)ρώσαν — 3: πάναι — σον χάριζήα — 4: χάριζήα πῶσε μίας) | καρφιά — τρία — 5: πέντε(εν)ήλδσ.

¹ Ἰδὲ Ἀωνόμου Ἑπειρωτικὰ δημοτικὰ ἄσματα. — Ζωγράφειος Ἀγών ἢ τοῦ μνημεῖα τῆς Ἑλλ. Ἀρχαιότητος ξῶντα ἐν τῷ νῦν Ἑλληνικῷ λαῷ. Τόμ. Α'. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1891, σ. 122, ἀριθ. 186.

² Ἰδὲ Passow, ἐνδ' ἀνωτέρω, σ. 391, ἀριθ. DXIII Κλ. κλ.

τοὺς δυὸ βάλαν στὰς χεῖρας του, τοὺς δυὸ βάλαν στοὺς πόδας,
τὸ πέ[μ]πτο καὶ φαρμακερὸν ἐβάλαν | στήν καρδιά του.

Τρέχει τὸ αἷμα καὶ | νερὸ μέσα σ' ἓνα ποτήριον,
πολλοὶ | τυφλοὶ ἀνάβλεψαν, πολλοὶ λεπροὶ | [ἐ]γιάναν,
κανεὶς δὲν [τὸ] ἐμολόγησε Κυ[ρί]ας Θεοτόκου.

Μόνε ἡ Μαρία [κ'] ἡ Μα[γ]δαλινὴ αὐτῆς τὸ προκηρύττουν.

— Ἐσύ, δέσποινα, κάθεσαι καὶ τὸν Χριστὸν | ἐπιάσαν,
ἐπιάσαν τυραγνίζουν τον | καὶ ὑπᾶν νὰ τὸν σταυρώσου[ν].

Κι ὡς τὸ ἤκουσεν | ἡ δέσποινα καὶ μιὰ κερὰ τοῦ κόσμου
τὸ στήθος της | ἐβάρεσε, | τὰς τρίχας | κατασέρνει:

— Τέκνον | ἐμὸν γλυκύτατο, πα[μ]φίλτατό μου τέκνον,

Δ[ό]ξα πατρὶ καὶ πνεύματι ἁμ[ὴν] εἰς τοὺς αἰῶνας.

Τὸ ἀνωτέρω ᾄσμα — οὗ ἐκδεδομέναι ἤδη εἶναι διάφοροι παραλλαγὰι — γέγραπται κατὰ τὸν XVII αἰῶνα ἐν φ. 181^β - 182^α τοῦ κώδικος 168 τῆς μονῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Μετεώρου. Ὑπὸ σημειώσιν ὅτι τὰ μετὰ τὰς λέξεις: *στήθος της* (στίχ. 15) ἔχουσι γραφῇ ἐν τῇ ἑξῶ ᾠδῇ τοῦ φ. 182^α. Μετὰ τὸν στίχον 16 πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν χάσμα, ἵσως δὲ καὶ μεταξὺ τῶν στίχων 8 καὶ 9.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀνωτέρου ᾄσματος, κατὰ τι παρηλλαγμένον, κεῖται καὶ ἐν κώδικι 63 [B. 284] τῆς μονῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Μετεώρου (ἐν τῇ κάτω ᾠδῇ τῶν φ. 160^β - 161^α καὶ τῇ ἄνω τοῦ φ. 161^β τούτου), βανασώτατα γεγραμμένη κατὰ τὸν XVI-XVII αἰῶνα. Ἐχει δὲ αὕτη ὡς ἑξῆς κατὰ πιστὸν ἀντίγραφον:

† Συμερό τᾶ οῦρὶ θλὺβδτε καὶ τα βουνα λή|πὸντε
Συμερόν πέρνου τὴν βουλί || υ ἀνομι οβρευ
καὶ τα βουνα λιποτε καὶ ο υλ[ι]οσ εσκοτιζι
ματατα πασι καὶ ερχοτ[ε] | υ σο χαρκηα τι πορτα
χαρκηα πισε μ[ας] | τρια περονια
εκινος επαρικουσε || [.]
χερασος καὶ τα αλα δηο ζοσπου | [. . . .]
καὶ τονα το | πικροτατο †

Τὰ γράμματα τὰ ἐν ἀγγύλαις [] ἔχουσιν ἀποκοπὴ ὑπὸ τῆς κοπίδος τοῦ σταχτοῦ. Ἐπίσης καὶ αἱ στιγμαὶ αἱ ἐντὸς [] δηλοῦσιν ἰσαριθμὰ γράμματα ἀποκεκομμένα καὶ ταῦτα ὑπὸ τῆς κοπίδος τοῦ σταχτοῦ βαθυτέρον κατενεχθείσης.

25—26

Μιὰ μέρα δὲν ἀπέρασε νὰ μὴν ἀνα|στενάξω,
γιὰ δυὸ ματάκια, π' ἀγαπῶ, τὸν νοῦν μου θὲ νὰ χάσω.

Μιὰ σ' εἶδα, μιὰ σὲ ἀγάπησα, καὶ μιὰ τὸν νοῦν μ' ἐπῆρες,
στὰ δύκτια σου περδεύθηκα

Τὰ δίστιχα ταῦτα ἐξεγράφησαν ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 16 κώδικος τῆς μονῆς Ἀγίας Τριάδος τῶν Μετεώρων. Εἶναι δὲ ὁ κώδιξ οὗτος μαθηματάριον τοῦ XVIII αἰῶνος, περιέχον ἀποσπάσματα ἐκ τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεΐας, τὴν Ἑκάβην τοῦ Εὐριπίδου, εἰδύλλια τοῦ Θεοκρίτου, γνώμιας τοῦ Κάτωνος, Δημοσθένους Φιλίππικους, μετὰ διαστίχου ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐρμηνείας.

6: τδς διο βάλαν οἷς τας χ[ε]ρας τδ' τδς διο βάλαν ἡς τδς πόδας τδ' — 7: φαρμάκ(αι)ρῶνεβάλαν | εἰς τὴν καρ-
διά τδ' — 8: ποτήριον — 9: γιάναν. — 10: τῆς κυ[ρί]ας της θ(εο)το(κ)ου — 11: ἡ μ(α)ν/γδαλινῇ — 12: δέσπινάμου
κάθεσε κ(αι) τὸν Χ(ριστὸν) ἐπιάσαν — 13: τῆς γαγγήζον — σ(α)ν(ο)ρον σδ — 14: κ(αι) ὦν — μιὰ κ(αι)ρὰ. — 15: κατὰ-
σέρνει. — 17: ε[ὶ]δωνας

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Η Γλῶσσα

Ὁ κ. ΑΣΟΦΟΣ — Ἡ ὑπερέτριά μου μοῦ ἐξήτησε
τὴν ἄδειαν νὰ παρακολουθῇ τὴν σημερινὴν συνε-
δρίαν τῆς Βουλῆς.

Ὁ ΜΑΘΗΤΗΣ — Ἐνδιαφέρεται διὰ τοὺς νέους
φόρους;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ὁχι. Ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν Γλῶσσαν.
Ὁ ΜΑΘ. — Τὴν δημοτικὴν βέβαια.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ὁχι. Τὴν καθαρεύουσαν! Ἀπὸ τὴν
στιγμὴν, ποῦ μίνα ὑπερέτρία ἔμαθε νὰ λέγῃ, ὅτι ὁ κύ-
ριος ἐξῆλθε, γίνεται φανατικὴ ὁπαδὸς τῆς καθαρευού-
σης. Ζητεῖ τὴν ἄδειαν νὰ «βγῇ ὀξω» ἀλλὰ δὲν εἰμπο-
ρεῖ νὰ φαντασθῇ ποτὲ ὅτι ὁ κύριός της καὶ ἡ κυρία
τῆς «βγαίνουν σὸν περίπατο». Καὶ ἂν ὀνειρεῖται νὰ
γίνῃ καὶ αὐτὴ μίαν ἡμέραν κυρία, εἶναι διὰ νὰ «ἐξέρ-
χεται» καὶ αὐτὴ εἰς τὸν περίπατον. Ἡ καθαρεύουσα,
βλέπετε, δὲν εἶναι πλέον μίαν γλῶσσα καλὴ ἢ κακὴ,
ὀρθὴ ἢ στραβή, εἶναι ἓνας τίτλος. Καὶ εἰς ἓνα τόπον
ὅπου ἔχουν καταργηθεῖ οἱ τίτλοι τῆς εὐγενείας, ἡ
καθαρεύουσα τοὺς ἀναπληροῖ.

Ὁ ΜΑΘ. — Κατὰ ποῖον τρόπον;
Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Δὲν εἶναι δύσκολον νὰ τὸ ἐννοήσετε.
Ἐνας μανάβης π.χ. εἶναι πρόστυχος. Διὰ τί; Διότι ἔχει
νὰ κάμῃ μὲ πατάτες, μὲ μαρούλια, μὲ κουνουπίδια καὶ
μὲ φράουλες ἀκόμη. Ἐνας βουλευτὴς εἶναι εὐγενὴς
διότι ὀμιλεῖ περὶ συγκομιδῆς γεωμῆλων, θριδάκων,
ἀνθοκαριβῶν καὶ χαμαικεράσων. Ὁ μανάβης ἐπομένως
ὀνειρεῖται νὰ ποκτῇ ἓνα παιδί, τὸ ὁποῖον θὰ λέγῃ
τὶς πατάτες γεώμηλα. Ὅταν ὅλος ὁ κόσμος ὀνομάζῃ
τὰ μαρούλια - μαρούλια, δὲν θὰ ὑπάρχῃ πλέον καμία
διάκρισις καὶ δὲν θὰ ἔχῃ πλέον κανεὶς τί νὰ ἐπιθυ-
μήσῃ. Βλέπετε λοιπὸν ὅτι ἡ καθαρεύουσα εἶναι μίαν
καθαρὰ κοινωνικὴ ἀνάγκη.

Ὁ ΜΑΘ. — Παραδέχομαι ὅτι εἶναι μίαν ἀνάγκη
δι' αὐτοὺς, ποὺ δὲν τὴν γνωρίζουν καὶ τὴν ὀνειρεῖται
ὡς ἓνα στόλισμα πολῦτιμον καὶ σπάνιον. Τί θὰ εἶπτε
ὅμως δι' ἐκείνους, ποὺ τὴν κατέχουν καὶ ὅμως προσπα-
θοῦν νὰ τὴν συγκρατήσουν εἰς τὴν ζωὴν μὲ ὅλας τὰς
ἐνέσεις τοῦ κόσμου καὶ μὲ ὅλα τὰ τονωτικὰ τῆς γῆς;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ἡ ψυχολογία τῶν τελευταίων εἶναι
ἀκόμη ἀπλουστερά. Ἐχουν κατὰ τι, ποὺ τὸ ἀπέκτησαν,
χωρὶς καμίαν κατανάλωσιν ἐγκεφαλικῆς οὐσίας. Καὶ
ὅμως αὐτὸ τὸ κατὰ τι ἀξίζει εἰς τὴν ἀγορὰν ὅσον καὶ
ἡ σοφία, τὸ πνεῦμα, ἡ ρητορικὴ, ἡ ποιησις, ἡ διπλω-
ματία, ἡ ἐπιστήμη καὶ ὅλα τὰ φυσικὰ καὶ ἐπικτήτα
ἀγαθὰ, διὰ τὰ ὁποῖα ἐκοπίασεν ὁ Θεὸς νὰ μᾶς τὰ
δώσῃ ἢ ἐκοπίασαμεν οἱ ἴδιοι νὰ τὰ ἀποκτήσωμεν.

Ὁ ΜΑΘ. — Δὲν ἐννοῶ πῶς.
Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Θὰ σὰς τὸ ἐξηγήσω. Ἐνας βουλευ-
τῆς, ποὺ ὀμιλεῖ τέσσερες ὥρες μὲ τὴν καθαρεύουσαν,
δὲν θὰ εἰμπορῶσε νὰ ὀμιλήσῃ οὔτε ἓνα τέτατον μὲ
τὴν δημοτικὴν, κάτω ἀπὸ τὴν ὁποίαν θὰ τοῦ ἦτο ἀδύ-
νατον νὰ κρύβῃ τὴν ἀνοησίαν ἢ τὴν ἀσυναρτησίαν
του. Ἐνας δικηγόρος τὸ ἴδιον. Ἐνας ἱεροκλῆς ἀπα-
ράλλακτα. Ἐνας καθηγητὴς ἐπίσης. Τὸ ὅτι δυσανα-
λόγως ὑπάρχουν εἰς τὸν τόπον αὐτὸν τόσοι ἐξοχοὶ
πολιτικοί, τόσοι διάσημοι ρήτορες, τόσοι περιφανεῖς
δικανικοί, τόσοι σοφοὶ ἐπιστήμονες, ὀφείλεται κατ'
ἐξοχὴν εἰς τὴν καθαρεύουσαν. Ἡ καθαρεύουσα ἀνα-
πληροῖ τὰ πάντα. Καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὸ δημόσια ἐγ-

γραφα, ποὺ εἶναι συχνὰ τόσοι ἡλίθια καὶ ἀσήμαντα,
καταντοῦν νὰ πέρνουν εἰς τὰ μάτια τοῦ ὄχλου τὴν
ὄψιν λογοτεχνιμάτων. Εἶδате ἀνθρώπους ποτὲ νὰ δια-
βάξουν τὴν «Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως»;

Ὁ ΜΑΘ. — Δὲν μοῦ ἔτυχε.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Λοιπὸν εἶδα ἐγὼ ἄνθρωπον νὰ δια-
βάξῃ προκήρυξιν πλειστηριασμοῦ πρὸς προμήθειαν
«ἀρβυλῶν» καὶ νὰ τὴν διαβάξῃ ὡς ποίημα. Αἱ «ἀρβυ-
λαι» εἰς τὴν φαντασίαν του ἔκαμιναν ὠρισμένως τὴν
ἐντύπωσιν παραδόξου ἀνθους τῶν τροπικῶν. Καὶ ὅταν
ἀκόμη φθάσῃ νὰ ἐννοήσῃ ὅτι πρόκειται διὰ τὰ χυ-
δαῖα παππούσια τοῦ στρατιώτου, φαντάζεται ὅτι
στρατὸς παπουτσώμενος μὲ «ἀρβύλας» εἶναι προωρι-
σμένος νὰ βαδίσῃ πρὸς τὴν νίκην. Ἡ μεγάλη ἀπογοη-
τευσίς μας εἰς τὰ 97, δὲν ἦτο μόνον διότι ὁ στρατὸς
μας ἐνίκηθη, ἀλλὰ διότι στρατὸς, ἀποτελούμενος ἀπὸ
ἀμπέχονα, σκελέας, ὀρφνὰς ἐρέας, πυγαῖα πυροβόλων,
γεῖσα πιλικίων, ἐγκαριοφλέκτους πυροσωλήνας καὶ
ἄλλα τόσα θαυμάσια πράγματα, κατετροπώθη ἀπὸ ἓνα
ἐχθρὸν φέροντα πρόστυχα καὶ καθημασμεύμενα φρεσά-
κια. Ἀλλὰ ποῦ νὰρχίσω καὶ ποῦ νὰ τελειώσω; Ἐνας
δυστυχισμένος ὑπάλληλος λαμβάνει τὴν παῦσιν του
καὶ διαβάζει: «Ἀπολύομεν ὑμᾶς ὡς ἐπιδειξάντα ἀσύγ-
γνωστον ὀλιγοφροσύνην περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀνατεθει-
μένων ὑμῖν καθηκόντων». Διαβάζει καὶ μαγεύεται εἰς
τέτοιον βαθμὸν, ὥστε νομίζει ὅτι τοῦ ἀπονέμεται προ-
βιβασμὸς ἢ παράσημον. Μόνον ποῦ δὲν τοποθετεῖ τὸ
ἐγγράφον εἰς πολυτελεῖς πλαίσιον, διὰ νὰ τὸ κρεμάσῃ
εἰς τὸ γραφεῖόν του. Δὲν ἐννοεῖ τὴν συμφορὰν του,
παρὰ ἀπὸ τὴν στιγμὴν, ποὺ πάρῃ τὰ παππούσια στὸ
χέρι, διότι τότε πλέον πέρνει πραγματικῶς τὰ παππού-
σια του καὶ ὄχι τὰ πέδιλά του. Καὶ ὅμως ἔχει ἀκόμη
μίαν παρηγορίαν, ὅτι ἐπετάχθη εἰς τὸν δρόμον μὲ
τόσον γλαφυρὸν ὕψος. Περιπατεῖ νηστικός καὶ μονο-
λογεῖ: «δι' ἀσύγνωστον ὀλιγοφροσύνην περὶ τὴν ἐπιτέλεσιν
τῶν ἀνατεθειμένων... κτλ.». Βλέπετε λοιπὸν, ὅτι ἡ
καθαρεύουσα δὲν εἶναι πλέον γλῶσσα, εἶναι μαγεία.

Ὁ ΜΑΘ. — Ἐπομένως οἱ ἀμυνόμενοι διὰ τόσον
πολύτιμον ἀγαθόν, εὐρίσκονται εἰς πληρέστατον δι-
καιον.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Μήπως λέγω ἐγὼ ὅτι δὲν εὐρίσκον-
ται; Προσθέτω μάλιστα ὅτι μίαν ἀπότομος ἄρσις τῆς
καθαρευούσης θὰ ἐπέφερε τὰ κακά, ποὺ ἐφοβούντο
ἀπὸ τὴν ἀπότομον ἄρσιν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφο-
ρίας τοῦ χαρτονομίσματος. Διὰ μίαν στιγμὴν ἡ Ἑλλὰς
θὰ ἐφαίνετο ὅτι ἐκατρακύλισεν ἓνα αἰῶνα ὀπίσω. Δό-
ξαί, ἀξίαι, σημασίαι, ὑπεροχαὶ θὰ ἐκηρυκίζοντο ὡς
ἀπὸ καταστρεπτικὸν σεισμόν. Μία πτωχεῖα καταπλη-
κτικὴ καὶ θλιβερά εἰς πρόσωπα καὶ πράγματα θὰ ἐνε-
φανίζετο ἀπὸ ὅλα τὰ σημεία. Ὁλὴ ἡ Ἑλλὰς θὰ
ὁμοιάζε μὲ Καθαρὰν Δευτέραν ὕστερ ἀπὸ τὸν πλοῦ-
τον καὶ τὸ θάμβωμα τῆς Ἀποκαλῆς. Εἶδате ποτὲ
ἡθοποιὸν παίζοντα τὸν ρόλον τοῦ Καίσαρος νὰ ἐπι-
στρέφῃ εἰς τὸ καμαρίνι του καὶ νὰ νανταλάσῃ τὴν βασι-
λικὴν πορφύραν μὲ τὸ τριμένο του σακάκι; Ὁλὴ ἡ
Ἑλλὰς θὰ παρουσίαζε τὸ μελαγχολικὸν αὐτὸ θέαμα.

Ὁ ΜΑΘ. — Ἀλλὰ θὰ ἦτο ἡ πραγματικὴ Ἑλλὰς.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Δὲν τὸ ἀρνοῦμαι. Ἀλλὰ πρέπει νὰ
προπαρασκευασθῇ κανεὶς διὰ νὰ δεχθῇ τὴν πραγμα-
τικότητα.

Ὁ ΜΑΘ. — Ἐὰν ἀντιλαμβάνομαι καλὰ, εἶσθε ὑπὲρ
τῆς προσθήκης τοῦ γλωσσικοῦ ἄρθρου εἰς τὸ Σύν-
ταγμα.

‘Ο κ. ΑΣΟΦ. — Μὲ μίαν τροποποιήσιν.

‘Ο ΜΑΘ. — Ποίαν;

‘Ο κ. ΑΣΟΦ. — Νὰ διατυπωθῇ τὸ σχετικὸν ἄρθρον ὡς ἑξῆς: «Ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ Κράτους εἶναι ἡ καθαρεύουσα, ἐφ’ ὅσον οἱ προϋπολογισμοὶ τοῦ εἶναι ἀνισοσκελεῖς».

‘Ο ΜΑΘ. — Δὲν μοῦ ἐξηγεῖται τὸν γρίφον;

‘Ο κ. ΑΣΟΦ. — Νὰ σὰς τὸν ἐξηγήσω. «Ὅλα τὰ ἐγγώρια κακὰ, καὶ ἡ καθαρεύουσα ἀκόμη, πηγὴν ἔχουν τὴν ἑλληνικὴν πενίαν. Ἡ πτωχαλαζονεῖα τὰ περιλαμβάνει ὅλα. Ὅταν πλουτίζωμεν καμίας ἡμέραν, θὰ εἰμποροῦμεν νὰ ὁμιλοῦμεν μὲ τὴν γλῶσσαν μας καὶ νὰ φροβερίζωμεν τοὺς ἐχθροὺς μας μὲ τὴν ἰδίαν. Ἐν ὅσῳ εἴμεθα πτωχοὶ καὶ ἀδύναντοί θὰ μᾶς χρειάζεται ἡ γλῶσσα τοῦ Περικλέους. Ἀπαράλλακτα ἐν ὅσῳ δὲν ἔχομεν ἰδικὰ μας ὀχυρώματα, θὰ εἴμεθα ἀναγκασμένοι εἰς τὴν πρώτῃν ἐπιδρομὴν τοῦ ἐχθροῦ, νὰ κρυφθοῦμεν ὅλοι ὀπίσω ἀπὸ τὸν Παρθενῶνα. Δὲν ἐννοήσατε ἀκόμη ὅτι ζοῦμεν μὲ τὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας ζωῆς;

‘Ο ΜΑΘ. — Τὸ ἔχω ἐννοήσει πρὸ πολλοῦ.

‘Ο κ. ΑΣΟΦ. — Ἀλλὰ τί δὲν ἔχετε ἐννοήσει τοιούτων;

‘Ο ΜΑΘ. — Δὲν ἔχω ἐννοήσει διατί γίνεται ὅλος αὐτὸς ὁ ἀγὼν διὰ δύο γλώσσας, τὴν καθαρεύουσαν καὶ τὴν δημοτικὴν, καὶ γίνεται εἰς δεκατέσσαρας γλώσσας, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι οὔτε ἡ δημοτικὴ οὔτε ἡ καθαρεύουσα.

‘Ο κ. ΑΣΟΦ. — Αὐτὸ ἔγινε καὶ εἰς τὴν Βαβέλ. ὅταν ὁ Θεὸς ἐσύγχυσεν τὰς γλώσσας τῶν. Ὅταν ὁμοῦ καταστήσωμεν καθένας νὰ ἔχη καὶ τὴν γλῶσσαν του, ἴσως αἰσθανοῦμεν τὴν ἀνάγκην νὰ ποκτῶμεν μίαν γλῶσσαν διὰ νὰ συνεννοοῦμεθα. Καὶ αὕτη θὰ εἶναι βέβαια ἡ Δημοτικὴ, τὴν ποίαν θὰ καταδέχεται ἐλατίζω νὰ ὁμιλῇ καὶ ἡ ὑπηρετορία μου, ἡ ὁποία κάμνει τώρα ὅποτε εἰς τὴν καθαρεύουσαν, ὅπως κάμνει καὶ εἰς τὸ καπέλο τῆς κυρίας τῆς.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΤΑ ΥΠΕΡ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΤΑ

Τὸ Γλωσσικὸν Ζήτημα ξαναῆλθε εἰς τὴν Βουλὴν καὶ τὴν ἀπασχόλησεν εἰς σειρὰν παννυχίδων, χωρὶς δυστυχῶς νὰ τὴν διαφωτίσῃ, οὔτε αὐτὴν, οὔτε τὰ θεωρεῖα, οὔτε τὸ κοινόν, πού διαβάσει τὰ πρακτικά τῆς. Βεβαίως ἀπὸ τὴν ἱστορικὴν ἐκείνην παλαιὰν συνεδρίασιν, κατὰ τὴν ὁποίαν διὰ πρῶτην φορὰν ἡ Γλῶσσα ἀπασχόλησε τὸ ἐθνικὸν συνέδριον, χωρὶς νάκουσθῇ μιὰ φωνὴ διὰ νὰ βάλλῃ τοῦλάχιστον τὰ πράγματα εἰς τὴν θέσιν τους, ἔγινε μιὰ αἰσθητὴ πρόοδος. Ἡ ὁμὰς τῶν κοινωνιολόγων βουλευτῶν, ἔπειτα ποιηταί, ὅπως ὁ θαυμαστός Μαβίλης, ὁ Γρανίτσας, ὁ Μάνος, ἔπειτα ὁ κ. Κουλοῦμβαρδος, μὲ τὰ μὴν δικὰ του ῥητορικὰ χαρίσματα, καὶ τόσοι ἄλλοι ἀκόμη, ὑψώσαν τὴν ἀπολογίαν τῆς ζωντανῆς γλώσσης τοῦ ἔθνους, διεμαρτυρήθησαν κατὰ τῆς κακοπιστίας καὶ τῶν διαβολῶν καὶ ἐτόνισαν, ὅπως εἰμπορέσαν, τὴν πραγματικὴν σημασίαν τοῦ ζητήματος. Ἀλλὰ ἐκεῖνο, πού ἔπρεπε νὰ γίνῃ δὲν ἔγινε καὶ δὲν ἦτο ἴσως ἐνδεχόμενον νὰ γίνῃ. Τὰ αἰωρούμενα γλωσσικά φαινόμενα, αἱ χωρὶς σημασίαν λεπτομέρειαι, οἱ γνωστοὶ ἐξωφρενισμοί, ἐσυγχύσθησαν πρὸς τὴν κυρίαν οὐσίαν τοῦ ζητήματος. Ὅ,τι γίνεται δηλαδὴ εἰς τὰς συζητήσεις τῶν καφενείων καὶ εἰς τὰς συζητήσεις τῶν αἰθουσῶν. Κάνεις ἀπληροφόρητος δὲν κατανόησε νὰ πληροφωρηθῇ τίποτε. Οἱ πρόμαχοι τοῦ δασκαλισμοῦ δὲν κατόρθωσαν νὰ γνωρίζουν καὶ εἰς τὰς συζητήσεις ἡ καθαρεύουσα. Οἱ πρόμαχοι τῶν δημοτικιστῶν δὲν κατόρθωσαν νὰ ξεκαθαρίσουν τὴν δημοτικιστικὴν ἰδέαν. Οἱ ἀμύητοι ἐκυμαίνοντο, κατὰ τὰ αἰσθητά καὶ τὰς ἐντυπώσεις τῆς στιγμῆς, ἀναλόγως τῆς πειστικότητος ἢ τῆς ὀριμότητος τῶν ῥητόρων. Ἡ θρησκεία, τὸ Εὐαγγέλιον, οἱ πρόγονοι, οἱ ἀρματωλοὶ καὶ κλέφτες, ὁ

Σολωμός, ὁ Βαλαωρίτης, ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ φιλολογία, ὁ πατριωτισμὸς καὶ ἡ προδοσία, τὸ παρελθόν καὶ τὸ μέλλον, αἱ λέξεις αἱ παρμέναι ὅπως-ὅπως, ὅλα τὰ σχετικὰ καὶ τὰ ἀσχετὰ, τὰ συγγενῆ καὶ τὰ ξένα, τὰ οὐσιώδη καὶ τὰ μηδαινὰ, ἔγιναν μίαν ῥωσικὴν σαλάτα. Ἡ Βουλὴ παρέστησε καὶ πάλιν τὸ θέαμα τοῦ προδημιουργικοῦ χάους, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐφέρετο, ὅχι πλέον τὸ πνεῦμα τοῦ Δημιουργοῦ, ἀλλ’ αἱ φωναὶ τοῦ κ. Κουλοῦμβαρδου καὶ τοῦ κ. Πατισουράκου. Εἶναι περιεργον αὐτό, πού συμβαίνει μὲ τὸ Γλωσσικὸν ζήτημα! «Ὅλοι οἱ Ἕλληνες τὸ συζητοῦν καὶ δέκα ἄνθρωποι πληροφωρημένοι περὶ τίνος πρόκειται δὲν ὑπάρχουν. Καὶ καταντᾷ ἀπὸ κάθε συζήτησιν, ὡς αὕτη, πού ἔγινεν εἰς τὴν Βουλὴν, νὰ βγαίωμεν ὀλιγότερον σοφοὶ ἀπὸ προηγήτερα. Κάθε συζήτησις καὶ μίαν ἀνεμοζάλην. Καὶ εἶναι γνωστὸν ποῖοι χαίρονται εἰς τὴν ἀνεμοζάλην!

Ἡ κακοπιστία μολαταῦτα δὲν ἔπαυσε νὰ ὀργιάζῃ τὴν στιγμὴν, πού ὅλοι ἐξητοῦσαν νὰ φωτισθῶν. Καὶ εἶναι λυπηρὰ ἀλήθεια, ὅτι εὐρίσκειται ὀλόκληρη πρὸς τὸ μέρος μερικῶν καθαριστῶν. Ὡς νὰ μὴν ἐφθάναν τὰ περίφημα Ῥωσικὰ ρούβλια, αἱ φανταστικαὶ προδοσίαι, αἱ ἀστεῖαι συνωμοσίαι κατὰ τῆς διασπάσεως τῆς φυλῆς, αἱ ὑπονομιώσεις τῆς θρησκείας, ζιζάνια σπειρόμενα ἐπιμελῶς ἀπὸ τὸσον καιρὸν τώρα εἰς τὴν λαϊκὴν συνείδησιν, ἡ ἐφευρετικότης τῶν προμάχων, ἐφευρήκε καὶ ἄλλα. Ὁ κ. Πατισουράκος ἐδιάρσα ἐνώπιον τῆς Βουλῆς, ἀπόσπασμα λαογραφικῆς ὕλης, γραμμένης εἰς τοπικὸν ἰδίωμα, ἀπὸ τὸ δελτίον τῆς «Λαογραφικῆς Ἑταιρείας» διὰ νὰ ποδείξῃ τὸν κ. Πολίτην... μαλαρόν. Ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος μετωνομάσθη Κωνσταντῖνος Παλιοκουβέντας καὶ ἐκολλήθη εἰς τοὺς δημοτικιστάς, ὅπως ἐκολλήθη ἄλλοτε τὸ: «θυμήσου με, ἀφέντη, ὅταν ἔλθῃς στὰ πράματα». Καὶ ἄλλα καὶ ἄλλα... Καὶ ὅμως οἱ δημοτικισταὶ δὲν συκοφαντοῦν, δὲν παραποιοῦν, δὲν κακοπιστοῦν. Συζητοῦν ἀπλῶς. Εἰς τὰ ὅπλα τῆς συκοφαντίας ἀντιτάσσουσιν τὰ ὅπλα τοῦ λόγου. Ἡ διάκρισις δὲν εἶναι δύσκολος. Ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος εἰς τὴν Βουλὴν ὁ Μαβίλης, ὀλύμπιος, γαλήνιος, παρθενικός. Ἀπὸ τὸ ἄλλο ὁ κ. Πατισουράκος μαινόμενος. Ἡ ἀντίθεσις εἶναι διδακτικὴ καὶ πλουσία εἰς συμπεράσματα.

ΚΑΘΕΦΟΡΑ πού ἀνακινήθη τὸ Γλωσσικὸν ζήτημα, εἶναι κανὼν πλέον νὰ ζητεῖται ἡ παῖσις τοῦ Κωστή Παλαμά ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον. Ἡ λογικὴ εἶναι περιεργή. Ὁ κ. Παλαμᾶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ γράφῃ τὰ ῥήματα τοῦ εἰς τὴν γλῶσσαν, πού τοῦ ἀρέσει — αὐτὸ δὲ ἔλειπε νὰ μὴν ἔχη καὶ τὸ δικαίωμα αὐτό! — ἀλλὰ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ὑποστηρίξῃ δημοσίᾳ τὴν γνώμην του. Νὰ εἶναι δηλαδὴ δημοτικιστὴς, ἀλλὰ νὰ μὴν τὸ λέγῃ. Ἡ ὑποκρισία, ἡ ἔλλειψις θάρρους, ὁ ἰησουϊτισμὸς, μὲ ἄλλα λόγια, ἀναγόμενα εἰς δόγμα. Ἀλλ’ ἐάν ὁ Παλαμᾶς ἐγκληματῇ κατὰ τοῦ ἔθνους, διότι γράφει τὴν γλῶσσαν τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν, τοῦ Σολωμοῦ, τοῦ Βαλαωρίτου, νὰ κρεμασθῇ! Ἡ δὲ λωσίς του εἰς τὸν «Νουμᾶν» ἡ ὁποῦδήποτε ἄλλοι ὅτι εἶναι δημοτικιστὴς δὲν ἔχει καμίας σημασίαν. Καὶ ἐάν ἀκόμη ἐδήλωνε ὅτι εἶναι καθαριστὴς ἔπρεπε πάλιν νὰ κρεμασθῇ δύο φορές, πρῶτον διότι ὅλον του τὸ ἔργον μαρτυρεῖ ὅτι δὲν εἶναι καὶ δεῦτερον διότι, ὡν δημοτικιστὴς καὶ ὡν δημόσιος ὑπάλληλος, ἀπατᾷ καὶ ψεύδεται. Ἀλλὰ ἡ ἑλληνικὴ φανώλτης ἀνάγει εἰς δόγμα τὴν ἀπάτην καὶ λέγει εἰς ἓνα ποιητὴν, πού εἶχε τὴν κακοτυχίαν νὰ εἶναι καὶ δημόσιος ὑπάλληλος:

— Γράψε δημοτικὰ, ἀλλὰ προσπάθησε νὰ κρυφθῇς. Εἰδεμὶ θὰ σὲ κρεμάσω!

Ἀπαράλλακτα ὅπως λέγει εἰς τὸν ὑπάλληλον:

— Κλέψε, ἀπάτησε, πλαστογράφησε, ἀλλὰ κῦταξε νὰ μὴ φανερωθῇς. Εἰδεμὶ θὰ σὲ καταδιώξω.

Ἀπὸ πόσα μικρὰ πράγματα, εἰς τὸν τόπον αὐτόν, βγαίνουν μεγάλα συμπεράσματα! Ἀποτρόπαια συμπεράσματα.

ΚΑΙ ἔνα ἄλλο δόγμα: Οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Κράτους, οἱ στρατιωτικοί, οἱ ναυτικοί, οἱ διδάσκαλοι, οἱ διπλωμάται, δὲν εἰμποροῦν νὰ ἔχουν ἐλευθερίαν συνειδήσεως καὶ ἐλευθερίαν γνώμης. Εἰμποροῦν νὰ κλέπτουν, νὰ πλαστογραφοῦν, νὰ συναλλάσσονται, καὶ νὰ μὴν ἐργάζονται ἀκόμη. Δὲν τοὺς ἐπιτρέπεται ὅμως νὰ ἔχουν γνώμην, οὔτε διὰ τὴν γλῶσσαν, οὔτε διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν. Ὁ κ. Πατισουράκος μὲ ἀνωρθωμένους τὰς τρίγας ἀπὸ ἱερὰν φρίκην ἐδιάρσα ἐνώπιον τῶν βουλευτῶν τὸν κατάλογον τῶν ἰδρυτῶν τοῦ «Ἐκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου». Ποῖα φρικτὴ ἀποκάλυψις! Μέλη τῆς ἀποτροπαίας ἐταιρείας ἦσαν βουλευταί, ἀξιωματικοί, διπλωμάται, παιδαγωγοί: ὁ Δραγοῦνης, ὁ Σωτηριάδης, ὁ Νιρβάνας, ὁ Τσιριμῶκος... καὶ ἐξήτησε τὴν ἄμεσον ἐπέμβασιν τῆς Πολιτείας. Τὴν ἐξήτησεν ἀκόμη διὰ τὸν κ. Πολίτην καὶ διὰ τὸν κ. Λάμπρον. Τὴν ἐξήτησεν ἀκόμη καὶ διὰ τὸν κ. Φωκᾶν, ὁ ὁποῖος κάμνει τὰς ἐγχειρήσεις του εἰς τὴν... δημοτικὴν. Τόσην ἱερὰν ἀγανάκτησιν δὲν ἤγειραν εἰς στήθη βουλευτοῦ οὔτε τὰ μυθιστορικὰ ὅργια τοῦ λοχαγοῦ Σιμοπούλου ὁ Σιμόπουλος ἐπλαστογράφησε πενήντα δημόσια ἔγγραφα διὰ νὰ κλέψῃ 160 χιλιάδας. Ἀλλὰ τὰ ἔγγραφα αὐτὰ ἦσαν συντεταγμένα εἰς τὴν ἀπαιτητὴν ὑπηρετικὴν γλῶσσαν. Καὶ καθὼς πηγαίνουν τὰ πράγματα ὁ κ. Σωτηριάδης εἰμπορεῖ νὰ χωθῇ βαθύτερα εἰς τὴν φυλακὴν ἀπὸ τὸν Σιμόπουλον.

ΤΑ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Mistra. Eine mittelalterliche Ruinenstadt. Streifblicke zur Geschichte und zu den Denkmälern des fränkisch-byzantinischen Zeitalters in Morea von Adolf Struck. Mit 76 Abbildungen und Plan-skizzen. Wien und Leipzig, A. Hartleben's Verlag 1910, (σελ. VIII, 164 εἰς μέγα 8^{ον}).

ΝΕΟΝ βιβλίον ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ἐδημοσίευσεν πρὸ μικροῦ ὁ φιλόπονος βιβλιοθηκᾶριος τῆς ἐν Ἀθήναις γερμανικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς κ. Adolf Struck. Περιδεύων κατ’ ἐντολὴν τῆς ὀνηθείσης σχολῆς ἀνὰ τὴν Λακωνίαν καὶ διατρέψας ἱκανὸν χρόνον ἐν τῇ περιήρῳ νεκροπόλει Μιστρά, ἥτις δικαίως ἐπικαλεῖται ἡ ἑλληνικὴ Πομπηία τοῦ μεσαίωνα, ἔλαβεν ἀφορμὴν ὁ συγγραφεὺς νὰ μελετήσῃ ἐπισταμένως τὰ κατ’ αὐτὴν ὑπὸ ἱστορικὴν, ἀρχαιολογικὴν καὶ ἀρχιτεκτονικὴν ἐποχὴν. Τὸ πόρισμα δὲ τῶν μελετῶν τούτων διευτύπωσεν συνοπτικῶς εἰς βιβλίον, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀριστος ὁδηγὸς εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἱστορίας καὶ τῶν μνημείων τοῦ Μιστρά χωρὶς νὰ εἰσέρχεται εἰς τὴν ἐξέτασιν πολλῶν λεπτομερειῶν, καθόσον ἡ λεπτομερὴς ἔρευνα καὶ ἡ ἀναλυτικὴ περιγραφή τῶν σπουδαιωτάτων τούτων μνημείων τῆς μεσοχρονίου ἑλληνικῆς ἱστορίας θὰ περιέχονται διεξοδικῶς εἰς τὸ μέγα περὶ Μιστρά ἔργον, εἰς τοῦ ὁποῖου τὴν συγγραφὴν καταγίνεται ἀπὸ ἐτῶν ὁ ἐπὶ φανῇ Γάλλος λόγιος κ. Γαβριὴλ Millet.

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Struck εἶναι διηρημένον εἰς δύο μέρη. Καὶ εἰς μὲν τὸ πρῶτον (σελ. 1-64) πραγματεύεται περὶ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν Φράγκων ἐν Πελοποννήσῳ (Μωρέᾳ), τῶν ἀγώνων πρὸς ἐξάπλωσιν αὐτῶν καὶ περὶ τῆς ἰδρύσεως τοῦ βυζαντινοῦ Δεσποτάτου ἐν Μιστρά. Εἰς δὲ τὸ δεῦτερον (σελ. 65-149) ἐξετάζει τὰ κατὰ τὴν πρωτεύουσάν τοῦ Δεσποτάτου, τὸν περιώνυμον Μιστράν μετὰ τῶν πολλαπλῶν αὐτοῦ καὶ πολυτίμων ἑρεπιώνων, ὁδῶν, μονῶν, οἰκιῶν, τῆς ἀκρο-

πόλεως κτλ. προσθέτων ἐν τέλει καὶ τὰς παρατηρήσεις του.

Τὸ κείμενον κοσμεῖται ὑπὸ 76 λαμπρῶν εἰκόνων καὶ ἀρχιτεκτονικῶν σχεδιαγραμμάτων. Ἔπονται (σελ. 150) πίνακες τῶν φράγκων Ἡγεμόνων τῆς Ἀχαΐας καὶ τῶν βυζαντινῶν Δεσποτῶν τοῦ Μιστρά, ἀναγραφή τῶν πηγῶν καὶ πλήρης βιβλιογραφία (σελ. 151-154), κατάλογος τῶν εἰκόνων (σελ. 155-156) καὶ πίναξ λεπτομερῆς ὀνομάτων καὶ πραγμάτων (σελ. 157-164). Ὁ πίναξ τῶν περιεχομένων ἐτέθη ἐν ἀρχῇ πρὸ τοῦ κειμένου καὶ μετὰ τὸν πρόλογον (σελ. VIII).

Ἐάν δὲ λάβῃ τις ὑπ’ ὄψιν, ὅτι πλὴν τῆς οὐσιαστικῆς ἀξίας τοῦ περιεχομένου συνετελέσθη καὶ ἡ ἐκτύπωσις αὐτοῦ μετὰ περισσῆς φιλοκαλίας, ἥτις εἶναι συνήθης ἀρετὴ τῶν γερμανικῶν ἐκδόσεων, ὀφείλει νὰ συγχαρῇ εὐλικρινῶς τὸν συγγραφέα, διότι παρήγαγε βιβλίον ὑπὸ πᾶσαν ἐποχὴν ἀξιόλογον καὶ χρησιμώτατον εἰς πάντας τοὺς εἰδήμονας τῆς γερμανικῆς γλώσσης φιλόστοργος.

Θ. Β.

Χιακὰ Χρονικά. Ἐτήσιον δημοσίευμα ἐκδιδόμενον ἐπιμελείᾳ Κωνσταντίνου Ἀμάντου, καθηγητοῦ ἐν Χίῳ. Τεύχος Α'. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου, 1911 (σ. 156 εἰς μέγα 8^{ον}). Τιμὴ δρ. 3.

Τὸ περιοδικὸν τοῦτο σύγγραμμα σκοπὸν ἔχει τὴν ἔρευναν ἀποκλειστικῶς χιακῶν ζητημάτων ἱστορικῶν, λαογραφικῶν, τοπογραφικῶν, γλωσσικῶν κλπ. καὶ τὴν ἀνάπτυξιν γενικωτέρου διαφέροντος ὑπὲρ αὐτῶν. Τοιοῦτο σύστημα τοπικοῦ δημοσιεύματος τὸ πρῶτον ἤδη εἰσάγεται εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τοῦ κ. Ἀμάντου καὶ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον ὁμοίων δημοσιευμάτων διὰ πάσας τὰς ἑλληνικὰς χώρας πρὸς τελειωτέραν μελέτην τῆς μεσαιωνικῆς καὶ νεωτέρας ἑλληνικῆς ἱστορίας ἐν τῷ μέλλοντι. Τὸ περιεχόμενον τοῦ πρώτου τούτου τεύχους ἀποτελεῖται ἐξ ἁρθρων σχετικῶν πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς Χίου τῶν κ. κ. Ἡ. Ἀλεξανδρίδου, Κ. Ἀμάντου, Ἀ. Ἀνδρεάδου, Θ. Βολίδου, Σ. Δὲ Βιάζη, Π. Κοντογιάννη, Κ. Κρεατσούλη, Σ. Λάμπρου, Κ. Παπάδη, Δ. Πετροκοκκίνου, Μ. Πιτῖδου, Κ. Ρωμαίου, Κ. Σγουροῦ, Μ. Συριώτη, Δ. Κατσηδαντῆ καὶ τῆς δεσποινίδος Αἰμ. Γ. Ζολώτα. Τὸ βιβλίον εἶναι λίαν εὐπρόσδοπον, τυπωθὲν μετὰ πολλῆς φιλοκαλίας καὶ κοσμοῦμενον ὑπὸ καλλιτεχνικῶν εἰκόνων, θὰ καταστῇ δὲ ἀναμφισβητήτως πλείστης ὀφελείας πρὸς ἐκείνους εἰς τὴν ἰδιαιτέρην πατρίδα τοῦ κ. Ἀμάντου, ἀξίου θεορῶν συγγραφευτῶν διὰ τοῦτο. Τὰ «Χιακὰ Χρονικά» πολυῦνται ἐν Ἀθήναις εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα τῶν κ. κ. Ἐλευθεροδάκη-Μάριτ καὶ Γ. Κολάκου («Ἑστίας»).

Θ. Β.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ἀστυριακὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολή

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ τῆς 2 Φεβρουαρίου 1911. — Ἐν τῇ συνεδριάσει ταύτῃ ὁμιλήσαν ὁ ἐταῖρος τῆς Σχολῆς κ. Α. Schöber καὶ ὁ γραμματεὺς αὐτῆς κ. O. Walter. Ὁ κ. Schöber ἐπαγαγετὴν περὶ ἀγάλματος τῆς Ἀθηνᾶς, εὑρεθέντος ἐν τῇ πόλει Ἡλίδι, ὅπερ ἐξήτασεν ἐπὶ τῇ ἐνκαιρίᾳ τῶν ἐκεῖ γενομένων ὑπὸ τῆς Σχολῆς ἀνασκαφῶν. Ἐν ἀρχῇ ὁ ῥήτωρ κατέδειξε τὸ μέγα ἐνδιαφέρον τῶν Ἡλείων διὰ τὴν καλλιτεχνίαν καὶ ὅτι ὁ λαὸς οὗτος ὁ θεωρούμενος ἀπλοῦς πῶς καὶ νοθεὶς ὅπερ ἐπὶ τὴν τέχνην βραβεύων τὰ ἀρίστα ἔργα ἐξόχως ἑλλήνων καλλιτεχνῶν ἄλλων πόλεων. Οὕτως αὐτὸς ὁ Φειδίας εἰργάσθη τῇ ἐντολῇ τῶν Ἡλείων ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν τὰ δὲ τεμάχια παύρου, δημοσιεύοντος ὑπὸ τοῦ Ἑλλεβοῦ σοφοῦ Nicole, κατέδειξαν ὅτι ἡ ἐργασία τοῦ Φειδίου ἐπὶ τοῦ Διὸς τῆς Ὀλυμπίας

ήτο μεταγενεστέρα της εν τῇ Ἀκροπόλει δράσεως αὐτοῦ (438 π. Χ.). Οὐ μόνον δὲ ἐπὶ τοῦ Φειδίου, ἀλλὰ καὶ βραδύτερον πιστοῦται ἡ ἱερωὴ ἐπιδράσει, ὥς καὶ ἡ σπουδαιότης τῆς ἐργασίας ἀττικῶν τεχνιτῶν ἐν Ἡλίδι, τῇ τε πόλει καὶ τῇ περίῃ χώρᾳ.

Τεκμήριον τούτου ἔχομεν νῦν οὐ μόνον τὰ κείμενα ἀρχαίων συγγραφέων, ἀλλὰ προσέτι ἀγάλμα εὐρεθέν ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Ἡλίδος, ἀντίτυπον κολοσσιαίου ἀγάλματος τῆς Ἀθηνᾶς ἐν Ἀθήναις, παριστῶντος τὴν θεᾶν μὲ τὴν λόγχην, τὴν γλαύκα καὶ τὸν ὄφιν. Ἡ ἐπισταμένη μελέτη τοῦ ἀγάλματος, τὸ ὁποῖον περιγράφει λεπτομερῶς ὁ κ. Schöber, καταδεικνύει ὅτι τὸ πρότυπον ἦν ἡ Ἀθηνᾶ Medici, διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ὁποίας ἐργάσθησαν μετ' ἐξόχου ἐπιτυχίας ὁ Furtwengler καὶ ὁ Amelung. Τῆς Ἀθηνᾶς ταύτης πρότυπον ἦν ἡ Παρθένος Ἀθηνᾶ τοῦ Φειδίου, ἀλλ' ὁ τεχνίτης ἔδωκεν εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ μεϊζονα ἐλευθερίαν, χάριν καὶ ζωηρότητα. Οὗτω παριστᾷ τὸν καθαρὸν τύπον τῆς Ἀθηνᾶς Medici· συμφωνεῖ μὲν ἐν ταῖς λεπτομερείαις τῆς ἀμφιέσεως, ἀλλ' ἡ θεὰ εἶνε λεπτοτέρα, ζωηρότερα.

Τὸ ἀγαλμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον φαίνεται τῆς μεταγενεστέρας ἑλληνιστικῆς ἢ ρωμαϊκῆς ἐποχῆς, ἦν, ὡς φαίνεται, ἀνατεθειμένον εἰς τὸ ἐν Ἡλίδι ἱερόν τῆς Ἀθηνᾶς· εἶνε δὲ πολὺ τιμωρ τεκμήριον τῆς ἐπιδράσεως, ἣν ἔσχεν ἡ ἀττικὴ καλλιτεχνία καὶ ἐν μεταγενεστέρα ἐποχῇ εἰς τὰς χώρας ταύτας τῆς Ἑλλάδος.

Εἴτα ὁ γραμματεὺς τῆς Σχολῆς κ. O. Walter πραγματεύεται περὶ τῶν ἐπισήμων ἀναγλύφων, ἅπερ ἐν ἐπιτομῇ παριστάνουσι τὰ σπουδαιότερα περιεχόμενα ἐπιγραφῆς περὶ δημοσίας πράξεως, ἣν συνοδεύουσι. Τοιαῦτα στήλαι ἦσαν ἰδρυμένοι ἐν πλείσταις ἑλληνικαῖς πόλεσιν· ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις αἱ μὲν πλείστα ἐν τῇ Ἀκροπόλει, ἀλλὰ ἐν τῇ ἀγορᾷ, τῇ Ἀσκληπιείᾳ, τῇ θεᾷ τῶν Διονύσων, καὶ ἄλλοις δημοσίοις τόποις. Προτιμῶνται δὲ οἱ ἱεροὶ τόποι, διότι οὕτως ἡ στήλη ἐτίθετο ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς θεότητος. Ἐκ τῶν ἀναγλύφων τούτων τὰ ἀρχαιότερα εἶνε τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ πέμπτου αἰῶνος, τὰ δὲ ὑστερώτερα τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων, συνοδεύοντα τὰς ἐφηβικάς ἀναγραφάς. Τὰ ὅρια τῆς διακρίσεως μεταξὺ συνήθων ἀναγλυμάτων ἀναγλύφων καὶ τῶν ἐπισήμων ἀναγλύφων εἶνε δυσόριστα. Οὐχ ἦτοσαν τὰ ἐπίσημα ἀνάγλυφα παρέχουσι σχεδὸν πάντοτε τὴν χρονολογίαν, ἥτοι τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχόντος ἢ ἄλλα τοιαύτης σημασίας χαρακτηριστικά· οὗτω δὲ εἶνε λίαν σπουδαῖα διὰ τὴν χρονολογίαν τῶν προϊόντων τῆς ἐν Ἀθήναις καλλιτεχνίας τῶν ἀναγλύφων.

Τὰ ἐπίσημα κείμενα, τὰ οὕτω κεκοσμημένα δι' ἀναγλύφων, εἶνε νόμοι, ψηφίσματα, τιμητικά, ἐιδικώτερον προξενικά, δημόσια συνθήκαι, ἐπὶ πλέον παραδοτικά ἀναγραφὰ τῶν ταμῶν τῆς Ἀθηνᾶς καὶ ἄλλων θεῶν. Ὁ κ. Walter δεικνύει διὰ πολυαριθμῶν εἰκόνων τοὺς σπουδαιότερους τύπους ἀναγλύφων, ὧν ἡ συναρμογὴ ἐκ τεμαζίων διεσπαρμένων εἶνε ἰδιαιτέρα αὐτοῦ ἐργασία. Ἰδιαιτέρως ἐγείρει τὸ ἐνδιαφέρον τῶν παρισταμένων ἀνάγλυφων ἐπὶ νόμου περὶ τοῦ φόρου τῶν συμμάχων, ἀνηκόντων εἰς τὸν πέμπτον αἰῶνα, παριστῶν τὴν Ἀθηνᾶν καθήμενην ἐπὶ σάκκων καὶ ἀμφορέων, ἐν οἷς, ὡς φαίνεται, ἐφυλάσσοντο τὰ χρήματα.

Ἐν ταῖς συνθήκαις, ὧν σπουδαιότερον παράδειγμα εἶνε ἡ περίφημος στήλη τῆς μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Σαμίων συμμαχίας (403) 2 π. Χ.), παριστάνται συνήθως

ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν πόλεων ἢ προστάταις τῶν Ἀθηναίων Παλλὰς, ἀφ' ἑτέρου δὲ π. χ. ἡ Ἡρα διὰ τὴν Σάμιον, ἡ Παρθένος διὰ τὴν ἐν Ὁράχῃ Νεάπολιν, ἣν βλέπομεν καὶ ἐπὶ νομισμάτων τῆς πόλεως ταύτης. Αἱ θεότητες αὗται παριστάνται δεξιούμεναι ἀλλήλας· ἐνίοτε ἐκτείνεται ἡ παράστασις καὶ εἰκονίζεται ἐπὶ πλέον ὁ Ὁρκίος Ζεὺς προσβλέπων τὰς συνομολογούσας τὴν συνθήκην θεότητας, ὡς ἐν συνθήκῃ μετὰ Κερκύρας τοῦ ἔτους 375 καὶ μετὰ τῶν Πελοποννησιακῶν πόλεων τοῦ ἔτους 362. Οὐ σπανίως δὲ βλέπομεν ἐπὶ τῶν ἀναγλύφων ἀντὶ τῶν θεῶν ζῶα ὡς παράσημα τῶν πόλεων.

Ἐν ταῖς τιμητικαῖς στήλαις τὸν τιμώμενον στεφανοῖ ἡ Ἀθηνᾶ, σπανίως ἄλλη θεότης· ἐκτενιμένης δὲ τῆς παραστάσεως, παρουσίᾳ τῆς Ἀθηνᾶς στεφανοῦνται ὁ τιμώμενος ὑπὸ τοῦ Δήμου ἢ ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἢ ὑπ' ἀμφοτέρων. Παρίσταται δὲ ἐν τῇ στήλῃ καὶ ὁ θεός, ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς πατρίδος τοῦ τιμωμένου, π. χ. ὁ Ἡρακλῆς τῆς Ἡρακλείας, ἡ Ἀφροδίτη τῆς Κνίδου (ἐπὶ ἀναγλύφου συναρμοσθέντος ἐκ τεσσάρων τεμαζίων ὑπὸ τοῦ κ. Walter) ὁ Ἀπόλλων τῆς Ἀπολλωνίας κτλ. Ἀπεικονίζονται δὲ ἐνίοτε καὶ «παράσημα» τῶν πόλεων π. χ. ὁ κριὸς τῶν Κλαζομένων, ἵππος τῶν Συρακοσίων ἢ ζῶον συμβολίζον τὸ ὄνομα τοῦ τιμωμένου, ὡς ὁ μύθος ἐν τῇ στήλῃ τοῦ Μοσχίου. Τελευταῖον ὁ ρήτωρ ὁμιλεῖ περὶ τοῦ ἀναγλύφου τῆς πενθούσης λεγομένης Ἀθηνᾶς, ὅπερ θεωρεῖ ὡς κόσμον πολιτικοῦ ψηφίσματος.

Τοιαύτη ἐν συντόμῳ ἡ ὁμιλία τοῦ κ. Walter, ἥς μεγάλη βεβαίως ἡ σπουδαιότης διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης τῶν ἑλληνικῶν ἀναγλύφων.

Ἀγγλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολή

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ τῆς 14 Ἰανουαρίου. — Ἐν αὐτῇ ὁμιλήσεν ὁ ἐταῖρος τῆς σχολῆς κ. W. Halliday καὶ ὁ διευθυντὴς αὐτῆς κ. Pawkins.

Ὁ κ. Halliday ἐπραγματεύθη περὶ τοῦ μύθου, καθ' ὃν ἡ Δημήτηρ ἔκασσε τὸν Δημοφῶντα, υἱὸν τοῦ βασιλέως τῆς Ἑλευσίνος Κελεῦ (ἔμνος Ὀμηρικὸς εἰς Δήμητρα 254). Συγκριτικὴ μελέτη τῶν ἀναλόγων μύθων καὶ τῶν συνηθειῶν διαφόρων λαῶν ἀρκοῦσι πρὸς ἀπόρριψιν τῆς θεωρίας, καθ' ἣν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ λειψάνου ἀναμνήσεων ἀνθρωπίνων θυσιῶν.

Δύο παραλλαγὰι τοῦ μύθου τούτου διεσώθησαν ἄκριτος ἡμῶν. Κατὰ τὴν πρώτην, ὁ παῖς, καθ' ὃν στιγμὴν ὁ πατήρ διακόπτει τὴν καῦσιν, ἀποθνήσκει, κατὰ τὴν δευτέραν ἀποστερεῖται ἀπλῶς τῆς ἀθανασίας, ἣν ἡ θεὰ ὑπεσχέθη αὐτῷ. Τὰς δύο ταύτας παραλλαγὰς εὐρίσκομεν καὶ ἐν τῷ παρεμφερῇ μύθῳ τῆς Θέτιδος, ἐν ᾧ τὸ πῦρ ἀντικαθίσταται διὰ τοῦ ὕδατος. Οἱ μῦθοι οὗτοι κατατακτοὶ μετ' ἄλλων ἀναλόγων, συμβολίζοντων τοὺς κινδύνους τῆς βρεφικῆς ἡλικίας καὶ ἐχόντων τὴν ἀρχὴν αὐτῶν εἰς τελετὰς προφυλακτικὰς ὡς τὰ Ἀμφιδρόμια. Ἐν τῇ νεωτέρᾳ λαογραφίᾳ, ὡς καὶ τῇ λαογραφίᾳ ἀγρίων λαῶν, πολλάκις ἀπαντῶμεν παρεμφερεῖς τελετὰς τῆς βρεφικῆς ἡλικίας, ἐν αἷς τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ λαμβάνουσι σπουδαιότατον μέρος. Βραδύτερον εἰς τὰς τελετὰς ταύτας ἐδόθη μεταφυσικὴ ἐξηγήσις, οἷαν εὐρίσκομεν ἐν τῷ Ὀμηρικῷ ἔμνῳ, ἐν ᾧ τὸ βρέφος θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ὡς καθαυρὸν τῶν ἀτελειῶν τῆς θνητότητος διὰ τῆς δράσεως τοῦ πυρός.

Εἴτα ὁ κ. Dawkins ἐπραγματεύθη περὶ τῆς ἐν Σπάρτῃ ἀναπτύξεως τῆς ἐπὶ ἐλεφαντόδοντος καὶ ὁσποῦ γλυπτικῆς. Ἀνεκαλύφθη ἐν τῇ θέσει τοῦ ἱεροῦ τῆς Ὁρθίας Ἀρτέμιδος τοιαύτη σειρὰ πλάκων, πορπῶν καὶ ἄλλων μικρῶν ἀντικειμένων ἐκ τῶν ὕλικῶν τούτων, ὥστε κατέστη δυνατὴ ἡ χρονολογικὴ αὐτῶν ταξινόμησις. Ἡ σειρὰ ἀρχεῖται ἀπὸ τὰς ἀρχαίας τοῦ 8ου αἰῶνος

π. Χ. καὶ περατοῦται ἄνευ διακοπῆς ἄχρι τοῦ 6ου, ὅτε λήγει ἀποτόμως. Τὰ πλείστα τῶν ἐλεφαντίνων ἀντικειμένων εἰς τὸν Η' καὶ Ζ' αἰῶνα· ἡ δὲ ἀντικατάστασις τοῦ ἐλεφάντος διὰ τοῦ ὁσποῦ ἐπέρχεται κατὰ τὸν 5' αἰῶνα.

Ὡς πρὸς τὴν τέχνην τὰ ἀρχαιότερα τούτων χαρακτιρίζει ποιά τις ἀκαμψία τοῦ σχεδίου καὶ ἑλλειψίς σχεδὸν τελεία πλαστικότητος. Βραδύτερον (τέλος Α' καὶ ἀρχὴ Ζ' αἰῶνος) ἡ γλυφὴ ἀποβαίνει βαθύτερα, ἡ δὲ ἑλλειψίς πλαστικότητος ἀντικαθίσταται μᾶλλον ἢ ἦτοσαν διὰ γραμμικῆς διακοσμῆσεως δι' ἐγχαράξεως. Τὸν ὁμιλῶν τούτων διαδέχεται ὁ τῆς καλλιτέρας περιόδου (5' αἰῶνος) χαρακτιριζόμενος ὑπὸ σχεδίου σχετικῶς τομωροτέρου καὶ πλαστικότητος μᾶλλον ἐκδηλίου. Μετὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔκτου αἰῶνος καὶ ἐγκατάλειψιν τοῦ ἐλεφάντος ὡς ὕλικου, εὐρίσκομεν συχνάκις τὸ πεδῖον τοῦ σχεδίου ὅλως ἀποτετριμμένον καὶ χωρὶς νὰ ἔχη ἐγκαταλειφθῇ τελείως ὁ ἀρχαιότερος τρόπος τῆς ἀπλῆς ἐγχαράξεως.

Ἡ ταξινόμησις αὕτη ἰσχύει διὰ τὰς λοιπὰς κατηγορίας τῶν εὐρεθέντων ἀντικειμένων κτένια, καρφίδας, σφραγίδας κλπ. Οἰαδῆποτε καὶ ἂν ἦσαν αἱ ξενικαὶ ἐπιδράσεις, εἰς ἃς ἡ τέχνη αὕτη ὑπεβλήθη, ἡ γενομένη αὐτῆς ἐξέλιξις ἄγει νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἡ τέχνη αὕτη ἦτο ἐγχωρία, ἐξαιρουμένων ἐν τούτοις τεμάχια τινα εἰσαχθέντα πιθανῶς ἐξωθεν, μὴ ὑπαγόμενα εἰς τὴν αὐτὴν ταξινόμησιν.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ — ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ — ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΚΑΤΑ τὴν θυελλώδη συνεδρίαν τῆς Βουλῆς τῆς 26ης Φεβρουαρίου, συζητούμενον τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος, ὁ βουλευτὴς Κερκύρας κ. Μαβίλλης, εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Υπῆρξε μαθητὴς καὶ φίλος τοῦ Ἰακώβου Πολυλά, ὁ ὁποῖος ἦτο ἄκρος φίλος καὶ μαθητὴς τοῦ μεγάλου Διονυσίου Σολωμοῦ, τοῦ ποιητοῦ τοῦ Ἑθνικοῦ μας Ὑμνου. Ὡστε ἀνῆλθε εἰς τὴν σχολὴν ἐκείνην καὶ οὐχὶ εἰς ἄλλην τινὰ ἐκ τῶν μετέπειτα ἐμφανισθεισῶν.

«Εἰς τὸν καλὸν τούτον ἄνθρωπον χρεὸς τῆς θεορῶν κατέλθω κ' ἐγὼ — καὶ εἰμαι εὐτυχής, διότι δύναμαι νὰ τὸ πράξω. Καὶ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὀφείλω νὰ δηλώσω ὅτι εἰμαι δημοτικιστής.

«Τέσσαρα μόνις ἔτι μετὰ τὰς βαρβάρους σκηναῖς τῶν Ὀρεσσεακῶν παρεστάθη εἰς τὸ Βασιλικὸν Θέατρον ἡ «Ἀντιγόνη» εἰς τὴν δημοτικὴν. Καὶ διὰ πρώτην φοράν, κύριοι βουλευταῖ, μετὰ χιλιετηρίδας, ὁ ἐλληνικὸς λαὸς ἠσθάνθη καὶ πάλιν τὸ κάλλος τῆς τέχνης τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

«Θεορῶ, κύριοι βουλευταῖ, ἀναξιοπρεπῇ τὴν διεξαγομένην συζήτησιν διὰ τὸ ἀνελεύθερον τῆς προτάσεως. Τὸ Ἑθνικὸν Συνέδριον δὲν ἔχει σχέσιν μόνον πρὸς τὸ παρόν. Προωροῖσται νὰ παρῶσιν εἰς τὰς μελλούσας γενεὰς μίαν εἰκόνα τοῦ σημερινοῦ μας πολιτισμοῦ. Ἡκούσα πολλοὺς κοπτομένους ἐνταῦθα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου, ἀλλὰ δὲν ἤκουσα τίποτε καὶ περὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς γλώσσης, ἡ δὲ ἐλευθερία τῆς γλώσσης εἶνε ἐπίσης σπουδαῖον θέμα, ὅσον καὶ ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου. Καὶ ὅμως συζητεῖται ἡ παρεμβολὴ φραγμοῦ εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς γλώσσης, οὐχὶ ἐνὸς ἀτόμου, ἀλλ' Ἑθνους ὁλοκλήρου!»

«Ὁ κ. Μαβίλλης ἀναγινώσκει μίαν θαυμασίαν περικοπὴν ἐκ συγγράμματος, συνηγοροῦντος ὑπὲρ τῆς δημοτικῆς γλώσσης.

«Αὐτοὶ εἶνε λόγοι τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῖ, τοῦ ὁποῖου τὸ ὄνομα πολὺ συνὰ καὶ κατὰ διάφορον τρόπον ἠκούσθη ἐν τῷ περιβόλῳ τούτῳ.

«Ἀλλὰ χαρακτηριστίζεται ἡ γλώσσα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ὡς χυδαία! Γλῶσσα χυδαία δὲν ὑπάρχει· ὑπάρχουν μόνον χυδαῖοι ἄνθρωποι, καὶ δυστυχῶς πολλοὶ καὶ τῶν ὁμιλούντων τὴν καθαρεύουσαν εἶνε χυδαῖοι. Ὀνομάζεται ἡ γλώσσα τοῦ Λαοῦ δουλική! Ἀλλὰ γλῶσσα δου-

λικὴ δὲν ὑπάρχει, ὡς θὰ σὰς διαβεβαιώσω, ἂν τὸν ἐρωτήσετε, ὁ κ. Χατζιδάκης, εἰδικὸς γλωσσολόγος».

«Καὶ εἶνε ἡ συζήτησις ἐν τῷ Συνεδρίῳ τούτῳ ἀναξιοπρεπὴς ἐπίσης, διότι ἀνεχόμεθα νὰ ὑποστηρίξωμεν ὅτι ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν ὑπάρχουν προδόται! Δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχη τίποτε ἐξευτελιστικώτερον δι' ἐν ἔθνος παρὰ νὰ συζητῇ περὶ τῆς ὑπάρξεως προδοτῶν εἰς τὰ σπλάγχνα τοῦ Ἀνέγνωσα τὰς ἀναφορὰς καὶ τὰ ἄρθρα, τὰ ὁποῖα ἐδημοσιεύθησαν παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἀμύνης τῆς γλώσσης, καὶ ὅλα ταῦτα τοῦτο λέγουσι: ὅτι ἐν μέρῳ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶνε ἀνισόρροπον καὶ ἐκφυλὸν καὶ ἄλλοι πούλημένοι! Καὶ ἐπὶ κεφαλῇ τῶν λεγόντων ταῦτα εὐρίσκεται γεραρὸς καθηγητῆς, ὁ κ. Μιστριώτης, ὁ ὁποῖος διατείνεται ὅτι γνωρίζει πολλοὺς ἀνθρώπους, λαμβάνοντας πολλὰς ἐπιταγὰς ἐκ Ρωσσίας. Λέγει ταῦτα ὁ κ. Μιστριώτης, ἀμύντωρ καὶ ὑπερμαχος τῆς γλώσσης, καὶ δύνασθε νὰ φραντασθῇτε ὁποῖον δηλητήριον ἐνσταλάζεται εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Λαοῦ, ὅταν πεῖθεται οὕτως — καὶ δὲν εἶνε δυνατόν παρὰ νὰ πεῖθεται — ὅτι ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἔθνει ὑπάρχουν προδόται!

«Καὶ διατὶ δὲν ἀνακρίνεται πειθαρχικῶς ὁ κ. καθηγητῆς, ἂν ἄλλως εἶνε ἀδύνατον, διὰ νὰ καταγγεῖλῃ τοὺς προδότας, διὰ νὰ τοὺς τιμωρήσωμεν καὶ νὰ μείνωμεν ἡμεῖς οἱ ἄλλοι ἐλεύθεροι ἀπὸ τοῦ ρύπου αὐτοῦ;

«Ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι μ' ἐκπλήττει. Δὲν γνωρίζετε κύριοι βουλευταῖ, ὅτι ὑφίσταται βούλευμα, διὰ τοῦ ὁποῖου χαρακτηριστίζεται ὁ καθηγητὴς οὗτος ὡς ἀκαταλόγιστος; Καὶ ὅμως ὑπάρχει τοιοῦτον βούλευμα, καὶ ἐφ' ὅσον καταγγέλλεται ὁ κ. καθηγητῆς, δὲν εἶνε δυνατόν νὰ διατείνεται κανεὶς, ὅτι ἀποτελεῖ οὗτος δόξαν τῆς Ἑλλάδος.

«Ἐπεκρεμάσθησαν ἐφ' ἡμῶν τὰ φόβητρα τῶν κινδύνων τῆς Ἐκκλησίας. Νομίζω κύριοι, ὅτι ἡ γλῶσσα τῆς Ἐκκλησίας, οὔτε τώρα κινδυνεύει, οὔτε ποτὲ ἐκινδυνεύσει. Δὲν ὑπάρχει Ἕλλην μὴ σεβόμενος τὴν Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὴν Θεολογίαν καὶ μὴ θεωρῶν αὐτὴν ὡς συνεκτικὸν δεσμὸν τοῦ Ἑθνους κατὰ τοὺς αἰῶνας τῆς παρελθούσης δουλείας καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

«Οὐδεὶς, οὐδ' ὁ ἀπιστότερος ἐξ ἡμῶν, εἰς τὸ πενιχρότερον ἐρημονικῆσιον ἐνωτισόμενος τῆς Θείας Λειτουργίας, μένει ἀσυγκίνητος, ὅχι μόνον ἐκ τῆς συναισθήσεως ὅτι εἶνε χριστιανὸς καὶ ἀδελφὸς τῶν ὁμοίων του, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς βαθείας συναισθήσεως τοῦ ἐλληνισμοῦ του. Ποῖος ποτὲ διανοήθη νὰ ἐπιβουλεύῃ ἢ νὰ μεταβάλῃ τὴν γλῶσσαν τῆς Ἐκκλησίας; Τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν θέτομεν πολὺ ὑψηλὰ. Τὴν ἔθεσεν ἐκεῖ ἡ συνεδήσις τοῦ Ἑθνους. Ἡ Ἐκκλησία μας ὑπῆρξε πάντοτε ἐλευθέρη καὶ δὲν ἀντετάχθη ποτὲ εἰς τὴν πρόδοτον. Τὰ διδάγματά της διαπνέει ἡ ἐλευθερία, ὁ ἔρως τῆς ὁποίας ἐγαλῶνυσε καὶ τὰ δημοτικά μας ἄσματα. Δὲν ἄγνοεῖτε δὲ, ἐξ ἀντιθέτου, ὅτι ἡ ἱστορία ὁλοκλήρου τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Δύσεως εἶνε ἡ ἱστορία τῆς πάλης μεταξὺ τῆς ἐλευθερίας τοῦ πνεύματος καὶ τῆς Ἐκκλησίας.

«Ἀλλὰ κινδυνεύει κύριοι, ἡ γλῶσσα τῆς Ἐκκλησίας, ἡ γλῶσσα τοῦ κράτους; Ἡ βουλὴ δύναται ἐλευθέρως νὰ ψηφίσῃ νόμους πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς. Κατὰ τὸ 1905 εἶχεν ἐκδοθῇ Β. Διατάγμα, κατὰ τὸ ὁποῖον ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς λειτουργοὺς τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως ν' ἀναμινύωνται εἰς τὰς γλωσσικὰς διαμάχας...».

Τὸ ἡμῶν ἰσχυρὸν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τοῦ λόγου τοῦ κ. Μαβίλλης καὶ ὁ κ. Δραγουμῆς ἐγειρόμενος παρακαλεῖ τὸν κ. Πρόεδρον, ἐν τῷ μέσῳ τῆς βαρυτάτης σιγῆς τῆς βουλῆς, ὅπως χάριν τιμῆς εἰς τὸν ρήτορα, παραχωρήσῃ παρατάσιν χρόνον εἰς αὐτόν. Ἡ βουλὴ χειροκροτοῦσα, παραδέχεται ὁμόθυμος. Ἀποκαθίσταται βαθεῖα καὶ πάλιν σιγὴ καὶ ὁ κ. Μαβίλλης ἐξακολουθεῖ.

«Πῶς δύναται νὰ κινδυνεύσῃ ἡ γλῶσσα τῆς πολιτείας, ἀφοῦ, ὅπως λέγεται, δημοκρατούμεθα, καὶ ἡ

ψηφός και τοῦ ἀφανεστάτου ἔτι ἀγρότου βαρύνει ἐπὶ τῆς τύχης τοῦ Ἑθνους καὶ ἀφοῦ ἐσχηματίσθη ἡ γνώμη ὅτι πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ὄργανον συνεννοήσεως κοινόν; «Ἀλλὰ πῶς θὰ ἐπιτευχθῇ τὸ κοινὸν τοῦτο ὄργανον; Πρέπει νὰ ὑψωθοῦν τὰ δέκα ἑκατομμύρια τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν ὀλίγων μορφωμένων τάξεων; Τοῦτο εἶνε ἀδύνατον, ὅπως εἶπε καὶ ὁ Κορσής. Πρέπει λοιπὸν ν' ἀποκαθαρθῇ ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ καὶ ν' ἀφομοιωθῇ βαθμικῶς πρὸς αὐτὴν ἡ νῦν ὑπὸ τῆς πλειοψηφίας θεωρουμένη ὡς γραπτὴ γλῶσσα, διὰ νὰ ἀποκτηθῇ ἡ ποθητὴ ἐνότης τῆς γλώσσης.

«Ἡ ἐνιαία αὕτη γλῶσσα θὰ εἶνε δημοτικὴ. Δὲν εἶνε γλῶσσα ἐκμανθανομένη διὰ τῶν βιβλίων, καὶ τὴν ὁποίαν πᾶς ξένος δύναται νὰ μάθῃ ἀπὸ τὰ βιβλία. Εἶνε ἡ γλῶσσα, ἡ παραδιδόμενη ἀπὸ τὰς γενεάς εἰς τὰς γενεάς, διὰ τῶν πατέρων εἰς τὰ τέκνα, διὰ τῆς μητρὸς εἰς τὰ θηλάζοντα τέκνα τῆς.

«Ἀς παρᾶσχῶμεν — ἐξακολουθεῖ ὁ ρήτωρ — εἰς τὸν λαὸν διδάγματα ἡθους. Ἀς μάθῃ κάθε Ἕλλην τὴν αὐταπάρνησιν καὶ τὴν αὐτοθυσίαν, τὴν θυσίαν μέρους τοῦ ἑαυτοῦ του χάριν τοῦ κοινοῦ καλοῦ.

«Τὴν αὐτοθυσίαν αὐτὴν, ἔχει εὐτυχῶς, ὁ Ἑλληνικὸς λαός, διότι — ἂς μὴ ἀπελπιζώμεθα — ἡ διαφθορά δὲν ἐπροχώρησε τόσον βαθεῖα ὅσον λέγεται. Ἐπροχώρησε μᾶλλον εἰς ἐκείνους, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπέδρασαν περισσώτερον τὰ σχολεῖά μας, ὅπως ἔχουν σήμερον.

«Εἰς αὐτοὺς ὀφείλονται αἱ καταχρήσεις, αἱ συκοφαντίαι, αἱ ψευδεῖς μηνύσεις· ἐξ αὐτῶν οἱ ἀπαλλαγέντες! Διότι εἰς τὰ σημεριὰ μας σχολεῖα ἡ δὲν μανθάνουν τίποτε ἐξ ὧν ὀφείλουν τὰ γνωρίζουν, ἡ μανθάνουν μόνον νὰ διαβάζουν ἀτελῶς τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς. Μὴ διδασκόμενοι δὲ οὕτε ἐν ἑλληνικῶν ποίημα καταφεύγουν εἰς τὰ ξένα μυθιστορήματα.

«Ἀφετε ἐλευθερίαν εἰς τὰ διάφορα ρεύματα τῶν ιδεῶν καὶ ἐκ τῆς συγκρούσεως αὐτῶν θέλει γεννηθῇ ὁ σπινθὴρ ὁ συνεννῶν ἐν ἑαυτῷ πᾶσαν τὴν θερμότητα καὶ ὅλον τὸ φῶς τοῦ παρελθόντος, διὰ νὰ θερμάνῃ μὲ τὴν αὐτὴν θερμότητα καὶ νὰ φωτίσῃ μὲ τὸ αὐτὸ φῶς τὴν Φυλὴν εἰς τὸν δρόμον τῆς πρὸς τὸν πανύψιστον προσορισμὸν τῆς».

Ἡ Βουλὴ ἔχειροκρότησε σύσσωμος τὸν κ. Μαβίλλην.

ΚΑΤΑ δὲ τὴν συνεδρίαν τῆς 28ης, καθ' ἣν ἔληξε καὶ ἡ συζήτης, σιγῇ ἐπεκράτησεν εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅταν ἠγέρθη ὁ κ. Βενιζέλος.

Ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἀπέδειχθη βαθὺς γνώστης τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος καὶ τὸ πρῶτον ἡμῶν τοῦ λόγου του θὰ περιεποιεῖ τιμὴν εἰς πάντα γλωσσολόγον, θέλοντα νὰ ἐκλαϊκεύσῃ πρὸ ἀδαοῦς ἀκροατηρίου τὰ τῆς ἐξελίξεως τῆς γλώσσης.

Διέγραψε τὰς μεταίαις προσπάθειάς τῶν σοφολογιωτῶν τῶν ἀρχῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος πρὸς πλοῦν ἔχοντα ὡς τέρμα τὴν Ξενοφάντειον γλῶσσαν, καὶ πῶς κατόπιν ἀρχετῶν δεκαετηρίδων τὸ ἔθνος ἐπέσθη ὅτι τὸ ταξίδιον ἦτο ἀκατόρθωτον.

Ἐψαλε τὸν ἐπιμνημόσυνον τῶν μονολεκτικῶν μελώντων, τῶν ὑπερσυντελείων καὶ τῶν ἀρσενικῶν «ὁ λέμβρος», ἀνέφερε τὰ «Εἰδωλα» τοῦ Ροῖδου καὶ ἐτάχθη ὑπὲρ τῆς γνώμης τοῦ κ. Χατζιδάκη, ὅτι δηλαδὴ ἡ δημοτικὴ εἶνε οὐχὶ ἡ διαφθαρεῖσα Ἑλληνικὴ, ἀλλ' ἡ σύμφωνά πρὸς τοὺς κανόνες τῆς ἐξελίξεως διαμορφωθείσα. Ἀνεγνώρισεν ὅτι ἡ διγλωσσία θὰ βαρύνῃ ἐπὶ πολλὰς ἀκόμῃ γενεάς τὸν Ἑλληνισμόν, μέχρις οὗ ὁ γραπτὸς σημερινὸς λόγος ἀφομοιωθῇ πρὸς τὸν προφορικὸν καί, φθάσας εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἀντιδράσεως κατὰ τοῦ ἀνιαιροῦ καὶ ἐπαχθοῦς λογισμοῦ, εἶπε τὰ ἑξῆς περὶ τοῦ κ. Ψυχάρη:

— Φυσικὸν ἦτο ν' ἀντιδράσῃ εἰς τὸν λογισμοῦ γλωσσολόγος, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα, παρὰ τὴν ὁμολογουμένην ἐπιστημονικὴν ἀξίαν τοῦ ἀνδρός, καταντᾷ

νὰ προφέρῃ κανεὶς μετὰ τινος διαταγῆς ἐντὸς τοῦ περιβόλου τούτου. Ὁ κ. Ψυχάρης συμφωνεῖ μετὰ τοῦ κ. Χατζιδάκη, ἀλλ' ἄμειρος ἐπαρκούς καὶ γνησίου ἑλληνικοῦ γλωσσικοῦ αἰσθητικῆς παρυσίου ἐπὶ τοσοῦτον ἐκ τοῦ ὀρθολογισμοῦ καὶ τοῦ δογματισμοῦ, ὥστε νὰ ἀποβῇ ἡ ἐπίδρασις του ὀλεθρία καὶ ἐξαμβλωματικὴ διὰ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Ὁ κ. Βενιζέλος ἔθιξε κατόπιν τὸ ζήτημα τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς γλώσσης παρὰ τοῦ κ. Μιστριώτου, κατὰ τοῦ ὁποίου ἐξεφράσθη αὐστηρότητα, ἐξηγήσας ὅτι ἐπεξίτη οὗτος δι' αὐτοῦ νὰ πολεμήσῃ τοὺς γλωσσικούς ἀντιπάλους του κ. κ. Χατζιδάκη, Πολίτην καὶ Λάμπρον. Εἰς τὰς ἐνεργείας του δὲ ταύτας ἀπέδωκε τὰ Ὁρεστειακά, διαστείλας αὐτὰ ἀπὸ τὰ εὐαγγελιακά, τὰ ὁποῖα, εἶπε, προεκλήθησαν ἐκ τῆς αὐθορμῆς τοῦ ἐξεγέρσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ὑπὲρ τῆς γλώσσης τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἐθίξεν ἐπίσης καὶ τὸ ζήτημα τῆς παρὰ τῶν παλαιῶν κοιμμάτων ἐκμεταλλεύσεως τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος, τὸ ὁποῖον ἐχρωματίσθη καὶ ὡς θρησκευτικόν, καὶ ἐτόνισε τὴν ἀνάγκην τῆς εἰσαγωγῆς διατάξεως εἰς τὸ Σύνταγμα περὶ τοῦ ἀμεταφράστου τῶν Γραφῶν πρὸς κατευνασμοῦν τῆς ἐξεγέρσεως τῆς Κοινῆς Γνώμης.

Ὡς πρὸς τὴν ἐπίσημον γλῶσσαν τοῦ Κράτους, ἐτόνισεν ὅτι, κατὰ τὴν ἀτομικὴν τὴν γνώμην, αὕτη δὲν ἔπρεπε νὰ καθορισθῇ διὰ διατάξεως συνταγματικῆς, διότι οἱ μεταγενέστεροι δὲν θὰ ἐσχηματίζαν βεβαίως ἰδέαν κολεκτικὴν περὶ τῶν σημερινῶν νομοθετῶν· ἀλλ' ἂν ἡ Βουλὴ ἔκρινε τοῦτο ἀναγκαῖον, δὲν θὰ εἶχεν αὐτὸς ἀντίρρησην.

Καί, τονίσας τὴν ἀνάγκην τῆς ἀποσοβήσεως τῆς χαλαρώσεως τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων, ὅπως ἀχθῇ εἰς αἴσιον πέρας τὸ ἀναληφθὲν παρ' αὐτοῦ μέγα ἔργον, ἐτελείωσε τὴν ἀγόρευσίν του ἐν μέσῳ τῶν χειροκροτημάτων ὁλοκλήρου τῆς Βουλῆς καὶ τῶν θεωρητῶν.

Ἡ Βουλὴ, μετὰ τινα ἀποδείξεις ἐπιθέσεως κατὰ τῆς Κυβερνήσεως ἐκ μέρους τοῦ κ. Πώπ, ἐψήφισε τὴν προσθήκην εἰς τὸ α' ἀρθρον τοῦ Συντάγματος τοῦ ἐξῆς ἐδαφίου:

«Ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ Κράτους εἶνε ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποίαν συντάσσονται τὸ Πολίτευμα καὶ τῆς Ἑλληνικῆς νομοθεσίας τὰ κείμενα. Πᾶσα πρὸς παραφθορὰν ταύτης ἐπέμβασις ἀπαγορεύεται».

Εἰς δὲ τὸ 2ον ἀρθρον τοῦ Συντάγματος προσετέθη τὸ ἐξῆς ἐδάφιον:

«Τὸ κείμενον τῶν Ἀγίων Γραφῶν τηρεῖται ἀναλλοίωτον· ἡ εἰς ἄλλον γλωσσικὸν τύπον ἀπόδοσις τούτου ἄνευ τῆς προηγουμένης ἐγκρίσεως τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἀπαγορεύεται ἀπολύτως».

Η «Νέα Σιών» μᾶς δίδει λεπτομερείας πολὺ ἐνδιαφερούσας διὰ τὸ μέγα νοσοκομεῖον τὸ ἱδρυθέν ἐπὶ τοῦ Ὄρους τῶν Ἑλαιῶν. Τὸ πάμμεγα τοῦτο οἰκοδόμημα ἐκτίσθη ἀναλώμασι τῶν διαμαρτυρουμένων Γερμανῶν ἐπὶ τοποθεσίας, ὑποδειχθείσης παρὰ τῆς Αὐτοκρατορίας τῆς Γερμανίας κατὰ τὴν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἔλευσιν αὐτῆς (1898). Ἡ τοποθεσία εἶνε γραφικωτάτη. Ἀφ' ἐνός μὲν φαίνεται ἅπασα ἡ Ἱερουσαλὴμ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἔρημος τῆς Ἰουδαίας, ἡ κοιλὰς τοῦ Ἰορδάνου καὶ ἡ Ἀσφαλιτὶς λίμνη. Τὸ οἰκοδόμημα φέρει τὸ ὄνομα τῆς Αὐτοκρατορίας Αὐγούστας Βικτωρίας, μέλλει δὲ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς θεραπευτήριον τῶν ἐν ἀναρρώσει εὐρισκομένων. Ἐν τῷ κέντρῳ αὐτοῦ εὐρίσκεται μεγάλη αὐλὴ, ἐν ἣ ὁράται τὸ ἀγαλμα τοῦ νῦν αὐτοκράτορος ἐν στολῇ ἱππότη τοῦ τάγματος τῶν Ἰωαννιτῶν, μετὰ ὥραιας ἐκκλησίας βυζαντινοῦ στυλ, ἧς ἡ ἀψὶς εἶνε κεκοσμημένη μετ' ἐπικαλύμματος πλουσιοῦ μαρμάρου καὶ μωσαϊκῶν. Ἐγγὺς δὲ ὑπάρχει πύργος, ἔχων ὑπὲρ τὰ 50 μέτρα ὕψος καὶ περιλαμβά-

νων τέσσαρας μεγάλους κώδωνας, ὧν ὁ μείζων ζυγίζει περὶ τὰ 5500 χιλιόγραμμα καὶ ἔχει δύο μέτρων διάμετρον. Τὰ ἐγκαίνια δ' αὐτοῦ ἐγένοντο τέλη Μαρτίου τοῦ ἔτους τούτου ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ δευτεροτόκου υἱοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος· Ἐἰτελ Φρειδερίκου καὶ τῶν πριγγῶν Γεωργίου καὶ Κορράδου τῆς Βαυαρίας. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ ταύτῃ ὁ αὐτοκράτωρ ἱδρυσεν νέον παράσημον τὸν «Σταυρὸν τοῦ Ὄρους τῶν Ἑλαιῶν», περιλαμβάνον τὸν ἀρχαῖον σταυρὸν τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἐν ᾧ ἐξέχει ὁ σταυρὸς τῶν ἱπποτῶν τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου.

Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ οἰκοδομήματος τούτου ἐπισκέπτεται τις τὴν Δευτέραν καὶ Πέμπτην, ἀπὸ τῆς 4 ὥρ. μ. μ. μέχρι τῆς 6, τὴν Τρίτην καὶ Παρασκευὴν ἀπὸ τῆς 9 1/2 π. μ. μέχρι τῆς 11 1/2. Τὴν Τρίτην καὶ Κυριακὴν ἐκάστου μηνὸς ἀπὸ τῆς 4 ὥρ. μ. μ. μέχρι τῆς 6. Ὅσοι ἔλθουσιν κατὰ τὰς ὁρισμένας ταύτας ὥρας πληρώνουσι 50 ἐκ. τοῦ φράγκου καὶ 50 ἐκ. ἑτέρα, ἐὰν θέλωσι νὰ ἀνέλθωσιν ἐπὶ τοῦ πύργου. Κατὰ τὰς λοιπὰς δ' ὥρας μόνῃ ἡ διευθύνουσα καλογραία δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐπίσκεψιν, ἀλλὰ ἐπὶ πληρωμῇ 1 1/2 φρ. καὶ 50 ἐκ. διὰ τὴν ἀνάβασιν τοῦ πύργου.

Τὸ οἰκόπεδον, ἐφ' οὗ ἐκτίσθη τὸ θεραπευτήριον τοῦτο, σύγκειται ἐξ 140,000 πήχεων τετραγωνικῶν (περὶ τὰ 91, 200 μέτρα τετραγωνικά), ἀπέναντι δὲ ἠγοράσθη ἐπ' ἴσης 60,000 πήχεων τετραγωνικῶν (33,600 μέτρα τετραγωνικά) οἰκόπεδον ἀντὶ τοῦ ποσοῦ τῶν 250,000 φράγκων. Οἱ ἔρανοι δὲ ἀνήλθον εἰς τὸ ποσὸν 3 ἐκατ. μαρκῶν, ἥτοι 3,750,000 φράγκων. Διάσκημος δὲ ἀρχιτέκτων τοῦ Βερολίνου ἐνετάλη, ἵνα καταστρώσῃ τὸ σχεδιογράφημα τοῦ θεραπευτηρίου. Ἡ κυρία πρόσοψις αὐτοῦ εἶνε ἐστραμμένη πρὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ. Ἡ δὲ ἐπιτροπὴ ἡ σχηματισθεῖσα ἐπὶ τῇ οἰκοδομῇ αὐτοῦ, ἧς πρόεδρος ἦν ὁ βαρὼν Von Mirbach, θαλαμηπόλος τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Γερμανίας, ἔφερε τὸ ὄνομα: «Ἐπιτροπὴ τοῦ οἰκοπέδου τοῦ ὄρους τῶν Ἑλαιῶν τῆς αὐτοκρατορίας Βικτωρίας Αὐγούστας». Γερμανὸς δὲ ἀρχιτέκτων μηχανικὸς ἐκ Κάϊφας, ὁ Schumacher, ἀνέλαβε νὰ ἐκτελέσῃ τὸ σχεδιογράφημα τοῦ ἀρχιτέκτονος τοῦ Βερολίνου ἀντὶ τοῦ ποσοῦ τῶν 1,260,000 φράγκων.

Εἰς τὸ γερμανικὸν περιοδικὸν «Das Heilige Land» ὁ διευθυντὴς τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις νεωστὶ ἱδρυθέντος ξενωνος τοῦ Ἀγίου Παύλου Schmitz ἀνακοινεῖ ὅτι παρὰ τὴν λίμνην Γενισαρέτ (ἐν τῇ Tabgha) ἀνεκαλύφθη ἐσχάτως ζῶντι ἀγγύστον μέχρι τοῦδε εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον. Ἐν τινι λίμνῃ, ἧτις ἀπὸ τῶν ἐπιστημονικῶν ἡδὴ χρόνων ἐχρησιμοποιεῖτο διὰ θερμὰ λουτρά παρητηρήθησαν μεταξύ μικρῶν ἰχθύων, ὧν ὀραιοτέρους σὺν δαμῶν ἀνεύρισκει τις, λευκοὶ τινες καρκίνοι ἐν ἐλαχίστοις ἀντιτύποις, οἵτινες κατὰ τοὺς εἰδικούς ἀνέκουν εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν λευκῶν καρκίνων ἡ μᾶλλον εἰς νέαν οἰκογένειαν δυναμένην νὰ κληθῇ «τυφλόκαρις». Κατὰ τὸν W. J. Calman καθηγητὴν, ἐν τῷ Βρετανικῷ μουσεῖῳ, εἰς ὃ ἐξεπίτηδες ἀπεστάλησαν, ἐξετάσαντα αὐτὰ, τὰ ζῶα ταῦτα εἰσι παντάπασι τυφλά. Ἡ ἰδιότης δ' αὐτῇ, ὡς καὶ τὸ χιόνόλευκον χρώμα τῶν ἀγούσιν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ζῶσιν ἐν ὑπογείῳ συναναγωγῇ τοῦ ὕδατος.

Περίεργος εἶναι κατὰ τὸν καθηγητὴν Lortet καὶ ὁ βίος τῶν τοιούτων, ὧν παρόμοια εὐρέθησαν καὶ ἐν Chromis Simonis. Τὰ εὐρεθέντα, γράφει οὗτος, ἐνταῦθα ἔχουσι τὸ μέγεθος τῶν κεράτων Νο 4 καὶ βαθὺ πρᾶσιν χρώμα. Ὁ θῆλος καρκίνος κατασκευάζεται μετὰ τῶν ριζῶν καὶ τῆς ἰλὸς κοίλωμα, ἐν ᾧ γεννᾷ περὶ τὰ 100-200 φά. Μετὰ τοῦτο ἐπὶ χρόνον τινὰ παραμένει εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς θέσεως. Ὁ ἄρρην τότε φαίνεται ὡς κύριος αὐτῶν ἐπαιωρούμενος ἐπὶ τῆς μάζης πιθανῶς, ἵνα ζωογονήσῃ αὐτὰ. Ὀλίγον χρόνον μετὰ τοῦτο λαμβάνει οὗτος τὴν μάζαν φὸν πρὸς φὸν ἐν τῷ

στόματι αὐτοῦ καὶ ἐπὶ ἱκανὸν διατηρεῖ ἐν ταῖς κοιλότησι τοῦ στόματος. Καὶ τινα μὲν ἐξερχόμενα ἀπὸλλυνται, τᾶλλα ὁμως εἰσὶν ὁμοῦ συνηνωμένα. Ἐν ἀγωνίᾳ θανάτου ἀφήσιν εἴτα μέρος αὐτῶν νὰ ἐξέλθῃ, διὰ τοῦ τρόπου δὲ τούτου ὑφίσταται ἡ μάζα ὅλας τὰς ἐξελίξεις τῆς. Τὰ νεογὰ ἐξελισσόμενα οὕτω καὶ ἀναπτυσσόμενα ἀρχονται νὰ αἰσθάνονται ἐναντὶ στενοχωρούμενα ἐν ταῖς κοιλότησι τοῦ στόματος. Τὸ στόμα τότε ἀρχίζει νὰ ἐκτείνῃ τὴν μάζαν πρὸς τὰ ἔξω. ὥστε δὲν δύναται πλέον νὰ κλείσῃ αὐτὴν, τὸ δὲ ζῶον λαμβάνει ἀξιοθέατον βλέμμα.

Νεογὰ τινα ζητοῦσι θέσιν ἐν ταῖς σιαγόσιν, ἕτερα μόνου συνηνωμένα τὴν κεφαλὴν καὶ πρῶτον μὲν ἀφήνουν τὸ μέρος τοῦτο, ἐπιμηκύνοντα δ' ἐναντὶ ἀποχωροῦσι.

Τὸ παραδόξον εἶναι πῶς ὁ ἄρρην δύναται νὰ τρέφῃται ἐπὶ ἐβδομάδας μετὰ 200 φῶν εἰς τὸ στόμα του, χωρὶς νὰ τὰ καταστρέψῃ.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΝΕΑ

12 Φεβρουαρίου. — Εἰς τὴν Βουλὴν ὑπεβλήθησαν διατάξεις περιοριστικαί τῆς ἐλευθερίας τοῦ τύπου. — Τὴν προσεχὴ Δευτέραν πρόκειται νὰ διεξαχθῇ συζήτης ἐν τῇ Βουλῇ διὰ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα. — Καὶ ἄλλος φόνος Ἑλλήνων στρατιωτῶν εἰς τὴν ἑλληνοτουρκικὴν μεθόριον. — Μετακαλοῦνται προσεχῶς οἱ Ἀγγολοὶ ὁργανωταὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ. — Ἐνεκρίθη παρὰ τῆς βουλγαρικῆς βουλῆς τὸ κείμενον τῆς τουρκοβουλγαρικῆς ἐμπορικῆς συμβάσεως.

13 Φεβρουαρίου. — Ἀνωμαλίαι εἰς τὰ πολιτικά τῆς Κρήτης, ὁ λαὸς ζητεῖ σύντονα μέτρα ἀμύνης, ἀπειλεῖται παραιτήσις ὑπουργῶν. — Ἡ Τουρκία ὑπέγραψε συμβόλαιον κατασκευῆς εἰς τὰ ἀγγλικά ναυπηγεῖα δύο θωρηκτῶν συστήματος Ντρήντον.

14 Φεβρουαρίου. — Τὸ χθὲς συγκροτηθὲν συλλαλητήριον ἐν Κρήτῃ περὶ ἐντονωτέρας παρασκευῆς ὑπῆρξεν ὀλιγόριθμον. — Ὑπέβαλε τὴν παραίτησίν του ὁ ἐπὶ τῶν ἑσωτερικῶν σύμβουλος Πλουμιδάκης. — Ὑπὸ τῆς βουλγαρικῆς βουλῆς ἐψηφίσθη ἡ παραπομπὴ εἰς δίκην τῶν πρώην Σταμπολφωρικῶν ὑπουργῶν κατηγορουμένων ἐπὶ καταχρήσεσι.

15 Φεβρουαρίου. — Ἡρᾶντο συνεννοήσεις μετὰξὺ ἑλληνικῆς καὶ τουρκικῆς κυβερνήσεως διὰ τὴν ἀπὸ κοινού ληψιν μέτρων, παρεμποδίζοντων ἐνδεχόμενα ἐν τῷ μέλλοντι δυσάρεστα ἐπεισόδια εἰς τὴν μεθόριον. — Οἱ δικηγορικοὶ σύλλογοι τοῦ Κράτους ἐξακούουσι διαμαρτυρούμενοι διὰ τὰ ὑποβληθέντα δικαστικά νομοσχέδια. — Ἡ συζήτης τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος ἀνεβλήθη. — Ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις ὑπέβαλεν ἐπισήμως τὴν παραίτησίν τῆς. — Ἐν τῇ τουρκικῇ βουλῇ διεξήχθη συζήτης, καθ' ἣν πολλοὶ βουλευταὶ ἐπετέθησαν κατὰ τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως, ὡς ἐκ' τούτου θεωρεῖται ἐπιτακτικὴ ἡ παραίτησις τοῦ Μεγάλου Βεζύρου Χακί πασά.

16 Φεβρουαρίου. — Ὁ κ. Βενιζέλος ποιῶν τὰς χθεσινὰς δηλώσεις του εἰς τὴν Βουλὴν μετὰξὺ ἄλλων εἶπεν ὅτι ἡ κυβέρνησις εἶναι ἀποφασισμένη νὰ συνταύσι τὴν τύχην τῆς μετ' ὁρισμένων διατάξεων τοῦ Συντάγματος ἐπὶ τῶν ἀναθεωρητέων διατάξεων τοῦ Συντάγματος. — Σήμερον ὑποβάλλεται εἰς τὴν Βουλὴν ὁ προϋπολογισμὸς ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ὑπουργῶν κ. Κορομηλά. — Νέα συμπλοκὴ προκληθεῖσα ὑπὸ τῶν Τούρκων ἔλαβε χώραν παρὰ τὰ σύνορα, καθ' ἣν ἐφονεύθησαν δύο Τούρκοι στρατιῶται.

17 Φεβρουαρίου. — Ἀηδὴς θόρυβος καὶ δημοκρατία διὰ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα εἰς τὰ λαϊκά φύλλα τῆς πρωτευούσης. — Ὑπεβλήθη χθὲς εἰς τὴν Βουλὴν ὁ προϋπολογισμὸς τῆς Κυβερνήσεως, κρινόμενος ὑπὸ τῶν ἀνεξαρτήτων φύλων ὡς εἰλικρινῆς καὶ μὴ ἐπιβαρυντι-

κός τῶν πτωχοτέρων τάξεων· τὰ νέα δι' αὐτοῦ ἐπιβαλ-
λόμενα φορολογικὰ νομοσχέδια εἶνε συμπληρωματικὸς
φόρος ἐπὶ τοῦ εισοδήματος καὶ φόρος ἐπὶ τῆς ἀνω-
τῶν 15 κοιλῶν παραγωγῆς τῶν σπειρομένων γαιῶν,
ἀφ' ἑτέρου ὑποβάλλονται ὡς ἀντιστάκω νομοσχέδια,
καταργοῦντα τὸν φόρον τῶν ἀμπέλων, τῶν ἀροτριῶν-
των κτηνῶν, τῶν περιβολίων καὶ περὶ παρατάσεως
πληρωμῶν τῶν καθυστερουμένων. — Αἱ Δυνάμεις
ἐποίησαν συστάσεις εἰς τὴν Πύλιν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν
Κυβέρνησιν πρὸς ἀποφυγὴν ἐπαναλήψεως τῶν ἐν τοῖς
συνόροις λυπηρῶν ἐπεισοδίων. — Ὁ Βασιλεὺς θὰ με-
ταβῇ εἰς Ρώμην τὸν προσεχῆ Μάιον πιθανῶς συνο-
δεύμενος καὶ ἀπὸ τὸν κ. Βενιζέλον. — Ἡ Τουρκία
προσέπαθον νὰ ματαιώσῃ τὴν ἐκδρομὴν τῶν Βουλγά-
ρων φοιτητῶν εἰς Ἑλλάδα. — Διαφεύδεται εἰδήσεις
συνοικεσίου μεταξὺ τοῦ Ρουμανικοῦ καὶ Ἑλληνικοῦ
Βασιλικοῦ Οἴκου. — Ὁ Τούρκος διάδοχος θὰ μεταβῇ
τὴν προσεχῇ ἀνοίξιν εἰς Τουρίνον καὶ Λονδίον.

18 Φεβρ. — Αἱ ἰταλικαὶ ἐφημερίδες σχολιάζον ἐννοϊ-
κῶς τὰς προχθεσινὰς δηλώσεις τοῦ Πρωθυπουργοῦ
ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ τοῦ οικονομικοῦ μέλλον-
τος τῆς Ἑλλάδος. — Οἱ Τούρκοι ζητοῦσι τὰ πτώματα
τῶν δύο τελευταίως φονευθέντων Τούρκων στρατιω-
τῶν ἰσχυρίζονται ὅτι ταῦτα ὑπέστησαν ἀκρωτηρια-
σμούς παρὰ τῶν ἡμετέρων. — Διακοπὴ τῶν ἐργασιῶν
τῆς Βουλῆς χάριν τῶν ἐορτῶν. — Ἐν τῇ τουρκικῇ βουλῇ
ἐπετέθησαν κατὰ τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως διὰ τὴν
ἀδρανῆ αὐτῆς πολιτικὴν εἰς τὸ Κρητικὸν ζήτημα. —
Κατηργήθη τὸ νέον γαλλικὸν ὑπουργεῖον ὑπὸ τὸν
Μονίς, τοῦ κ. Δελκασὲ ἀναλαβόντος τὸ ὑπουργεῖον
τῶν Ναυτικῶν.

19 Φεβρ. — Ἡ ἐξάπλωσις τῆς μηνιγγίτιδος ἐδῶ καὶ
εἰς τὰς ἐπαρχίας ἐξακολουθεῖ εἰσέτι νὰ εἶναι λίαν
σοβρὰ. — Ἑλληνικὴ καὶ τουρκικὴ ἐπιτροπὴ καταφθά-
σασα εἰς τὰ σύνορα προέβη εἰς ἀνακρίσεις διὰ τὰ
τελευταῖα γεγονότα καὶ συνεσκέφθη διὰ τὴν λήψιν
μέτρων, παρεμποδίζοντων τὴν ἐπαναλήψιν αὐτῶν. — Οἱ
Βούλγαροι φοιτηταί, οἵτινες θὰ ἐπισκεφθῶν προσε-
χῶς τὴν Ἑλλάδα, ἀνέρχονται εἰς 150.

20 Φεβρ. — Αἱ τουρκικαὶ ἀρχαὶ ἐνεργοῦν ὑπὲρ τῆς
ῥουμανικῆς προπαγάνδας ἐν Μακεδονίᾳ. — Νέας ἐπι-
σκέψεις ἔκαμαν οἱ πρεσβευταὶ τῶν Δυνάμεων ἐν Κων-
σταντινουπόλει εἰς τὸν Οἰκουμένικόν Πατριάρχην. —
Ἀνακοινωθὲν τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως πρὸς τὸν
ἐρωπαῖκον τύπον διαφεύδει ὡς ἐντελὼς ἀνυποστά-
τους τὰς πληροφορίας τοῦ ἀνακοινωθέντος τῆς ἐν Βε-
ρολίνῳ τουρκικῆς πρεσβείας, καθ' ἃ παρεσύρθησαν
διὰ δόλου εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος Τούρκοι στρατιῶ-
ται καὶ ἐφονεύθησαν καὶ ἠκρωτηριάσθησαν.

21 Φεβρ. — Ζωηρὸν ἐπείσοδιον ἐγένετο ἐν τῇ τουρκικῇ
βουλῇ, καθ' ἃ ὁ Μέγας βεζύρης ἐκτύπησεν εἰς τὸ πρό-
σωπον τὸν Ἀλβανὸν βουλευτὴν Ἰσμαὴλ Κεμάλ βέην,
πρᾶγμα τὸ ὁποῖον προκάλεσε μέγαν ἐρεθισμόν με-
ταξὺ τῶν Ἀλβανῶν Κωνσταντινουπόλεως.

22 Φεβρ. — Παρεδόθησαν εἰς τὴν Τουρκικὴν ἐπι-
τροπὴν τὰ ζητούμενα σώματα τῶν φονευθέντων δύο
Τούρκων στρατιωτῶν, καὶ γενομένης νεκροφασίας ἐπ'
αὐτῶν ἀπεδείχθη ὅτι οὐδεμίαν ἔφερον κάκωσιν ἢ
ἀκρωτηριασμόν.

23 Φεβρ. — Ὁ βασιλεὺς ἠρνήθη νὰ ὑπογράψῃ τὴν
παρασημοφορίαν τῶν λογίων. — Σήμερον ἐπαναλαμ-
βάνονται αἱ διακοπταὶ ἐργασίαι τῆς Βουλῆς. — Νέα
πολύωρος συμπλοκὴ εἰς τὰ σύνορα, καθ' ἣν ἐφονεύθη-
σαν τρεῖς Τούρκοι στρατιῶται.

25 Φεβρ. — Ταραχαὶ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διὰ τὸ
γλωσσικὸν ζήτημα οἱ φοιτηταὶ ἀποδοκίμασαν τὸν κ.
Παλαμᾶν.

26 Φεβρ. — Ἡρξάτο σήμερον ἐν τῇ βουλῇ ἡ συζή-
τησις τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος· τὰς ἀγορεύσεις τῶν
ζητόρων διακρίνει φυσικὰ ἄγνοια τελεία τῶν πραγμά-
των, ἐμπάθεια καὶ δημοκοπία.

28 Φεβρ. — Ἡ πρωτεύουσα σήμερον ἀναδίδει τὰς
φωνὰς τῆς πρὸ ἐξακοσίων ἐτῶν ζωῆς τοῦ Βυζαντίου,
τὸ ὁποῖον ζῇ πλέον αὐτούσιον καὶ πάλλεται ἀναμεινύ-
μας· ὁ λαὸς συζητεῖ μὲ πάθος εἰς τὰς ἀγνίας καὶ εἰς
τὰς πλατείας, εἰς τὰς γωνίας τῶν δρόμων καὶ εἰς τὰ
καφενεῖα, παντοῦ διὰ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα κεκηρυγ-
μένος ὑπὲρ τῆς γλώσσης τῶν προγόνων· θορυβῶδες
καὶ πολυπληθὲς συλλαλητήριον διὰ τὸν αὐτὸν λόγον
ἐγένετο σήμερον.

Ἀς σημειωθῇ εἰς τὴν ἡμέραν αὐτὴν, ἡ ὁποία θέλει
βαρύνῃ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, μί-
α ἀπὸ τὰς μεγάλας καὶ χρονίας συμφοράς, αἵτινες ἐπλη-
ξαν αὐτήν. Μετὰ ἀγόρευσιν τοῦ προέδρου τῆς κυβερ-
νήσεως κ. Βενιζέλου ἐτέθησαν ἐν τῷ συντάγματι δια-
τάξεις, ἀνακόπτουσαι πᾶσαν πλέον ἐκπαιδευτικὴν πρό-
οδον τοῦ ἔθνους ἴσως ἐπὶ ἑκατοντάδα ἐτῶν, ἐπιβάλ-
λουσαι βαρὺν δεσμόν εἰς τὸ καὶ ἄνευ αὐτῶν ἀσθενικὸν
ἑλληνικὸν πνεῦμα καὶ στιγματίζουσαι τὴν παρούσαν
γενεάν διὰ παντός. Καὶ οὕτω προστίθεται καὶ τοῦτο
εἰς τὴν ἀτελείωτον σειρὰν τῶν λοιπῶν θλιβερῶν φαι-
νομένων διὰ τὰ ἀποδειχθῆ σαφῶς ὅτι ἡ ἡμετέρα φυλὴ
εἶναι ἐκ τῶν γηρασμένων λαῶν, ὅτι δὲν δύναται νὰ
προσοικειωθῇ ἰδέας ζωογόνους καὶ ὅτι εἶναι περρωμέ-
νον νὰ παρουσιάσῃ τὸ θέαμα μιᾶς μικρᾶς Κίνας ἐν τῇ
ἐγγυς Ἀνατολῇ.

ΑΒΓ.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἡλύσια, μηνιαία ἐπιθεώρησις ἐκδιδομένη ἐν Πει-
ραιεῖ. Τὸ Α' τεύχος Φεβρουαρίου 1911.

Χιακὰ Χρονικά, ἐτήσιον δημοσίευμα, ἐκδιδομένη
ἐπιμελείᾳ Κωνστ. Ἀμάντου. Τεύχος Α', Ἀθῆναι 1911.
Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου.

Ὁ Ἑκπαιδευτικὸς Ὀμιλος καὶ οἱ κίνδυνοι τῆς
καθαρευούσης, ὑπὸ Εὐθ. Γ. Μπουτῶνα, πρώην γυ-
μνασιάρχου. Ἀθῆναι, τυπογρ. Π. Α. Πετράκου.

Ἡροδότου Μοῦσαι, μετάφρασις Α. Γ. Σκαλίδου.
Τόμος Α' Κλειῶ. Εὐτέρη. Ἀθῆναι, Βιβλιοθ. Ἀρχαίων
Συγγραφέων Γ. Φέξη, δρ. 3.

Εὐριπίδου Ἀνδρομάχη, μετάφρασις Γ. Τσοκοπού-
λου. Ἀθῆναι, Βιβλιοθ. Ἀρχ. Συγγραφέων Γ. Φέξη,
δραχ. 1,50.

Ἀριστοτέλους Ἠθικὰ Νικομάχεια, μετάφρ. Κυρ.
Ζήμπα. Ἀθῆναι, Βιβλιοθ. Ἀρχ. Συγγραφ. Γ. Φέξη,
δραχ. 5.

Ἀριστοφάνους Νεφέλαι, μετάφρ. Π. Δημητράκο-
πουλου. Ἀθῆναι, Βιβλιοθ. Ἀρχ. Ἑλλ. Συγγρ. Γ. Φέξη,
δραχ. 2.

Ἡ Νέα Ζωή, Λέοντος Τολστόη, μετάφρ. Σ. Γ.
Φραγκοπούλου. Ἀθῆναι. Ἐκδοτ. οἶκος Γ. Φέξη, δρ. 2,50.

Antigone Victorieuse, par Josè Hennelice. E. Son-
sot & Co Paris, fr. 3,50.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 50,000,000 — ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΔΡ. 10,480,000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Διευθυνσις τηλεγραφική
« Ἀθηναϊκή »

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ :

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ : Ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις, Σύρῳ, Καλάμαις, Τριπόλει, Βόλῳ καὶ Λαρίσση.
ΕΝ ΚΡΗΤῃ : Ἐν Χανίοις, Ἡρακλείῳ καὶ Ρεθύμνῳ.
ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑ : Ἐν Κων/πόλει (Ὑ/μα ἐν Γαλατᾷ μετὰ Πρακτορείου ἐν Σταμπούλ), Σαμψοῦντι,
Τραπεζοῦντι, Κερασσοῦντι, Σμύρῃ, Χίῳ, Διμένι Βαθέος (Σάμου), Μερσίνη,
Ἀδάνοις, Θεσσαλονικῇ, Σέρραϊς, Καβάλλα, Ξάνθῃ καὶ Ἰωαννίνοις.
ΕΝ ΑΙΓΥΠΤῳ : Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, (μετὰ παραστήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Midan), Καῖρῳ, (μετὰ
παραστήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Mousky), Ζαγαζικίῳ καὶ Μανσούρα.
ΕΝ ΛΟΝΔΙΝῳ (N° 22 Fenchurch Street), ΕΝ ΛΕΜΙΣΣῳ (Κύπρον) καὶ ἐν ΧΑΡΤΟΥΜ (Σουδάν).

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ 31 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1911

Διαθέσιμα :

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

Ἐν τῷ Ταμείῳ καὶ παρ' ἐγγχωρίοις Τραπεζαῖς Δρ. 13,068,868.56
Παρὰ Τραπεζ. ἐν Εὐρώπῃ καὶ Σ/ματα ἐν χαρτοφυλακίῳ 23,394,880.66 Δρ. 36,463,749.22
Προεξοφλήσεις καὶ Προκαταβολαὶ Ε/γραμμάτων 32,244,607.69

Ἡγγυημένοι λογαριασμοί :

ἐπὶ ἐνεχύρῳ χρεωγράφων 59,775,436.72
δι' ἔμπορ. καὶ ἄλλων ἐγγυήσεων 62,811,803.92 Δρ. 133,181,500.95
ἐπὶ ὑποθήκῃ ἀκινήτων 10,594,260.31

Τρέχοντες λ/σμοὶ χρεωστικοὶ 29,512,302.98
Ὁμολογία Ἐθνικῶν Δανείων, Λιμενικῶν Ταμείων καὶ Ἀνονύμων Ἐταιριῶν 15,904,353.19
Χρεώγραφα καὶ τοκομερίδια 10,008,450.44
Συμμετοχαὶ εἰς ἐπιχειρήσεις 2,398,665.—
Υποκαταστήματα 807,532.20
Κτήματα Τραπεζῆς 4,777,355.79
Ἐγκαταστάσεις, ἐπιπλα, χρηματοκιβώτια κτλ. 993,486.01
Δρ. 266,292,003.47

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Κεφάλαιον Ἐταιρικόν Δρ. 50,000,000.—
Κεφάλαιον τακτικὸν Ἀποθεματικόν 5,480,000.—
Ἀποθεματικὸν Προγούας 5,000,000.—
Καταθέσεις ὄψεως Δρ. 49,994,729.85
προθεσμίας 44,976,034.11 Δρ. 133,694,235.37
πολυτεῖς καὶ μὲ προειδοποίησιν 23,506,576.35
15,216,895.06
Ταμειυτήριον 18,109,966.44
Τρέχοντες λ/σμοὶ πιστωτικοὶ 39,491,201.18
Ἐξωτερικοὶ λ/σμοὶ 14,516,600.48
Προσωρινοὶ λ/σμοὶ καὶ διάφορα Δρ. 266,292,003.47

Ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς
Ζ. Κ. ΜΑΤΣΑΣ

Ὁ Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς
Φ. Η. ΟΚΟΝΟΜΟΥ

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐκτελεῖ Προεξοφλήσεις, Εἰσπράξεις γραμματίων, Προκαταβολὰς ἐπὶ χρεωγράφων καὶ
ἔμπορευμάτων, Ἀνοίγει τρεχομένους λ/σμούς ἡγγυημένους καὶ ἐν γένει ἀναδέχεται τὴν ἐκτέλεσιν πάσης τραπε-
ζικῆς καὶ ἐμπορικῆς ἐπιχειρήσεως ὑπὸ συμφερωτάτους ὅρους, Δέχεται χρεώγραφα πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστων
δικαιωμάτων, Ἐνοικιάζει χρηματοκιβώτια εἰς ἰδιώτας, Δέχεται καταθέσεις χρημάτων εἰς χρυσὸν καὶ τραπεζογραμ-
μάτια πληρώνουσα τόκον :

3 % εἰς πρώτην ζήτησιν
3 1/2 % διὰ καταθέσεις ἕξ μηνῶν
4 % » » ἐνὸς ἔτους
5 % » » δύο ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα.

Διὰ τὰς εἰς τὸ Ταμειυτήριόν της, λειτουργοῦν καθ' ἐκάστην, καταθέσεις ὡς καὶ διὰ τὰς χάριν ἀγαθοερ-
γῶν σκοπῶν, πληρῶναι τόκον 4 %.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ

Εκδομένη υπό την διεύθυνσιν του Δρος Ι. ΖΕΡΒΟΥ

E. Haeckel

Μετ. Α. Φαρμακοπούλου

Η καταγωγή του ανθρώπου

Εμβριθής έρμηνευτής και εκλαϊκευτής της Δαρβινίου θεωρίας της εξέλιξης ο Χαϊκελ εξετάζει εις τὸ βιβλίον του τοῦτο καὶ ἀναλύει τὰ τῆς εξέλιξεως τοῦ ζωικοῦ βασιλείου μέχρι τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοὺς σταθμοὺς τῆς προόδου αὐτοῦ μέχρι τοῦ σημερινοῦ τύπου. Δρ. 2.—

J. Loubhock

Μετ. Θ. Φλωρε

Πῶς νὰ ζήτε

Εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ χρησιμότερα καὶ τεχνιότερα σοβαρὰ βιβλία διὰ κάθε ἀναγνώστην. Ἀφηγηματικόν, μεστὸν ὠφελίμων γνώμων φιλοσοφικῶν καὶ ἐμπειρικῶν, με ἀνέκδοτα καὶ με συμπερασματικὴν σκέψιν ἀπληροσπένον, ἀποτελεῖ πρακτικὸν ὁδηγὸν τῆς χρησιμοποίησεως τῆς ζωῆς. Δρ. 3.—

W. James (Τζέιμς)

Μετ. Ν. Καζαντζάκη

Η θεωρία τῆς συγκινήσεως

Θεμελιώδης ἐνέργεια τοῦ ἀνθρωπίνου ὁργανισμοῦ εἶναι ἡ συγκίνησις, ἥτοι ἀπ' ἐνὸς ἢ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου αἰσθησις καὶ ἀντίληψις καὶ ἀπ' ἐτέρου ἡ ὑποκειμενικὴ διαμόρφωσις καὶ φανέρωσις, ἀπὸ τῶν πλέον στοιχειωδῶν καὶ κοινῶν συγκινήσεων μέχρι τῶν πλέον συνθέτων καὶ τελειωτέρων. Τοιοῦτοτρόπως ἐξετάζων καὶ ἀναλύων τὴν συγκίνησιν ὁ Τζέιμς παρέχει πρωτοτύπως καὶ διαφωτιστικῶς ἰδίαν θεωρίαν φυσιολογικῆς ψυχολογίας. Δρ. 3.—

Fr. Paulhan

Μετ. Χ. Δαγαλέξη

Η ἠθικὴ τῆς εἰρωνείας

Μετὰ φιλοσοφικὴν ἐπισκόπησιν τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων καὶ τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῆς φυσιολογικῆς ψυχολογίας ἐξετάζει τὸ βιβλίον τοῦτο καὶ ἀναλύει τὴν εἰρωνεῖαν ὡς σκέψιν καὶ ὡς ἐκφράσιν καὶ χαρακτηρίζει τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν ἀνῆθικον ὄψιν αὐτῆς εἰς τὰς καθημερινὰς ἐκδηλώσεις καὶ εἰς τὰς καλλιτεχνικὰς καὶ γενικωτέρας μορφὰς αὐτῆς. Δρ. 3.—

X. Dastre

Μετ. Ι. Στρατηγοπούλου

Η ζωὴ καὶ ὁ θάνατος

Ἀπὸ βιολογικῆς καὶ φιλοσοφικῆς ἀπόψεως ἐξετάζεται καὶ ἐξηγεῖται τὸ φαινόμενον τῆς ζωῆς καὶ τὸ ἐναλλάσσειν φαινόμενον τοῦ θανάτου εἰς τὸν ἐνόργανον κόσμον, ἰδίως δὲ εἰς τὸν ἀνθρώπον. Ἡ ἐκθεσις καὶ ἐξέλεξις ὅλων τῶν σχετικῶν θεωριῶν, τὰ κρατήσαντα ἐκαστοτε δόγματα, τὰ δεδομένα τῆς ζωικῆς ἱστορίας, τὰ ἐκ τῆς χημείας καὶ γενικῶς ἐκ τῆς ἐπιστήμης συμπεράσματα παρατίθενται παρὰλληλα μετὰ τὴν παρεχομένην θεμελιώδη δι' ἐπιστημονικῶν τρόπων ἐξήγησιν τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου. Δρ. 4.—

Gast. Danville

Μετ. Χ. Δαγαλέξη

Η ψυχολογία τοῦ ἔρωτος

Ἐπιστημονικὴ ἀλλὰ καὶ ποιητικὰ διατυπωμένη ἐξήγησις τοῦ ἀνθρωπίνου ἔρωτος εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις αὐτοῦ δίδεται διὰ τοῦ ἔργου τοῦτου, ποὺ περιέχει συνάμα ὅτι διὰ τὸν ἔρωτα ἐγνωμάτευσεν ἡ φιλοσοφία, ἡ ποίησις καὶ ἡ ἐπιστήμη ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος μέχρι σήμερον. Συμπέρασμα δὲ προκύπτει ὅτι ὁ ἔρως εἶναι φυσικὴ καὶ ὄχι ἀνώμαλος, ὑπερέτερος καὶ ὄχι ἐκφυλὸς λειτουργία τῆς ζωῆς. Δρ. 3.—

100 Δ. ΑΧ. ΒΙΒΛΙΑ ΑΓΟΡΑΖΕΤΕ ΠΛΗΡΩΝΟΝΤΕΣ ΑΝΑ 5 ΔΡ. ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ
Ζητήσατε Τιμολόγιον Βιβλίων (δωρεάν).

FILTRE CHAMBERLAND

SYSTEME PASTEUR

Le seul autorisé par Pasteur à porter son nom.

Le seul s'opposant à la transmission de la fièvre typhoïde par les eaux d'alimentation.

Représentat Cénéral J. B. RODIER 56 rue Charilaou Tricoupi — ATHÈNES

ΓΝΗΣΙΟΝ ΜΕΛΙ ΥΜΗΤΤΟΥ

ΕΛΑΙΑΙ ΚΑΛΑΜΩΝ

ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ

Σ. Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΑΥΛΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ

ΤΗΣ Α. Β. Υ. ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 40 — ΑΘΗΝΑΙ

Παραγγελλίαι αποστέλλονται με ταχυδρομικὸν δέμα

VÉRITABLE MIEL D'HYMETTE

OLIVES DE CALAMATA

QUALITÉ CHOISIE

S. M. PARAJANNAKIS

FOURNISSEUR DE LA COUR ROYALE

RUE DE STADE 40 — ATHÈNES

Expédition par colis postal

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LIMITED

ΣΥΣΤΑΘΕΙΣΑ ΤΩ 1839

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΝ £ 600.000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Κερκύρα, Κεφαλληνίᾳ, Ζακύνθῳ, Πάτραις, Πειραιεῖ, Τριπόλει, Ναυπλίῳ.

Καταθέσεις. Ἡ Ἰονικὴ Τράπεζα Limited ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1910 μέχρι νεωτέρας εἰδοποιήσεως, δέχεται καταθέσεις εἰς τραπεζογραμμάτια ἐπὶ τόκῳ ὑπὸ τοὺς κάτωθι ὅρους:

3% ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ μέχρι 100.000 Δρ. — 1 1/2% ἐτησίως εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ πέραν τῶν 100.000 Δρ. — 3 1/2% ἐτησίως μετὰ 6 μῆνας μέχρι 2 ἐτῶν. — 4% ἐτησίως μετὰ 2 ἐτῶν μέχρι 4 ἐτῶν. — 4 1/2% ἐτησίως πέραν τῶν 4 ἐτῶν.

Ἡ Τράπεζα δέχεται ἐπίσης καταθέσεις εἰς chèques ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, ὡς ἑξῆς: 3% ἐτησίως εἰς α' ζήτησιν. — 3 1/2% ἐτησίως μετὰ 6 μῆνας μέχρι 2 ἐτῶν. — 4% ἐτησίως μετὰ 2 ἐτῶν μέχρι 4 ἐτῶν. — 4 1/2% ἐτησίως μετὰ 4 ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα.

Αἱ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας καταθέσεις ἀποδίδονται εἰς ὁ εἶδος ἐγένετο ἡ κατάθεσις, παντὸς δικαιώματος χαρτοσήμου ἐπιβαρύνοντος τὸν καταθέτην.

“ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟΝ,”

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΚΑΙ Β' ΒΑΘΜΙΣ

“ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ,”

ΥΠΟ Κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

Διευθυντοῦ τῆς Ἀνωτέρας Πρακτ. Ἐμπορ. Σχολῆς Πειραιῶς

Συνδρομὴ ἐτησίᾳ ἀμφοτέρων προπληρωτέα

Ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ Δραχ. 7

Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ Φρ. χρ. 8

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται εἴτε ἀπ' εὐθείας, εἴτε εἰς τὰ Βιβλιοπωλεῖα ἢ Πρακτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων Ἐσωτερικοῦ καὶ Ἐξωτερικοῦ.

ΥΠΟ ΤΗΝ ΥΨΗΛΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ

ΤΗΣ Α. Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ

Ἡ ἐν Ἀθήναις Βιομηχανικὴ καὶ Ἐμπορικὴ Ἀκαδημία. Εἰδικὰ σχολαὶ ἀνωτέρων τεχνικῶν σπουδῶν: Ἐμπορικὴ, Βιομηχανικὴ, Γεωργικὴ, Μηχανουργικὴ, Ἀρχιτεκτονικὴ. Φοίτησις διετής. Γίνονται δεκταὶ καὶ μαθήτρια. Ἐγγραφαὶ ἀπὸ 20 Ἀπριλίου. Μαθήματα ἀπὸ τῆς 15 Σεπτεμβρίου. Γραφεῖα Ἀκαδημίας καὶ Δελτίου ἐπὶ τῆς πλατείας Κάνιγγος ἐν Ἀθήναις. Τὰ διδαντὰ ἡλαττώθησαν εἰς τὸ 1/3 σχεδόν, πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν τεχνικῶν σπουδῶν.

ΜΕΓΑ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΟΝ

ΚΑΙ ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

“ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΒΟΥΣΤΑΣΙΩΝ,”

ΛΕΜΠΕΣΗ, ΓΕΩΡΓΑΝΤΗ & Σ^{ΙΑ}

ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 48 — ΑΘΗΝΑΙ, Τηλέφωνον 597

Σ. Π. Α. Π.

Ἀναχωρήσεις ἐξ Ἀθηνῶν

- 6.30 π.μ. Διὰ Κόρινθον, Ναύπλιον, Τρίπολιν, Μεγαλόπολιν, Κυπαρισσίαν, Καλάμας.
7.05 » Διὰ Κόρινθον, Καλάβρυτα, Πάτρας, Κυλλήνην, Πύργον, Ὀλύμπια.
8.30 » Τοπικὴ διὰ Κόρινθον.
11.30 » Διὰ Κόρινθον, Ναύπλιον, Πάτρας.
1.20 μ.μ. Ταχεῖα διὰ Πάτρας κατὰ Δευτέραν καὶ Τετάρτην.

Ἀναχωρήσεις ἐκ Πατρῶν

- 7.10 π.μ. Διὰ Κόρινθον, Ναύπλιον, Ἀθήνας.
8.15 » Ταχεῖα δι' Ἀθήνας, κατὰ Τρίτην καὶ Παρασκευὴν.
11.35 » Διὰ Καλάβρυτα, Κόρινθον, Ἀθήνας.
6.30 » Δι' Ὀλύμπια, Κυπαρισσίαν, Καλάμας.
3.45 μ.μ. Διὰ Πύργον, Ὀλύμπια.

Ἀναχωρήσεις ἐκ Καλαμῶν

- 7.00 π.μ. Διὰ Κυπαρισσίαν, Ὀλύμπια, Πάτρας, Μεγαλόπολιν, Ἀθήνας.
12.05 » Διὰ Κυπαρισσίαν, Πύργον, Τρίπολιν.

ΑΦΙΞΕΙΣ ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ

- 2.45 μ.μ. Ταχεῖα ἐκ Πατρῶν (δὲς ὡς ἄνω).
4.45 » Ἐκ Πατρῶν, Τριπόλεως, Ναυπλίου.
6.15 » Τοπικὴ ἐκ Κόρινθου.
7.00 » Ἐξ Ὀλυμπίων, Πατρῶν, Καλαβρύτων.
8.00 » Ἐκ Καλαμῶν, Κυπαρισσίας, Μεγαλόπολεως, Τριπόλεως, Ναυπλίου.

ΧΙΛΙΟΜ. ΒΙΒΛΙΑΡΙΑ ΤΑΞΕΙΔΙΩΝ

1000 χιλιόμ.	Α' Θ.	Δρ.	90	διαρκείας
ἐκπτώσις 25%	Β'	»	75	6 μηνῶν
	Γ'	»	45	
2500 χιλιόμ.	Α' Θ.	Δρ.	210	διαρκείας
ἐκπτώσις 30%	Β'	»	175	12 μηνῶν
	Γ'	»	105	

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου 67. Κολώνια

Κομμώδεις Κυριῶν

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Γαλακτοκομεία

Ι. Χρυσάκης, Πλατεῖα Συντάγματος.

Νικόλαος Α. Γ. Σκρέκης, ὁδὸς Σόλωνος 139.
(Πλατεῖα Κάνιγγος)

Ἑδωδιμοπωλεία

Β. Ἀπόττου πρὸφν Γουλιέλμου, ὁδὸς Σταδίου 9.

Π. Κ. Ἐξαρχόπουλος καὶ Ἀδελφός, Σταδίου 58.

Φαρμακεία

Π. Βασιλείου, ὁδὸς Σταδίου καὶ Αἰόλου.

Καταστήματα ἀποικιακῶν

Δημ. Ἀγγλου, ὁδὸς Ἀγίου Μάρκου, 22.

Φήλιξ Ράνιος, ὁδὸς Σταδίου 8. Ὀπτικά
(Εἶδη ὀπτικά, φωτογραφικά, ἐπιστημονικά).

Βιβλιοδετεία

Σ. Ἀμπατζόπουλος, ὁδὸς Κολοκοτρώνη 7.

Β. Κοντομανώλη, ὁδὸς Ἱπποκράτους 3.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ Κ. Κ.

ΥΔΡΟΛΗΠΤΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΑΘΗΝΩΝ

Παρακαλοῦνται οἱ τυχόν καθυστεροῦντες τὸ ἀντίτιμον τοῦ ὕδατος τοῦ λήξαντος ἔτους 1910 ὅπως προσέλθωσιν ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν εἰς τὸ Δημοτικὸν Ταμεῖον καὶ καταβάλωσιν αὐτό. Ἐπίσης δὲ καθίσταται γνωστὸν ὅτι ἤρχισεν ἡ πληρωμὴ τοῦ ἀντιτίμου διὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος 1910, παρακαλοῦνται δὲ οἱ κ. κ. ὑδροληπταὶ ὅπως προσέλθωσι καὶ καταβάλωσιν αὐτό.

Ἐν Ἀθήναις 1910.

(Ἐκ τοῦ ὑδραυλικοῦ τμήματος τοῦ Δήμου Ἀθηναίων)